

ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಗಾಂಧಿ : ರಾಮಚಂದ್ರ ಗುಹಾ - ಡಿ. ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ ಸಂವಾದ

ಹೆಸರಾಂತ ಚರಿತ್ರಕಾರ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಗುಹಾ ಅವರು ಈ ಬಾರಿಯ (2017ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್) ನೀನಾಸಂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ತಿಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಎರಡರಂದು ಗಾಂಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಇದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹೊಸ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಗಾಂಧಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅವರು, ಗಾಂಧಿ ಅವರು ಜಿನ್ನಾ, ಸಾರ್ವಕರ್-ಭಗತ್‌ಸಿಂಗ್, ನೆಹರೂ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂವಾದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿದರು.

ಇದರ ಮುಂದುವರಿಕೆಯಾಗಿ, ಅಂದೇ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಗುಹಾ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ ಗೋಷ್ಠಿಯೂ ಆಯೋಜಿತವಾಗಿತ್ತು. ನೀನಾಸಂನ ಕೆ. ವಿ. ಅಕ್ಷರ ಅವರು, ಈ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಗುಹಾ ಅವರನ್ನು ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಮೂಲಕ ಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕೋರಿದರು. ಬೆಳಗಿನ ಗೋಷ್ಠಿಯ ಗುಹಾ ಅವರ ಉಪನ್ಯಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನದೂ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿದ್ದುದರಿಂದ ನಾನು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು (ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡಲಾಗದ ಅವರನ್ನು ಕೊಕಲೆಂದೇ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ) ಕೇಳಿದೆ. ಅವಕ್ಕೆ ಗುಹಾ ಅವರು ನನ್ನ ಪ್ರಕಾರ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಉತ್ತರ ನೀಡಿದ ಶೈಲಿಯೂ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ರೇಗಿಸಿತು ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆ ಕುರಿತ ನನ್ನ ಓದನ್ನು-ಅದಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾದದ್ದಾದರೂ-ಅವರು ಕೇಳಿಗುರಂದಂತಿತ್ತು. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ವಾದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ನಾನು ತಿರುಗಿ ಅವರ ವಾದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಖ್ಯಾತ ಚರಿತ್ರಕಾರರು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಚರಿತ್ರೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಇನ್ನೆಲ್ಲಮ್ಮ ಓದಿ ಅವರಿಗೊಂದು ಹತ್ತ ಮೇಲ್ ಮಾಡಿದೆ.

ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ ಅವರಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಉತ್ತರ ಬಂತು. ಆದರೆ ಅವರು ಆ ಉಪನ್ಯಾಸದ ದಿನದಂತೆಯೇ ಬಿಡುಕಾಣೆಗೆ ತಮ್ಮ ವಾದವೇ ಸರಿ ಎಂಬಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಓದಿನ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಯ ಓದಿನ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಕೆಲವು ಸಂದೇಹಗಳು ಮತ್ತು ಆಕ್ಷೇಪಗಳು ಇದ್ದುದರಿಂದ ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಅವರನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ರೇಗಿಸುವಂತೆಯೇ ಉತ್ತರ ಬರೆದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ತಕ್ಷಣ ಉತ್ತರ ಬಂತು! ಅದರಲ್ಲೂ-ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊರಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರಾದರೂ-ತಮ್ಮ ಹಲ ಬಿಟ್ಟರಲ್ಲ. ನಾನೂ ಹಲ ಬಿಡುವವನೇ? ನಾನು ಮತ್ತೆ ಬರೆದೆ.

ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ನಿರಂತರ ಮೇಲ್ ಸಂಚಾರವಾಯಿತು. ಆ ಮೇಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲ ವಾದ-ವಿಚಾರ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಚರ್ಚೆ ಬಿಸಿಯಲಿತು. ಕೊನೆಗೂ ಅವರು ನನ್ನ ವಾದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ನಾನು ಒದಗಿಸಿದ್ದ ಸಾಕ್ಷ್ಯವನ್ನ-ಅದು ಈವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಾರದಿದ್ದುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಷಾದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ-ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮಿತ್ರರೇ ಆದರು. ಅವರು ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಾದರು ಎಂಬ ಸಂಗತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ತಾಕಿದ್ದು, ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ತುಂಬ ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರು ಮಾಡಿರುವ ಈ ಚರಿತ್ರಕಾರ ನನ್ನಂತಹ ಅನಾಮಿಕನೊಬ್ಬನೊಡನೆ-ಅದೂ ನನ್ನ ಬಹು ದುರ್ಬಲ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುತ್ತಾ-ಸಂವಾದ ನಡೆಸಲು ತೋರಿದ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ ತನ್ನ ವಿಶೇಷಜ್ಞತೆಯ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ತನಗರಿವಿಲ್ಲದ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ಇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ನಮ್ರತೆ.

ಡಿ . ಎಸ್ . ನಾಗಭೂಷಣ

*** **

ದಿನಾಂಕ 9 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2017
ಶೀತಿಯ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಗುಹಾ,
ನಾನು ಡಿ.ಎಸ್.ನಾಗಭೂಷಣ, ನೀನಾಸಂ (ಹೆಗ್ಗೋಡು) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಗೋಷ್ಠಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ನೀವು ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಉತ್ತರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಅವು ನಿಮಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರದೇ ಇರಬಹುದು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಗಾಂಧಿಯವರ ಸಂವಾದದ ಬಗೆಗಿನ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನೀವು ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದರಿ, ಆದರೆ ನೀವು ನೀಡಿದ

ಉತ್ತರ ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ. ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು ಗಾಂಧಿಯವರ ಸಂಪರ್ಕದ ಹೊರ ವೃತ್ತದ ಹೊರವೃತ್ತದಿಂದಲೂ ಹೊರಗಿದ್ದವರು ಮತ್ತು ಹಾಗಾಗಿ ಗಾಂಧಿ ಅವರೊಡನೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ನೀವು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಾನು ಗಾಂಧಿಯವರು ಸಮಾಜವಾದಿಗಳ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದ ಜೆಪಿ ಅವರನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೂಚಿಸಿದ್ದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆಯೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನೀವು ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದಿರಿ! ನೀವು ಆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಭಾಷಣದಲ್ಲಾಡಿದ ಮಾತುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನಾನು ಕೂಡ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆಧಾರ ಕೇಳಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ನೀವು ನಮ್ಮ ಅತಿಥಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮುಜುಗರಕ್ಕೀಡುಮಾಡಲು ಬಯಸದೇ ನಾನು ಹಾಗೆ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಲ್ಲದೇ ಪ್ರಶೋತ್ತರ ಸಮಯದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗವನ್ನು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ವಾಗ್ವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಲು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾವೇ ನಂತರ ನೋಡಿದಂತೆ, ಉಳಿದವರಿಗೂ ಕೂಡ ಬಹಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿದ್ದವು.

ನಾನು ಅಂದು ಕೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಮೊದಲು ಪಟ್ಟಿಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

1. ನೀವು ಸಭಿಕರಿಗೆ ಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲು ಆಯ್ದು ನಾಲ್ಕು ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ಆಯಲು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾರಣಗಳೇನಾದರೂ ಇದ್ದವೇ? ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ಗಾಂಧಿಯವರ ಬದುಕಿನ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಾ? ಗಾಂಧಿಯವರು ತಮ್ಮೊಂದಿಗೇ ನಡೆಸಿದ ಹಲವು ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಅವರು ಇತರರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಿಗಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆಯೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿರುವೆ. ನಾನಾದರೂ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಗಾಂಧಿಯವರ ಬದುಕಿನ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳೆಂದು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದೆ. 1. ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯದ ಸಂಬಂಧದ ಕುರಿತಾಗಿ ಗಾಂಧಿಯವರ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ಬುನಾದಿಯಾದ, ಗಾಂಧಿಯವರು ರಸ್ತೆ, ಥೋರೂ, ಟಾಲ್‌ಸ್ಟಾಯ್ ಅವರ ಬರಹಗಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು. 2. ಗಾಂಧಿಯವರು ನಿಜವಾದ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಜೀವನದಾದ್ಯಂತ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂಭಾಷಣೆ. ಗಾಂಧಿ ಹಾಗೂ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ನಡುವಿನ ಸಂಧಾನದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ತಳಹದಿಯಾಗಬಲ್ಲ ಸಂಭಾಷಣೆ ಇದು ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. 3. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ವಿಭಿನ್ನ

ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸೋಷಿಯಲಿಸ್ಟರು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜೆಪಿ, ಲೋಹಿಯಾ ಮತ್ತು ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಅವರೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂಭಾಷಣೆ. 4. ಅವರು ಡಾ.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂಭಾಷಣೆ.

ಇನ್ನು ನನ್ನ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆವೃತ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಗಾಂಧಿಯವರು ನಡೆಸಿದ ಸಂವಾದಗಳ ಮೂಲಕ ಪುನರನ್ವೇಷಿಸಿಕೊಂಡ ಮತ್ತು ಸನಾತನ ಧರ್ಮವೆಂದು ಅವರು ಕರೆದ - ಆದರೆ ಇತರರು ಮಡಿವಂತಿಕೆ ಧರ್ಮವೆಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿದ-ನಿಜವಾದ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೊರಗಿಟ್ಟು ನೀವು ಇಂದು ಗಾಂಧಿ-ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ನಡುವಿನ ಸಮನ್ವಯಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ (ತಾತ್ವಿಕ) ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತೀರಿ? ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಬರೆದ 'ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನು?' ಎನ್ನುವ ಗಾಂಧಿಯವರ ಮೇಲೆ ತುಂಬ ರೂಕ್ಷವಾದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ದಾಳಿ ಮಾಡಿರುವ ಲೇಖನವನ್ನು ಓದಿದ ನಂತರವೂ? ನಿಮ್ಮ ಭಾಷಣದ ಕುರಿತು ನನ್ನ ಕೊನೆಯ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ, ನಿಮ್ಮ ಮೋದಿ ವಿರೋಧಿ ಧೋರಣೆ ಬಹಳ ಸರಳೀಕೃತವಾದದ್ದು ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ, ಮೋದಿಯವರ ವಿರೋಧವು ಬಳಲಿ ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಜಾತ್ಯತೀತತೆಯ ಮೇಲಷ್ಟೇ ನಿಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಸದೃಶವಾದ ರಾಜಕೀಯ ವಿವರಣೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ.

ಆದರೆ ನೀವು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನಷ್ಟೇ ವಿವರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಲು ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿರಿ. ನೀವು ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸತೊಡಗಿದಿರಿ ಮತ್ತು ಈ ಸಮಾಜವಾದಿ ಪರಂಪರೆಯು ಕಾಣೆಯಾಗಬಾರದಿತ್ತೆಂದು, ವಿಪರೀತಗಳಿಲ್ಲದ ಈ ಪರಂಪರೆಯು ಇವತ್ತಿನ ರಾಜಕೀಯ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಬಹುದಿತ್ತೆಂಬ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ವಿಷಾದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಿರಿ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಗಾಂಧಿಯವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಈ ಪರಂಪರೆ/ಚಳುವಳಿ ಗಾಂಧಿಯವರೊಡನೆ ಹೊಂದಿದ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಮರುಯೋಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು ಗಾಂಧಿಯವರ ಒಡನಾಟದ ಹೊರವೃತ್ತದ ಹೊರಹೊರವೃತ್ತದಿಂದ ಕೂಡ ಹೊರಗಿದ್ದರು ಎನ್ನುವ

ನಿಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆ ನೀವು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮಾಲುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಓದಿದ್ದೀರೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಗಾಂಧಿಯವರ ಸಮಗ್ರ ಬರಹಗಳ ಸಾವಿರಾರು ಪುಟಗಳ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ನೀವು ಓದಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿಯವರು ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಸಿದ್ದರೆಂದು ಯಾವುದೇ ಕುರುಹೂ ಕೂಡ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಆದರೆ ಹೇರಳವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಕುರುಹಂತೂ ಇದೆ. ದಯವಿಟ್ಟು 1947, ಮೇ 27ರ ನಮೂದನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಜೆಪಿ ಅವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳ ಗುಂಪೊಂದು ಗಾಂಧಿಯವರೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ ದೀರ್ಘ (ಸುಮಾರು 3-4 ಪುಟಗಳಷ್ಟು) ಸಂಭಾಷಣೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನನ್ನಂತಹ ಓರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗನಿಗೆ ಕಂಡಿದ್ದು. ವೃತ್ತಿಪರರಾದ ನಿಮಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ದೊರೆಯಬಹುದು. (ನಂತರದ ನನ್ನ ಓದಿನ ಪ್ರಕಾರ ಇಂತಹ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಾರಿವೆ.) ಆದರೆ ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿಯವರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಗಾಂಧಿಯವರ ಸಮಗ್ರ ಬರಹಗಳಷ್ಟೇ ಆಧಾರವಾಗಲಾರದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ನಿಮಗೆ ನೆನಪಿಸಬೇಕು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಗಾಂಧಿಯವರ ಸಂಬಂಧದ ಕುರಿತಾಗಿ ನೀವು ಮರುಯೋಚಿಸಲು ಸಮಾಜವಾದಿ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದ ಜೆಪಿ, ಲೋಹಿಯಾ, ಅಶೋಕ್ ಮೆಹ್ರಾ, ಅಚ್ಯುತ್ ಪಟವರ್ಧನ್ ಮುಂತಾದವರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬರಹಗಳನ್ನು ಕೂಡ ನೀವು ಓದಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

1934ರಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದಾಗ ಗಾಂಧಿ ಅದನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನೊಳಗೆ ಹೊಸ ಮಂಥನವೊದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದೆಂಬ ಆಶಯ ಇತ್ತು ಹಾಗೂ ಅವರು 'ಸಮಾಜವಾದ' ಎನ್ನುವ ಹೊಸ ಪದದ ಕುರಿತು ಆಕರ್ಷಣೆ ಹೊಂದಿದ್ದರು; ಇದೊಂದು ಸುಂದರ ಪದವೆಂದೂ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜವಾದಿ ಪಕ್ಷ ಹುಟ್ಟುವ ಮುನ್ನವೇ ತಾವು ಸಮಾಜವಾದಿಯಾಗಿದ್ದುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಹೌದು, ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರು ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಲವು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತತ್ವವಾಗಿ ಒಪ್ಪದಿದ್ದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ. ಆದರೆ ಸಮಾಜವಾದಿ ಪಕ್ಷ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದವನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಪಕ್ಷದ ಮೂಲತತ್ವವಾಗಿ (ಇದು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸಿದ್ದು ಮೊದಲ ಮಹಾ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಸೋತ ಬಳಿಕ) ಕೈ ಬಿಡಲಾರಂಭಿಸಿದ

ಮೇಲೆ ಗಾಂಧಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೆಡೆಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜೆಪಿ ಮತ್ತು ಲೋಹಿಯಾರೆಡೆಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ತಾತ್ವಿಕ ಒಲವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರು. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಹಿರಿಯ ನಾಯಕತ್ವದೊಡನೆ ಭ್ರಮನಿರಸನರಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ 1947ರಲ್ಲಿ ನೆಹರೂರವರಿಗೆ ಜೆಪಿ ಅವರನ್ನು 1948ನೇ ಇಸವಿಗೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಆದರೆ ನೆಹರೂ ಈ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ, ಹಾಗೂ ಇದರ ಬದಲಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯ ನರೇಂದ್ರ ದೇವ ಅವರನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷ ಬಾಬು ರಾಜೇಂದ್ರಪ್ರಸಾದ್ ಅವರನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿತು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಯಾವುದೇ ಆಧಾರ ಬೇಕಿದ್ದಲ್ಲಿ ನೀವು ಜೆಪಿ ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿನ ಈ ಕುರಿತ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಓದಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಜಿತ್ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ ಅವರ Unfinished revolution : A biography of JP, ಭಾರತೀಯ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಸುಧಾನ್ಯ ರಂಜನ್ ಅವರ Jayaprakash Narayan: Prophet of People's power (ಅಧಿಕೃತ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ, ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಅಧಿಕೃತ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೇಳಲು 'ಅಧಿಕೃತ/ದೃಢೀಕೃತ ಆಧಾರ'ವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಹದ್ದು), ಮಿನೂ ಮಸಾನಿ ಅವರ Is JP the answer? ಹಾಗೂ ಅಲನ್ ಮತ್ತು ವೆಂಡಿ ಸ್ಕಾರ್ಪ್ ಅವರ JP: His biography.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ಒಟ್ಟು ದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ದೇವರು, ಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೂಲಭೂತ ಪಾತ್ರ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಆಧುನಿಕ ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಶಸ್ತ್ರಗಳು, ವಿಭಜನೆ, ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ರಚನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕುರಿತು ಗಾಂಧಿಯವರು ಅತ್ಯಂತ ಗಹನವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದು ಸಮಾಜವಾದಿಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ. ಈ ತರಹದ ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಥರಿದ್ದ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದರಿಂದ. ಅವರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ, ಗಾಂಧಿಯವರ ಬಹುತೇಕ ಅನುಯಾಯಿಗಳು 'ಹೌದಪ್ಪ'ಗಳು. ಲೋಹಿಯಾ ಅವರು ಗಾಂಧಿಯವರೊಡನೆ ಯಾವ ತರಹದ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ನೀವು 'ಹರಿಜನ್' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಹಳೆಯ ಸಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಓದಬೇಕು. ಗಾಂಧಿಯವರು 'ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸೋಷಲಿಸ್ಟ್' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿನ (ಲೋಹಿಯಾ ಅವರು ಸಂಪಾದಕರಾದ ಪತ್ರಿಕೆ) ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ಹಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು 'ಹರಿಜನ್' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮರುಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರು. ಲೋಹಿಯಾ ಅವರು ದೇಶದ್ರೋಹದ ಆರೋಪದ ಮೇಲೆ

ಹಾಗೂ ಗೋವಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕೋರ್ಟ್ ಗಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟಾಗಲೆಲ್ಲ ಕೋರ್ಟುಗಳಲ್ಲಿನ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ವಾದದ ಬರಹರೂಪವನ್ನು ಗಾಂಧಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರು. ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರು ಗಾಂಧಿಯವರ ಸಮೀಪದ ಹಿಂಬಾಲಕರಾಗಿದ್ದ ಹೀರಾಲಾಲ್ ಅವರ ಪುತ್ರ, ಅಂತೆಯೇ ಜೆಪಿ ಗಾಂಧಿಯವರ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸಮೀಪದ ಹಿಂಬಾಲಕರಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಿಜ್‌ಕಿಶೋರ್ ಪ್ರಸಾದ್ ಅವರ ಅಳಿಯರಾಗಿದ್ದರು.

ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು ಬಂಧಿತರಾದಾಗ, ಕಿರುಕುಳಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಾಗಲೆಲ್ಲ ಗಾಂಧಿ ಅವರು 'ಹರಿಜನ್'ನಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನೀವು ಓದಬೇಕು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅವರು ಜೆಪಿ ಹಾಗೂ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರನ್ನು ದೇಶದ ಅಮೂಲ್ಯ ಆಸ್ತಿಯೆಂದೂ, ಅಪೂರ್ವ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಧೈರ್ಯವುಳ್ಳವರೆಂದೂ ಹೇಳಿದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನೀವು ಓದಬೇಕು. ಬಿಮಲ್ ಪ್ರಸಾದ್ ಅವರ 'ಕಲೆಕ್ಟೆಡ್ ವರ್ಕ್ಸ್ ಆಫ್ ಜೆಪಿ' ಹಾಗೂ ಮಸ್ತಾರಾಂ ಕಪೂರ್ ಅವರು ಸಂಕಲಿಸಿದ 'Complete works of Dr. Rammanohar Lohia'ದ ಎಲ್ಲ ಪುಟಗಳನ್ನು ಓದುವುದಂತೂ ಸರಿ, ರಾಮ್‌ಮನೋಹರ್ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ 'Marx, Gandhi and Socialism'ನ ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನಾದರೂ ಓದಬೇಕೆನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಸಲಹೆ. ಇಷ್ಟರ ಜೊತೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅನುಮತಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ಗಾಂಧಿ ತಮ್ಮ ನೌಖಾಲಿ ಯಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಅಂದು ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಂತಿದ್ದಂತಹ ದೆಹಲಿಯ ನಿರಾಶ್ರಿತ ಶಿಬಿರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಜೊತೆಯಾಗಲೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರನ್ನು ಎಂದು ನೆನಪಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. 28 ಜನವರಿ 1948ರಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕೆಂದು ದೀರ್ಘ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಸಿದ್ದು ಲೋಹಿಯಾ ಅವರೊಡನೆ ಎಂದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ, ಇದೇ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಗಾಂಧಿಯವರು ಲೋಹಿಯಾ ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಬರಹೇಳಿದ್ದನ್ನೂ ಕೂಡ.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ದರಿಸಿದ್ದು ಏಕೆಂದರೆ ನೀವು ಇವತ್ತಿನ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ ಹಾಗೂ ನೀವು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಮತ್ತು ಬರೆಯುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಜನ ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ನೀವು, ಬಹುಶಃ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ನಿಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ರಾಜಕೀಯ ಧೋರಣೆಗಳ

ವಾರಸುದಾರಿಕೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವ ಅರ್ಥಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಹರಡುವುದು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಗಳ ಮೇಲಷ್ಟೇ ಅವಲಂಬಿತವಾದ ನಿಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಪಶ್ಚಿಮದ ಇತಿಹಾಸಲೇಖನಶಾಸ್ತ್ರದ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾಗಿದ್ದು, ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಈ ತರಹ ಇತಿಹಾಸದ ಬರವಣಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಅಧಿಕೃತ/ದೃಢೀಕೃತ ದಾಖಲೆ'ಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಹೆಸರಿರುವ ಈ ವಿಧಾನ ಯಾವತ್ತೂ ಇತಿಹಾಸದ ತೆರೆದ ಗಾಯಗಳನ್ನು ವಾಸಿಯಾಗದಂತೆ ಇಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಅವರು ಇದನ್ನು ಆಧುನಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಶಾಪ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದರು.

ಕನ್ನಡವನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ರಾಜ್ಯವಾದ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಧಾನಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಇದ್ದುಕೊಂಡೂ ನೀವು ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡಲಾಗದಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಾನು ಆ ದಿನ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೆ. ನೀವು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ನಲವತ್ತರ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿರನ್ನುವುದೂ ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ತಿಳಿದಿರದೆಯೂ ಬದುಕುವ ಐಷಾರಾಮಿ ಇರುವ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದೂ ಒಬ್ಬ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗೆ ಶೋಭೆ ತರುವಂತಹ ಮಾತುಗಳಲ್ಲ. ದಯವಿಟ್ಟು ಇದನ್ನು ಅಂಧ ಭಾಷಾಭಿಮಾನದ ಕುರುಹಾಗಿ ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯಬಾರದು, ನಾನು ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವವನಲ್ಲ. ಇದು ಸಮಾಜದೊಡನೆಯ ಸಂಪರ್ಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೇರೂರುವಿಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಇವುಗಳ ಕೊರತೆ ನಿಮಗೆ ಕನ್ನಡದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ, ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಸೀಮಿತ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಹಾಗೂ ಡಿ. ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್ ಅವರಷ್ಟೇ ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹ ರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ.

ದಯವಿಟ್ಟು ಇನ್ನೂ ಹಲವರು ಈ ತರಹದ ಬರಹಗಾರರಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ನೀವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಇವರಲ್ಲಿ ಹಲವರು ನೀವು ಹೇಳಿದ ಮೂವರಿಗಿಂತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಕುವೆಂಪು ಮತ್ತು ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರಂತಹ ಘಟಾನುಘಟಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಿ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್, ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ, ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ, ದೇವನೂರ ಮಹದೇವ ಮತ್ತು ಎಚ್.ಎಸ್. ಶಿವಪ್ರಕಾಶ್ ಅವರನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ

ಅಪರಾಧವೇ ಸರಿ! ನಾನು 'ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಾವಿಯ ಮುದ್ದು ಕಪ್ಪೆಗಳು' ಎಂದು ಕರೆಯುವ ನಿಮ್ಮಂತಹವರು ನಿಮ್ಮ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಮೂಲಕ ಈ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಾಹಸ ತೋರಿಸುತ್ತೀರಿ. ನನ್ನ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದವರಾಗಿದ್ದು ಯಾವೊಂದು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಣಿತಿಯಿಲ್ಲದವರು ನಿಜವಾದ, ನಂಬಿಕಾರ್ಹ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳಾಗಲಾರರು. ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ದೇವಿ ಸರಸ್ವತಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಗುವನ್ನು ಕೂಡ ಹೆತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಆ ಕೂಸಿನ ಜನನವಾಗಿದ್ದು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ. ನಮ್ಮ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನಮಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾವಯವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂವೇದನೆಗಳ ಆಸರೆಯಲ್ಲಷ್ಟೇ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಸಬಹುದು.

ನನ್ನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ ಸೀಮಿತ ಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಪೊತ್ತಿನ ಮಾತುಗಳ ಕುರಿತು ನನ್ನ ನಿಲುವು ಹಾಗೂ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಿಮಗೆ ತಲುಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದೇನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಈ ದೀರ್ಘ ಪತ್ರವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಹಾನುಭೂತಿಯೊಂದಿಗೇ ನೀವು ಓದುತ್ತೀರೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಮಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿದರೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಬರೆಯಿರಿ.

ಶುಭ ಹಾರೈಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ,

ಡಿ ಎಸ್ ನಾಗಭೂಷಣ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ

... ..

ಗುಹಾ ಅವರ ಉತ್ತರ:

೯.೧೦. ೨೦೧೭

ಪ್ರಿಯ ಪ್ರೊ.ನಾಗಭೂಷಣ ಅವರೆ,

ನಿಮ್ಮ ಇ-ಮೇಲ್‌ಗಾಗಿ ಧನ್ಯವಾದ. ನಾನು, ಅಂದು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿಯೇ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ, ನಾನು ಸಮಾಜವಾದಿ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಹೊಂದಿದವನು ಮತ್ತು ಇದು ಸಮಕಾಲೀನ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬದುಕಿನಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಷಾದಿಸುವವನು. ನನ್ನ ಭಾರತೀಯ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತಕರನ್ನು ಕುರಿತ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸದೆಯೇ ಜೆಪಿ, ಲೋಹಿಯಾ ಮತ್ತು ಕಮಲಾದೇವಿ ಈ ಮೂವರು ಸಮಾಜವಾದಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದು, ಸಮಾಜವಾದಿಗಳನ್ನು ನಾನು

ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಡುತ್ತೇನೆಂದು ನಿಮಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಬಲ್ಲದೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ.

ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಉತ್ತೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ವಿಷಾದಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು 'ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು ಗಾಂಧಿಯವರ ಒಡನಾಟದ ಹೊರವೃತ್ತದ ಹೊರವೃತ್ತದಿಂದಲೂ ಹೊರಗಿದ್ದವರು ಮತ್ತು ಹಾಗಾಗಿ ಗಾಂಧಿ ಅವರೊಡನೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆನೆಂದು ನೀವು ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ. ಆದರೆ ನಾನು ಇಂತಹ ಅಸಂಬದ್ಧ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಯಾವತ್ತೂ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದು ಇದು: ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು ಅವರ ಸಮೀಪದ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳು ಇವು:

ಗಾಂಧಿಯವರ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪದ ವಲಯ ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳದ್ದು, ಮಹದೇವ್, ಮೀರಾ, ವಿನೋಬಾ, ಕುಮಾರಪ್ಪ ಅಂತಹವರದ್ದು. ಗಾಂಧಿಯವರ ಎರಡನೇ ಸಮೀಪದ ವಲಯ ನೆಹರೂ, ಪಟೇಲ್ ಮತ್ತು ರಾಜಾಜಿ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅವರ ಹೃದಯ, ಕೈ ಮತ್ತು ಮಿದುಳು ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡವರು ಹಾಗೂ ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿ ಅವರ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪದ ರಾಜಕೀಯ ಜೊತೆಗಾರರು. ಗಾಂಧಿಯವರ ಮೂರನೇ ಸಮೀಪದ ವಲಯ ರಾಜಕೀಯ ಅಥವಾ ಆಶ್ರಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿರದ ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತರದ್ದು, ಟಾಗೋರ್, ಸಿ.ಎಫ್. ಆಂಡ್ರೂಸ್, ಪ್ರಾಣ್‌ಜೀವನ್ ಮಿತ್ರ, ಪೊಲಕ್, ಕಾಲ್ಟನ್‌ಬಾಕ್ ಇನ್ನಿತರರು. ಗಾಂಧಿಯವರ ನಾಲ್ಕನೇ ಸಮೀಪದ ವಲಯ ಇನ್ನಿತರ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರು ಆಜಾದ್, ರಾಜೇಂದ್ರ ಬಾಬು, ಕೃಪಲಾನಿ, ಪಂತ್, ಸಿ. ಆರ್. ದಾಸ್, ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು ಇನ್ನಿತರರು.

ಸೋಶಿಯಲಿಸ್ಟರು ಈ ತರಹದ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಐದನೇ ಸಮೀಪದ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಸೇರುವಂತಹವರು. ಗಾಂಧಿ ಅವರೊಡನೆ, ಇತರೆ ಬಹಳ ಜನರೊಡನೆಯಂತೆಯೇ, ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಒಡನಾಡಿದ್ದರು. ನಾನು ನನ್ನ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಕಮಲಾದೇವಿ ಅವರೊಡನೆ ಅವರು ಹೊಂದಿದ ಸಾಮೀಪ್ಯದ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿದ್ದೆ. ೧೯೩೪ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಸಾನಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಜವಾದಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಮಾಡಿದ್ದರು. ೧೯೨೦, ೩೦, ೪೦ರ ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೈಲಿಗೆ ಹೋದ ನೂರಾರು ಜನರ ಮೇಲಿದ್ದಂತೆ ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಜೆಪಿ ಹಾಗೂ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ಕುರಿತು ಮಮತೆ ಇತ್ತು ಹಾಗೂ ೪೦ರಲ್ಲಿ

ಅವರು ಜೆಪಿ ಹಾಗೂ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು. ಆದರೆ ನೀವು ಗಾಂಧಿಯವರ ಬದುಕನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ, ಅವರ ಎಲ್ಲ ಸಂಪರ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವರು ನಡೆಸಿದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಈ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ನಾಲ್ಕು ಹಂತದ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದವರು ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಮೀಪವಾಗಿದ್ದರು.

ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀವು ಹೀಗೂ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ: "ಆದರೆ ಸಮಾಜವಾದಿ ಪಕ್ಷ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದವನ್ನು ಪಕ್ಷದ ಪ್ರಧಾನ ತಾತ್ವಿಕತೆಯ ಸ್ಥಾನದಿಂದ (ಮೊದಲ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸೋತ ಬಳಿಕ) ಬಿಟ್ಟಮೇಲೆ ಗಾಂಧಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೆಡೆಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜೆಪಿ ಮತ್ತು ಲೋಹಿಯಾ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ತಾತ್ವಿಕ ಒಲವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರು." ಮೊದಲ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆದಿದ್ದು ೧೯೫೨ರಲ್ಲಿ; ಗಾಂಧಿಯವರು ನಿಧನರಾಗಿದ್ದು ೧೯೪೮ರಲ್ಲಿ. ಯಾವ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ನಾವಿಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ?

ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪರಾಗುವುದು ಅಥವಾ ವಿಪರೀತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡುವುದು ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ವಾಸ್ತವಾಂಶವೆಂದರೆ ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಜೆಪಿ ಮತ್ತು ಲೋಹಿಯಾ ಅವರಿಗಿಂತ ಬಹಳ, ಬಹಳ ಹತ್ತಿರವಾದ ಹಲವು ಜನರಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ಇಷ್ಟನ್ನು ಹೇಳಿಯೂ, ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು ಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ರಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ, ಗಾಂಧಿಯವರು ಬದುಕಿದ್ದಾಗಲೂ ಹಾಗೂ ಅವರು ನಿಧನರಾದ ಬಹಳ ಕಾಲದ ಬಳಿಕವೂ. ಭಾರತದ ಭೂತ, ವರ್ತಮಾನ ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮಾಜವಾದದ ಕೊಡುಗೆ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳನ್ನು, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರವಾಗಿ, ಗಾಂಧಿಯವರ ಸಮೀಪದ ಜೊತೆಗಾರರಾಗಿ ಮಾಡುವುದರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ.

ಶುಭ ಹಾರೈಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ,

ಆರ್. ಗುಹಾ

ನಂತರದ ಟಿಪ್ಪಣಿ : ನಾನು ಇತಿಹಾಸದ ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳಿಗೆ ಬೇಕೆಂದೆಲೇ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಭಾರತಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಬದ್ಧತೆ ಏನು ಎನ್ನುವುದು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯ ನಡುವಿನದ್ದು.

••• ••• •••

ಡಿ.ಎಸ್.ಎನ್.ಅವರ ಉತ್ತರ :

೯.೧೦. ೨೦೧೭

ಪ್ರಿಯ ಶ್ರೀ ಗುಹಾ,

ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ಧನ್ಯವಾದ. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಸಮಾಜ ವಾದಿಗಳು ಗಾಂಧಿಯವರೊಡನೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಸಾಮೀಪ್ಯದ ದರ್ಜೆಯ ಕುರಿತಾಗಿ ನನಗೆ ಯಾವುದೇ ಭ್ರಾಂತಿಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ಗಾಂಧಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪದ ವೃತ್ತದವರಾಗಿದ್ದರೂ ಅಥವಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ಸಂಪರ್ಕದ ಅತ್ಯಂತ ಹೊರವೃತ್ತದ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಎನ್ನುವುದರ ಕುರಿತು ನನಗಂತೂ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಅವೊತ್ತು ನಾನು ಹೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಶ ಗಾಂಧಿಯವರು ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜೆಪಿ ಮತ್ತು ಲೋಹಿಯಾ ಅವರೊಂದಿಗೆ, ಮಹತ್ವದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದು. ಗಾಂಧಿಯವರ ಸುತ್ತ ಸಾಮೀಪ್ಯದ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ತೀರಾ ಬಾಲಿಶವಾಗಿದ್ದು, ನಿಮ್ಮಂತಹ ಹಿರಿಯ ಇತಿಹಾಸಗಾರರಿಗೆ ಸಲ್ಲುವುದಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಇದು ಗಾಂಧಿಯವರು ಇತರರೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೂಡ ಸಹಾಯಕಾರಿ ಅಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಈ ತರಹದ ಚಿತ್ರಣಗಳು, ವಾಸ್ತವವೇ ಆಗಿರಲಿ ಕಾಲ್ಪನಿಕವೇ ಆಗಿರಲಿ, ಗಾಂಧಿಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಲು ಅಡ್ಡಿಯಾಗುವಂತಹದ್ದು ನಾನು ಕೇಳಿದ ಓದಿದ ಎಷ್ಟೋ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿಯವರೊಡನೆ ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಹೋದವರು ತಾವೇ ಗಾಂಧಿಗೆ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಗಾಂಧಿಯವರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ದರ್ಜೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂತೆ ವರ್ತಿಸಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಅಂದು ನೀವು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಗಾಂಧಿಯವರು ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೊಡನೆ ಯಾವುದೇ ಮಹತ್ವದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದಿರಿ. (ಶ್ರೀಮತಿ ಚೆಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಅವರೊಂದಿಗೆ ರಾಜಕೀಯೇತರ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಸಂಭಾಷಿಸುವುದರ ಹೊರತಾಗಿ). ಇದಕ್ಕೆ ನೀವು ನೀಡಿದ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳು, ಅವರು ಗಾಂಧಿಯವರ ಹೊರವೃತ್ತದಿಂದಲೂ ಹೊರಗಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದು ಮತ್ತು ಈ ಕುರಿತಾಗಿ ಗಾಂಧಿಯವರ ಸಮಗ್ರ ಬರಹಗಳ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾವೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು. (ಆದರೆ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಈ ಮುಂಚಿನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಪುರಾವೆ ನೀಡಿದ್ದೇನೆ). ಆದರೆ ಈಗ ನೀವು ಹಾಗೆಂದು

ಹೇಳಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ 'ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು ಹೊರವೃತ್ತ ದಿಂದಲೂ ಹೊರಗಿದ್ದರು' ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೀವು ಎರಡನೇ ಬಾರಿ ಧ್ವನಿಯೆತ್ತರಿಸಿ ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿದ್ದೀರಿ! ಪುರಾವೆ ಬೇಕಿದ್ದಲ್ಲಿ, ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಭಾಷಣದ ಧ್ವನಿ ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಶ್ರೀ ಕೆ.ವಿ.ಅಕ್ಷರ ಅವರಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು. ನಾನು ನನ್ನ ಕಡೆಯಿಂದ, ಹೆಗ್ಗೋಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಮಿತ್ರರ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದೇನೇ ಇರಲಿ, ನನ್ನನ್ನು ಕದಡಿದ್ದು ಅಕ್ಷರಶಃ ಆ ಪದಗಳಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ ಅದನ್ನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ತೋರಲ್ಪಟ್ಟ ಭಾವಾವೇಶ. ನೀವು ಅದರ ಮೂಲಕ, ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತು ನನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಯಾರೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾರರು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸಿತು.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಷ್ಟೇ ನಾನು, ಗಾಂಧಿಯವರು ಜೆಪಿ ಅವರನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆಯೇ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದು. ಆದರೆ ನೀವು ಅದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಕೇಳಿದಿರಿ ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ನೀವು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಇತಿಹಾಸ ಕುರಿತ ಪರಿಣತರು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಈ ಅ(ಪೂರ್ಣ) ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ನೀವು ಕೇಳಿದ ಈ ಆಧಾರಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದು. ಆದರೆ ನೀವು ಈ ಕುರಿತು ಮೌನವಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಬಹುಶಃ ನೀವು ಇದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು ಗಾಂಧಿ ಯವರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕುರಿತಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವರು ಹೊಂದಿದ್ದ ಸಾಮೀಪ್ಯದ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕುರಿತಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸಮಾಜವಾದಿ ಪರಂಪರೆ ಕಾಣೆಯಾಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇಂದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟೇನೂ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಅದು ಅರ್ಥ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಇನ್ನರ್ಥ ಹೊರಗಿನಿಂದ - ಎರಡು ಮುಖಗಳ ನೆಹರೂ ಪ್ರಣೀತ ರಾಜಕಾರಣದ ಪ್ರತಿಪಾದಕರ ಮೂಲಕ- ನಡೆದ ಕೊಲೆ. ಇವರು ಇನ್ನೂ ಹೊಸ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ನಮ್ಮ ನಡುವೆಯೇ ಇದ್ದಾರೆ. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು ಯಾರಿಗೂ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರು, ಸೃಜನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿದ ನಿಜವಾದ ಗಾಂಧಿ ಯಾರಿಗೂ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಲೋಹಿಯಾ ಒಬ್ಬಂಟಿ ಹೋರಾಟಗಾರ ರಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ದುಃಖಿತರಾಗಿಯೇ ಮರಣವನ್ನಪ್ಪಿದರು. ಅವರನ್ನು

ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಬೈಗುಗಳಿಂದ ಶಪಿಸಿ ಈಗ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಅವರು ಏನೋ, ಅದೇ ಆಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಅಂತೆಯೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು. ಅವರೆಂದರೆ ಈಗ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟ; ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಈಗ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ; ಆದರೆ ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಅವರು ಬಹಳ ಪ್ರಚೋದನಕಾರಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾದ್ದರಿಂದ! ಇದು ಇಂದಿನ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳ ಕತೆ! ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬರುವ ತನಕ ಹೀರೋ ಆಗಿದ್ದ ಜೆಪಿ ಕೂಡ ನೆಹರೂವಿರೋಧಿ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ತೀರ ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿ ಒದಗಿ ಬರಲಾರದರು. ೧೯೫೨ರ ಚುನಾವಣೆಯ ನಂತರ ಅವರು ಕಣ್ಮರೆಯಾದರು. ಕೊನೆಗೆ ೧೯೭೩-೭೭ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಸಂರಕ್ಷಕರಾಗಿ ಮರಳಿದರು. ಆದರೆ ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತಕರಾಗಿ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ನೆರವಿನಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಜನತಾ ಪಕ್ಷ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಜೆಪಿ ಅವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ತಕರಾರು ಹೊಂದಿದವ ರಾಗಿದ್ದಾರೆ! ಭಾರತದ ಬೌದ್ಧಿಕ 'ವರ್ಗ'ದ ಪಿತಾಮಹರಾದ ನೆಹರೂ ಅವರು ಇಂದಿಗೂ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ! ಇದು ನಿಮ್ಮ ಅಂದಿನ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ನೀವು ನನಗೆ ನೀಡಿದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿತವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಈ ಮೊದಲಿನ ಮೇಲ್ನಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳ ಕುರಿತು ಮಾಡುವ ಪ್ರಶಂಸೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಲೋಹಿಯಾ ಹಾಗೂ ಜೆಪಿ ಅವರ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರಶಂಸೆ ಔಪಚಾರಿಕ ಎಂದಷ್ಟೇ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೌದು, ನಾನು ಮಂಡಿಸಿದ ವಾದದಲ್ಲಿ ನೀವು ತೋರಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು ತಾಂತ್ರಿಕ ದೋಷ ಇದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಂಯುಕ್ತ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ನನಗಿರುವ ತೊಂದರೆಯ ಪರಿಣಾಮವದು. ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಯಸಿ ದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು ಮಾರ್ಕ್ಸಿಸಂನ ನಿಷ್ಫಲತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಟ್ಟು ಅರಿತಂತೆ ಗಾಂಧಿ ಅವರಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವಾಲುತ್ವಾ ಹೋದರು ಮತ್ತು ಈ ಅರಿವು ೧೯೫೨ರ ಮಹಾಚುನಾವಣೆಯ ಸೋಲಿನ ಬಳಿಕಿದ್ದುಕಂಡು ಪಂಚಮಡಿ ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ (ತದನಂತರ 'ಸಮಾಜವಾದದ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಅಡಿಪಾಯ' ಎನಿಸಿಕೊಂಡಂತಹ) ಭಾಷಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಈ ತಪ್ಪು, ನನ್ನ ವಾದದ ಸಮಂಜಸತೆಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ನಾನು ನನ್ನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದ ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕೇಳಲು ಕೌತುಕನಾಗಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನೀವು ಒಂದೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೀರಿ ಅಥವಾ ಅವನ್ನು ಅಲ್ಪ ಮತ್ತು ವಿಪರೀತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೆಂದು ಕರೆದು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಅವು ನಿಜವಾಗಿ ಹಾಗಿದ್ದವೋ ಎಂದು ನಾನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ! ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಕುರಿತಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಬದ್ಧತೆಯ ವಿಚಾರ ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯ ನಡುವಿನದ್ದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಮೂಲತಃ ಒಂದರಿಂದ ಒಂದು ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗದಂತಹವು ಎಂಬ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ.

ನೀವು ಸಂಬೋಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ನಾನು ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಅಲ್ಲ. ನಾನು ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕೇಂದ್ರವೊಂದರ (ಆಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ರೇಡಿಯೋದ) (ಸ್ವಯಂ) ನಿವೃತ್ತ ನಿರ್ದೇಶಕ. ಮತ್ತು ನಿಮಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ: ನಾನು ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದೆ ಮತ್ತು ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ವಾರ್ತಾ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ! ನಾನು ಜೆಪಿ ಅವರ ಸೆರೆಮನೆಯ ದಿನಚರಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದೇನೆ ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರಿನ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಕಾಶಕ ಮಿತ್ರರ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರರಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜೂನಿಯರ್ ಆಗಿದ್ದರು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಗಣಿತದಲ್ಲಿ ಎಂಎಸ್‌ಸಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಿಎ(ಆನರ್ಸ್) ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವನೂರು ಮಹದೇವ ಕೂಡ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರೇ.

ಶುಭಹಾರೈಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ,

ಡಿ.ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ

... ..

ಗುಹಾ ಅವರ ಉತ್ತರ :

೯.೧೦.೨೦೧೭

ಪ್ರಿಯಶ್ರೀ ನಾಗಭೂಷಣ,

ಕ್ಷಮೆ ಇರಲಿ, ನಿಮ್ಮ ಈ ಮೇಲಿನ ಮೇಲ್‌ನಲ್ಲಿ ನೀವು ನಾನು ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಕಮಲಾದೇವಿಯವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಿದ್ದೀರಿ. ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೆ: ಅ. ಅವರು

ಉಪ್ಪಿನ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಕುರಿತಾಗಿ ಗಾಂಧಿಯವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದರು; ಆ. ಅವರು ಗಾಂಧಿಯವರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಜನಾಂಗೀಯ ಶೋಷಣೆಯಿದ್ದ ಅಮೇರಿಕದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದವರೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ ನೀವು ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಅವರು 'ರಾಜಕೀಯೇತರ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು' ಮಾತನಾಡಿದರೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದೀರಿ!

ಜೆಪಿ ಮತ್ತು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಹೆಗ್ಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ನೀವು ಇದು ೧೯೪೦ರಲ್ಲಿ ಘಟಿಸಿದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಈಗ ೧೯೪೮ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ನೀವು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ತಪ್ಪಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಿ ಎಂದುಕೊಳ್ಳೋಣ (ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮಾಡುವಂತೆ); ೧೯೪೦-೪೨ರಲ್ಲಿ ಜಿನ್ನಾ ಅವರ ಸವಾಲಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗೆ ಒಬ್ಬ ಮುಸ್ಲಿಂ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗುವುದು ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು, ಹಾಗಾಗಿ ಜೆಪಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗುವುದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಆಜಾದ್ ಮಾತ್ರವೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಬಹುದಿತ್ತು. ೧೯೪೮ರ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರ ಬಹುದು. ೧೯೪೮ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಜೆಪಿ ಅವರ ಶೌರ್ಯ ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲೆವೂರಿತ್ತು; ಹಾಗೂ ಅವರು ನೆಹರು ಅವರಿಗೆ ಕೂಡ ಬಹಳ ಸಮೀಪವಾಗಿದ್ದರು. ಹಾಗಾಗಿ ನೀವು ಹೇಳುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಘಟಿಸಿರಬಹುದು. ನೆಹರೂ ಅವರೇ ಜೆಪಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಲೆಂದು ಆಶಿಸಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಇದು ಗಾಂಧಿಯವರ ಸಮಗ್ರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು, ಗಾಂಧಿ ಅವರ ಬದುಕಿನ ಕೊನೆಯ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಒಂದೇ ಕಾಳಜಿ ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಾಮರಸ್ಯ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಯಾರಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದೇನಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಇವತ್ತು ಕೆಲವರು ಲೋಹಿಯಾ ಅವರಿಗಿಂತ ನೆಹರೂ ಮತ್ತು ಜೆಪಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾರೆಂದು ನೀವು ಆಶ್ಚರ್ಯ ತೋರಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಒಂದು ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಜೆಪಿ ಮತ್ತು ನೆಹರೂ ಇಬ್ಬರೂ ಸಭ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಎದುರಾಳಿಗಳ ಜೊತೆಗೂ ಕೂಡ. ಆದರೆ ಲೋಹಿಯಾ ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ನಿಂದನಾತ್ಮಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿಮ್ಮ ಮೊದಲ ಮೇಲ್‌ನಲ್ಲಿ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು 'ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಾವಿಯ ಮುದ್ದು ಕಪ್ಪೆ' ಎಂದು ಕರೆದಿರಿ; ನೆಹರೂ ಅಥವಾ ಜೆಪಿ (ಅಥವಾ ಗಾಂಧಿ ಅಥವಾ ಕಮಲಾದೇವಿ) ಬೌದ್ಧಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಲೋಹಿಯಾ ಅವರಲ್ಲಿನ ಈ ಚಾಳಿಯು

ಅವರ ಅದ್ಭುತ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿತು ಹಾಗೂ ಮೋಸಗೈದಿತು.

ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಪ್ಯಾರಾ, ನಾನು ಕನ್ನಡ ತಿಳಿದಿಲ್ಲದೆ ಏನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತೋರಿಸಿತು. ನಾನು ದೇವನೂರು ಮಹದೇವ ಅವರ ಕುರಿತು ಮತ್ತಷ್ಟು ತಿಳಿಯಬಯಸುತ್ತೇನೆ ಹಾಗೂ ಅವರಂತಹವರನ್ನು ಅವರದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಓದಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಿಮ್ಮ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲೊಂದನ್ನು ನಿವಾರಿಸ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಅಧಿಕಾರ ಯುತವಾಗಿ ನಾಗರಾಜ್, ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ನಾಡ್ ಅವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೇಯುತ್ತೇನೆಂದು ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಗೆಳೆಯರಾಗಿ ಅರಿಯುವಷ್ಟು ಅದೃಷ್ಟವಂತನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂದಷ್ಟೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು. ನನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಭಾರದ ಹೊರತಾಗಿ ನಾನು ಮತ್ತೇನನ್ನೂ ಹೇಳಬಾರದು. ಕೆಲವೇ ಗೆಳೆತನಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಕನ್ನಡದ ವಿದ್ವತ್ತು ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಳವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಾಗಿ ನಾನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ನಾನು ಅಷ್ಟು ಮೂರ್ಖನೂ ಅಲ್ಲ, ಅಷ್ಟು ದುರಹಂಕಾರಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ನನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಹಿಂದಿ, ಬೆಂಗಾಳಿ, ಮಲಯಾಳಂ, ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಒರಿಯಾ ಭಾಷೆಗಳ ಹಲವು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಲೇಖಕರನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಅದೃಷ್ಟ ನನಗೆ ದೊರೆತಿದೆ. ಈ ಭೇಟಿ, ಮುಖಾಮುಖಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಈ ಭಾಷಾ ಪರಂಪರೆಗಳೆಡೆಗೆ ನನ್ನ ಸೊಕ್ಕು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ನನ್ನ ಕನ್ನಡ ಗೆಳೆಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಕೂಡ. ನಿಮ್ಮಿಂದ ಕೂಡ ಬಹಳಷ್ಟು ಕಲಿಯಬಲ್ಲೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಖಾತ್ರಿಯಿದೆ.

ಶುಭಹಾರೈಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ,

ಆರ್. ಗುಹಾ

... ..

ಡಿಎಸ್‌ಎನ್ ಉತ್ತರ :

೯.೧೦.೨೦೧೭

ಪ್ರಿಯ ಶ್ರೀ ಗುಹಾ,

ಕ್ಷಮಿಸಿ. ನೀವು ಪುನಃ ನಾನು ಆ ದಿನ ಆಡಿದ ಮತ್ತು ಕಳೆದೇರಡು ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ.

ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು: ಗಾಂಧಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಮಹತ್ವದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರೋ? ಇಲ್ಲವೋ? ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ಆಗಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಆ ದಿನ ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರ 'ಇಲ್ಲ' ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ನೀವು ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಮೀಪವರ್ತಿಗಳೆಂದು ನೀವು ಗುರುತಿಸಿದವರ ಸುತ್ತ ಗಿರಕಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿರಿ. ಹೌದು, ಕಮಲಾದೇವಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಗಾಂಧಿ ನಡೆಸಿದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಕುರಿತಾದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದು ನಿಜ. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಗಾಂಧಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಮಹತ್ವದ ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿರಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದೂ ನೀವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಿ. ಆ ದಿನ ನೀವು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಗಾಂಧಿಯ ನಾಲ್ಕು ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಿಗಿಂತ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದರಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದ ಮಾತುಕತೆಗಳು ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆದಿದೆ ಎಂಬ ನನ್ನ ವಾದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಾಗಿಯಷ್ಟೇ ನೀವು ಕಮಲಾದೇವಿಯವರ ಬಗೆಗಿನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದು. ಅಂದು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರಕಾರರ (ವಾರ್ತೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟ) ಕುರಿತಾಗಿ ನಾನು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ನೀವು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಆ ನಾಲ್ಕು ಸಂಭಾಷಣೆಗಳೇ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಎಂಬ ನಿಮ್ಮ ಆಯ್ಕೆಯ ಬಗ್ಗೆಯಷ್ಟೇ ನಾನು ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಎತ್ತಿದ್ದೆ. ಶ್ರೀಯುತ ಗುಹಾ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಗಾಂಧಿ, ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನು ಮಹತ್ವದ್ದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ ಅಥವಾ ಪರಿಗಣಿಸದಿರುವ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಕಮಲಾದೇವಿಯವರು ಗಾಂಧಿಯೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ನಾನು 'ರಾಜಕೀಯೇತರ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಹೌದು. ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ನೇರವಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಕಾರ್ಯನೀತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ನೀವು ಆ ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನು ರಾಜಕೀಯವಾದದ್ದು ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಅದನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪಲು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಸಂಬಂಧ ನಿಮ್ಮನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸುವ ಯಾವುದೇ ಉದ್ದೇಶ ನನಗಿಲ್ಲ.

ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಹೌದು ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಕಟುವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ. ಆದರೆ ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿ ಸೂಸುವ ಮನುಷ್ಯರೂ ಆಗಿದ್ದರೆಂದು,

ಅವರ ಸಮೀಪದ ಒಡನಾಡಿಗಳಾದ ಮಧು ಲಿಮಯಿ, ಕಿಶನ್ ಪಟ್ನಾಯಕ್, ಲಾಡ್ಲಿ ಮೋಹನ ನಿಗಂ, ಪೊ. ಕೇಶವರಾವ್ ಜಾಧವ್, ಶ್ರೀಮತಿಯರಾದ ಇಂದುಮತಿ ಕೇಲ್ಕರ್, ರೋಮಾ ಮಿತ್ರ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಎಪ್ಪತ್ತು-ಎಂಬತ್ತರ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿ ಮತ್ತಿರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಯಾದಾಗ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗವನ್ನು ಓಲೈಸುವ ನೆಹರೂ ರಾಜಕಾರಣದ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಹಿಯಾರಿಗೆ ಬಹುಶಃ ಇಂತಹ ಕಠಿಣ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಲೋಹಿಯಾ ಕೆಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯನೇನಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸೇನಾನಿ ಆತ. ಆದರೆ ಈ ನೆಹರೂವಿನ ಪೊಲೀಸರು ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡ ರೀತಿ ಮಾತ್ರ ಹೀನಾಯವಾಗಿತ್ತು.

ಆಗಿನ ಪ್ರಧಾನಿ ನೆಹರೂ ಮತ್ತು ಗೃಹಮಂತ್ರಿ ಸರ್ದಾರ್ ಪಟೇಲ್‌ರ ನಡುವಿನ ಪತ್ರಗಳನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೀವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. (ನೋಡಿ : ಲೋಹಿಯಾರ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ವರ್ಕ್ : ಮಸ್ತಾರಾಂ ಕಪೂರ್) ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಮ್ಮೇಳನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಲೋಹಿಯಾರನ್ನು ಜೈಲಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆಗಬಹುದಾದ ಒಳಿತು-ಕೆಡುಕುಗಳ ಕುರಿತ ಆ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿನ ಕೆಲ ಕುಚೇಷ್ಟೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೀವು ಓದಬೇಕು. ಲೋಹಿಯಾ, ತನ್ನ ಕಾಲದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮಾತನಾಡುವ ವರ್ಗದಿಂದ ಅವರು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಮತ್ತು ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಿದ್ದರು ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೆನಪಿಡಿ. ನೆಹರೂ ಮತ್ತು ಜೆ.ಪಿ ತರದವರು ಚರಿತ್ರೆಯ ಭಾಗವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ಲೋಹಿಯಾ ತರದವರು ಸದಾ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಜೀವಂತವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ನಮ್ಮನ್ನು ಸದಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ನಿಮ್ಮಂತಹವರನ್ನು 'ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿನ ಮುದ್ದು ಕಪ್ಪೆಗಳು' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದು. ಈ ಮಾತು ಅಪರಾಧವೆನ್ನುವುದಾದರೆ, ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದೂ ಕನ್ನಡ ಕಲಿಯುವ ಅಗತ್ಯ ನನಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿಮ್ಮ ಸಮರ್ಥನೆ ಕೂಡ ಅಪರಾಧವೇ.

ಇಂತಿ ನಿಮ್ಮ,

ಡಿ ಎಸ್ ನಾಗಭೂಷಣ

ಮರೆತ ಮಾತು: ಜೆಪಿಯವರನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸುವಂತೆ ಗಾಂಧಿ ನೀಡಿದ ಪ್ರಸ್ತಾಪದ ಕುರಿತು ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಬರೆಯಲು ಮರೆತೆ.

ನೀವಿದನ್ನು ನೆಹರೂ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಎಂದಿರಿ. ಇಂತಹ ಒಂದು ಪ್ರಸ್ತಾಪದ ಕುರಿತು ನಿಮಗೆ ಖಚಿತ ಅರಿವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದಿರಿ. ನನ್ನ ಓದಿನ ಪ್ರಕಾರ ಇದು ಗಾಂಧಿಯೇ ಮುಂದಿಟ್ಟ ಪ್ರಸ್ತಾಪ. ಗಾಂಧಿ ಮುಂದಿಟ್ಟ ಈ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ನೀವು ನೆಹರೂರಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವೆಂದು ನೀವೇಕೆ ತಿರುಚುವಿರೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸಮಯಕ್ಕಾಗಲೇ ಜೆಪಿಯವರ ಸಾಹಸಮಯತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಜೆಪಿ ನೆಹರೂಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ನೀವು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತ ಈ ಬಗೆಯ ನಿರೂಪಣೆಯ ಕುರಿತೇ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳಿರುವುದು. ೧೯೪೮ರ ಬಹು ಮೊದಲೇ ದೇಶವಾಸಿಗಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಜೆ.ಪಿ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಅವರ ಅ ಹೊತ್ತಿನ ಧೈರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ೧೯೪೨ರ ನವೆಂಬರಿನಲ್ಲಿ ಹಜಾರಿಬಾಗಿನ ಜೈಲಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಒಂದು ಅಂತಹ ಉದಾಹರಣೆ. ಜೆಪಿ ಯಾವತ್ತೂ ನೆಹರೂ ಪರವಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಎಂದೂ ಅವರ ವಿರೋಧ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತಾದ ನನ್ನ ಓದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಾಯಕರ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯಿಂದ ಗಾಂಧಿ ಅ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಭ್ರಮನಿರಸನಗೊಂಡಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜವಾದಿಗಳನ್ನು ಪಳಗಿಸಿ ದೇಶ ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ/ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನೀಡುವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯೂ ಗಾಂಧಿಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಗಾಂಧಿಯದ್ದು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನೊಳಗಿದ್ದ ಬಲಪಂಥೀಯರಿಂದ ಪ್ರಬಲ ವಿರೋಧ ಎದುರಾಗಬಹುದೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ನೆಹರೂ ಈ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಪರಿಣಾಮ ಬಾಬು ರಾಜೇಂದ್ರಪ್ರಸಾದರ ಆಯ್ಕೆಯಾಯಿತು. ಗಾಂಧಿಯ ಸಂಗ್ರಹಿತ ಕೃತಿಗಳಾಚೆಯೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಇತಿಹಾಸವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಮರೆತ ಮಾತು ೨: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಕುರಿತಾದ ನಿಮ್ಮ ಸೀಮಿತ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಕುರಿತಾದ ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸಮರ್ಥನೆಯ ಬಗ್ಗೆ. ಈ ಕುರಿತ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘವನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ನೀವು ಮಾತನಾಡಿದ ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ್ದು. ಈಗಲೂ ನನಗನ್ನಿಸುವುದು, ನೀವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಕುರಿತು ಅಧಿಕಾರಯುತ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ವಿಷಯದ ಕುರಿತಾದ ನಿಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಸೀಮಿತವಾದದ್ದು ಹಾಗೂ ಈ

ಜ್ಞಾನವೂ ಸಹ ಕೆಲವೇ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಪಡೆದಂತಹದ್ದು; ಅದೂ, ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ. ಶೆಲ್ಡನ್ ಪೊಲಾಕ್ ಸಹ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಕುರಿತಾದ ತನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ.

... ..

ಗುಹಾ ಅವರ ಉತ್ತರ

೧೦.೧೦.೧೭

ಪ್ರೀತಿಯ ಶ್ರೀ ನಾಗಭೂಷಣ,

ನಮ್ಮ ಈ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ, ಈ ವರ್ಷದ ಮೊದಲಿಗೆ ನಾನು ನಡೆಸಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನನಗೆ ನೆನಪಿಸಿತು. ಮಧು ಮತ್ತು ಪ್ರಮೀಳಾರ ಮಗ ಉದಯ್ ದಂಡವತೆಯೊಂದಿಗೆ ನಾನು ನಡೆಸಿದ ಮಾತುಕತೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೊಂಡಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳ ಕುರಿತಾದ ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಮತ್ತು ದೇಶಕ್ಕೆ ಅವರ ಕೊಡುಗೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ನ್ಯಾಯ ಸಿಗಬೇಕೆ ಎಂಬ ನನ್ನ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು ನೀವು ಈ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೀರಿ.

ಜೊತೆಗೆ ೨೦೦೫ ರಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಧು ದಂಡವತೆಗೆ ಬರೆದಿದ್ದು ಸಹ ಇಲ್ಲಿದೆ. <http://www.thehindu.com/thehindu/mag/2005/11/20/stories/2005112000240300.htm>

ನಾನಿಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದು 'ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಪರಂಪರೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಹೆಸರು ದಂಡವತೆಯವರದ್ದು. ಸಮಾಜವಾದಿ ಚಳುವಳಿಯ ಕೊಂಬೆಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಕೆಲವೇ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಲ್ಲಿ ದಂಡವತೆಯವರು ಅಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ರಾಜಕಾರಣಿ.'

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಾನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಬಯಸುವುದೆಂದರೆ, ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು ಗಾಂಧಿ ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಹತ್ತಿರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದರ ಮೇಲೆ ಅವರ ಮಾತುಕತೆಗಳ ಮಹತ್ವ ನಿಂತಿದೆ. ನನಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಓದಿಕೊಂಡಿರುವ ನನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಯೊಂದಿಗೆ ಈ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿದಾಗಲೂ ಗಾಂಧಿ, ಜೆಪಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದರ ಕುರಿತು ಯಾವುದೇ ದಾಖಲೆಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬಂತು. ಆತ ಗಮನಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಗಾಂಧಿ, ಜೆಪಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದರೂ ಸರ್ವಾರ್ ಪಟೇಲ್ (ನೆಹರೂ ಅಲ್ಲ) ಒಂದೇ ಏಟಿಗೆ ಈ

ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ ೧೯೪೮ರಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರೆ ಹೊರತು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನದಲ್ಲ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದವರು ಬಲಪಂಥೀಯ ಪಟೇಲ್‌ರಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದ ಪಟ್ಟಾಭಿ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ.

ಉದಯ್‌ರೊಂದಿಗೆ ಕಳೆದ ಏಪ್ರಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು: 'ಸಮಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ದುರಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿ ಚಳುವಳಿಯ ಸಾವು ಸಹ ಒಂದು. ಸಮಾಜವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಮ್ಯುನಿಷ್ಟರಂತಲ್ಲ. ಅವರು ದೇಶಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನಂತಲ್ಲ. ಅವರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ (ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆಗೂ) ಹೋರಾಡಿದ್ದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳ ಕೊಡುಗೆಗಳ ಕುರಿತು ಮಹತ್ವದ ಪುಸ್ತಕವೊಂದು ಸಂಶೋಧನೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಣೆಗಾಗಿ ಕಾದು ಕುಳಿತಿದೆ.'

ಇಂತಹ ಪುಸ್ತಕವೊಂದು ಬರೆಯುವ ತುಡಿತ ನಿಮ್ಮೊಳಗೇ ಇರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡರೆ ಇದೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯವಾದೀತು.

ಇಂತಿ,

ರಾಮಚಂದ್ರ ಗುಹಾ

... ..

ಡಿಎಸ್‌ಎಸ್ ಉತ್ತರ :

೧೦-೧೦-೧೭

ಶ್ರೀ ಗುಹಾ,

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ಆ ದಿನ ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಇದ್ದದ್ದು ಗಾಂಧಿಯವರ ಪ್ರಮುಖ ಮಾತುಕತೆಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಯಾಕೆ ಪರಿಗಣಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ಆಗಿತ್ತೆಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಈ ಹಿಂದಿನ ಪತ್ರ(ಮೇಲ್)ಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿಮಗಿರುವ ಗೌರವವನ್ನು ಮನಗಂಡ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಸ್ತುತವೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಗಾಂಧಿಯೊಂದಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನೇನೂ

ಹೊಂದಿರದ (ಅಂದರೆ ಗಾಂಧಿಯವರೊಂದಿಗೆ ನೀವು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಸಾಮೀಪ್ಯದ ಯಾವ ವೃತ್ತದಲ್ಲೂ ಇರದ) ಭಗತ್‌ಸಿಂಗ್ ಜೊತೆಗಿನ ಮಾತುಕತೆಯನ್ನು ನೀವು ಮಹತ್ವದ್ದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಾದರೆ, ಗಾಂಧಿ ಗೌರವವನ್ನೂ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ್ದ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳನ್ನು ನೀವು ಯಾಕೆ ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ? ರಾಮಚಂದ್ರ ಗುಹಾರ ಪ್ರಕಾರ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳಿಗೆ ಗಾಂಧಿ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಮತ್ತೆ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸಬಯಸುವೆ.

ಹೌದು. ದೇಶ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳನ್ನು ಮರೆತಿದೆ. ಆದರೆ ಇತಿಹಾಸಕಾರರೂ ಯಾಕೆ ಅವರನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? ಅವರು-ಅದೂ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು ಮಾತ್ರ-ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವರನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಖಾಸಗಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಣ ಮರೆವು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ ಹಾಗೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕೊನೆಯದಾದ ಸ್ಟರಾಜ್ ಕುರಿತಾದ ಪುಸ್ತಕದ ಬಗೆಗಿನ ನಿಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಿದೆ. (ಹಾಗಾಗಿ ಗಾಂಧಿ ಕುರಿತ ನಿಮ್ಮ ಅರಿವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ). ಮೋದಿ ಮೇಲಿನ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ದಾಳಿಯ ವ್ಯರ್ಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಆ ಪುಸ್ತಕ. ನಾನು ಯಾಕೆ ಇದನ್ನು ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆಂದರೆ ೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಿ ನರಹತ್ಯೆಗಳು ನಡೆದಾಗ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಸೊಲ್ಲೆತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಆಗಿನ ಎನ್.ಡಿ.ಎ. ಸರ್ಕಾರದ ಋಣ ಅವರ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದಿರಬಹುದು. ನಾನೇ ಖುದ್ದು ಸಂದರ್ಶನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅವರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದೆ. ಬಹುಶಃ ಅದು ಅವರ ಕೊನೆಯ ಸಂದರ್ಶನವೂ ಇರಬಹುದು. ಅವರ ಮೊದಲ ದಿನಗಳ ಬರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಮೋದಿ ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗುವ ತನಕದ ಅವರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂವಾದಗಳವರೆಗಿನ ಈ ದೀರ್ಘ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ನಾನೇ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವ (೨೦೧೬ರವರೆಗೆ ಆರು ವರ್ಷ ನಡೆಸಿ ನನ್ನ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಕಾರಣ ನಿಂತು, ಇದೀಗ ಮತ್ತೆ ಪುನರ್‌ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವ) ಹೊಸ ಮನುಷ್ಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದೆ.

ಇನ್ನು ಜೆಪಿಯವರನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಗಾಂಧಿಯವರ ಪ್ರಸ್ತಾಪದ ಕುರಿತು ನಿಮಗಿರುವ ಅನುಮಾನದ ಕುರಿತು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನೀವು ದೃಢೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯು

ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಕಾರಣ. ಅಧಿಕೃತ ಮೊಹರುಳ್ಳ ಕಾಗದದ ಚೂರನ್ನಷ್ಟೇ ನೀವು ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತೀರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸ ಕೇವಲ 'ಪವಿತ್ರೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ' ಇತಿಹಾಸವಾಗುತ್ತದೆ ಯಷ್ಟೇ. ದಿವಂಗತ ಮಿನೂ ಮಸಾನಿಯವರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿಮಗ್ಯಾವ ಅನುಮಾನವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ೪೦ರ ದಶಕದ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಾಜಕೀಯದಾಟಗಳನ್ನು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿದ ಅವರು 'Is JP the answer?' (ಮ್ಯಾಕ್‌ಮಿಲನ್, ೧೯೭೩) ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ:

'ಅಧಿಕಾರ ಹಸ್ತಾಂತರದ ಮುನ್ನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನೆಹರೂ-ಪಟೇಲ್‌ರಿಂದ ಅಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದ ಗಾಂಧಿ, ಜೆಪಿಯನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಪರಿಗಣಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಅನ್ನು ಸಂಭಾಳಿಸುವ ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆಯಲಿದ್ದ ನೆಹರೂ ಮತ್ತು ಪಟೇಲ್ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಇರಿಸುವ ಆಲೋಚನೆ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಗಾಂಧಿ ಜೆಪಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದಾಗ ನೆಹರು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ತಮಗೆ ಆತ್ಮೀಯರಾಗಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯ ನರೇಂದ್ರದೇವ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು. ನರೇಂದ್ರ ದೇವ ಸರ್ದಾರ್ ಪಟೇಲ್‌ರಿಂದ ವೀಟೋ ಪಡೆದ ಕಾರಣ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ನೊಂದಾಯಿತರಾದರು'

ಮಿನೂ ಮಸಾನಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಜೆಪಿ ಕುರಿತಾದ ಎಲ್ಲ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರಕಾರರೂ (ನನ್ನ ಮೊದಲ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವಂತೆ) ಗಾಂಧಿಯ ಈ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ನಂಬುವುದು ಬಿಡುವುದು ನಿಮಗೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು. ನಿಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗೆ : ಗೂಗಲ್ ಕೂಡ ಈ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ೧೯೪೮ರಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದು ಹೌದು. ಆದರೆ ಅವರು ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ ನಂತರವೇ ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದು. ರಾಜೇಂದ್ರಪ್ರಸಾದ್ ನವೆಂಬರ್ ೧೯೪೭ರಲ್ಲಿ, ಜೆ.ಬಿ. ಕೃಪಲಾನಿಯವರ ರಾಜಿನಾಮೆಯ ನಂತರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಗಾದಿಯನ್ನೇರಿದ್ದು.

ನಿಮ್ಮಂತಹ ಇತಿಹಾಸಕಾರರ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ ನೀವು ನೆಹರೂಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬರುವ ಏನನ್ನೂ ನಂಬಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರದ ಇತಿಹಾಸದ ರಚನೆಯ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆ ಇದು. ಇತಿಹಾಸದ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವಾದಿ ಇತಿಹಾಸ ಇದರ ದೊಡ್ಡ ಬಲಿಪಶು. ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೇ-

ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಪಾಯಕಾರಿ ರಾಜಕೀಯ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಸಂಘ ಪರಿವಾರವು ಈ ಬಗೆಯ ಒಂದೆಡೆಗೆ ವಾಲಿಕೊಂಡ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರಚಾರಾಂದೋಲನ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುತ್ವದ ಶಕ್ತಿಗಳು ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಈ ಇತಿಹಾಸಕಾರರೂ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸಮಾಜವಾದಿ ಇತಿಹಾಸ ಬರೆಯಲು ನೀವು ನನಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ್ದೀರಿ. ನಾನೀಗಾಗಲೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಕುರಿತು ಸಾಕಷ್ಟು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ಇತಿಹಾಸವೆಂದು ಕರಾರುವಾಕಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇನೋ! ಜೆಪಿ ಮತ್ತು ಲೋಹಿಯಾ ಕುರಿತೂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ನಾನು ಪರಿಣಿತನಲ್ಲ ಹಾಗಾಗಿ ನಾನು ಬರೆಯಲಾರೆ. ನಮ್ಮ ಈ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲೇ ನಿಮಗಿದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುರಾವೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದು ನನಗೆ ತ್ರಾಸದಾಯಕ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮಂತಹವರು ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಮಾತನಾಡಲಾದರೂ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆಗಲಾದರೂ ನಾವು-ನೀವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಮುಕ್ತವಾಗಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು, ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಮಾತುಕತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಒಳಿತೆಂದು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಲಿತೆ ಮತ್ತು ಸಾಕಷ್ಟು ಅರಿತೆ. ನನ್ನ ತಪ್ಪು ತಪ್ಪಾದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಿಂದ ನಿಮಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆ ಇರಲಿ.

ನಿಮ್ಮ ,

ಡಿ. ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ

... ..

ಗುಹಾ ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ:

೧೦.೧೦. ೨೦೧೭

ಪ್ರಿಯ ಶ್ರೀ ನಾಗಭೂಷಣ,

(ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬಾವಿಯ) ಮುದ್ದು ಕಪ್ಪೆಗಳ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ನಾನು ಇದೀಗ ಹಿಂದುತ್ವದ ಉತ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಇತಿಹಾಸಕಾರನಾಗಿಬಿಟ್ಟಿರುವೆ. ನಿಮ್ಮಂತಹ ದಿಟ್ಟ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಇಂತಹ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನಿಂದನೆಗಳು ಶೋಭೆ ತರುವುದಿಲ್ಲ.

ನಿಮ್ಮ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅರ್ಥಸ್ಫುಟತೆಯೊಂದಿಗೆ ಸರಾಗವಾಗಿದೆ. ಲೋಹಿಯಾ, ಜೆಪಿ, ಗಾಂಧಿ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಟಾಗೋರರಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಜೊತೆಗೆ

ನಮ್ಮನ್ನಾಳಿದವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿಮಗಿದೆ. ಇವರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಲೋಕದ ಆಚೆಗೆ ಜಿಗಿಯಲು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದರು. ನೀವು ಸಮಾಜವಾದಿ ಪರಂಪರೆಯ ಕುರಿತಾದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಂದರೆ ಅದು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಮಾಡುವ ದೊಡ್ಡ ಸೇವೆ ಎಂದೇ ನಾನು ಭಾವಿಸುವೆ. ಈ ಸುಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನ ನಡುವೆ ಬಾರದಿರಲಿ.

ಇಂತಿ,

ಆರ್. ಗುಹಾ

... ..

ಡಿಎಸ್‌ನ್ ಉತ್ತರ :

ಪ್ರಿಯ ಗುಹಾ,

ಕ್ಷಮಿಸಿ. ನನ್ನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಎಷ್ಟು ಬಡವಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ಪತ್ರದ ಎರಡನೇ ಸಾಲೇ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಿದ್ವಾಂಸನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯಾವ ಅರ್ಹತೆಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ನೀವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಿರಾದರೆ ನೀವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಸರಿಯೇ!

ಹೌದು. ನಿಮ್ಮಂತಹ ಇತಿಹಾಸಕಾರರಿಂದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುತ್ವದ ಗುಂಪುಗಳ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿದೆ ಎಂದೇ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಅಥವಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ನಿಮಗೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದು ತಪ್ಪು ಅಥವಾ ಒಪ್ಪಿತವಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನೆಲ್ಲೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ನೀವು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗದ ವಿಕಲ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾರಣ ನಾನು ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿರುವ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿದೆ ಎಂದಷ್ಟೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಾತೃಭಾಷಾ ಕಲಿಕೆಯ ಕುರಿತಂತೆ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತ ಪೊಲಾಕ್ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ಗಾಂಧಿ ಆತ್ಮಕತೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿ.

ಇಂತಿ,

ಡಿ ಎಸ್ ಎನ್

... ..

ಗುಹಾ ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ:

೧. ಶ್ರೀ ನಾಗಭೂಷಣ್,

ಧನ್ಯವಾದಗಳು- ಗಾಂಧಿ ಪೊಲಾಕ್ ಚರ್ಚೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಇದರ ಕುರಿತು ೨೦೧೧ ರಲ್ಲಿ ನಾನು ಬರೆದಿರುವೆ. <http://ramachandraguha.in/archives/a-question-of-english-the-telegraph.html>

ನಿಮ್ಮಂತಹ ದ್ವಿಭಾಷೀಯ ಭಾರತೀಯರು (ಗಾಂಧಿ ಲೋಹಿಯಾರಂತೆ) ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂವಹಿಸಬಲ್ಲರಿ. ಹಾಗಂತ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕಬೇಡಿ.

ಹಿಂದುತ್ವದ ಉತ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರ್ಯಾರೂ ಕಾರಣಕರ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ- ೧. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ವಿರೋಧದ ಕುರಿತು ಒಲವು ಹೊಂದಿದ್ದ ಲೋಹಿಯಾ ಸಮಾಜವಾದಿ ಮತ್ತು ಜನಸಂಘದೊಂದಿಗೆ ೧೯೬೭ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಒಕ್ಕೂಟ ಹಿಂದುತ್ವದ ಉತ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ೨. ಇಂದಿರಾ ವಿರೋಧಿ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಜೆಪಿ, ಆರ್‌ಎಸ್‌ಎಸ್ ಅನ್ನು ಒಳಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಮತ್ತವರಿಗೆ ದೇಶಪ್ರೇಮದ ಅರ್ಹತಾ ಪತ್ರ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಹಿಂದುತ್ವ ಉತ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು.

ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಭಾಷೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮಾತುಗಳಿಗಿಂತ ನೀವು ಮೆಚ್ಚುವ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಈ ಎರಡು ನಡೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದ ವಿಷಯ.

ನೀವು ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದ ಕಾರಣ ಇವೊತ್ತಿನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ಓದಿ. ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ ಪೋಲಿಸ್ ಠಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುತ್ವವಾದಿಗಳು ಅವರನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದನೆಂದು ನನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ಮೊಕದ್ದಮೆಯೊಂದನ್ನು ದಾಖಲು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಿಜೆಪಿ ಮತ್ತು ಆರ್‌ಎಸ್‌ಎಸ್ ಅಂತೂ ನನ್ನನ್ನು ಖಂಡಿತ ತಮ್ಮ ಹಿಂದುತ್ವದ ಸ್ನೇಹಿತನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಬದಲಿಗೆ ಅವರು ಆಗಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಬೆದರಿಸುತ್ತಲಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇರಲಿ. ಈ ಮಾತಿನ ಚಕಮಕಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬೇಕಾದ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸೋಣ. ನಮ್ಮ ಯುವ ಮನಸ್ಸುಗಳು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜವಾದಿ ಪರಂಪರೆಯ ಇತಿಹಾಸ, ನಡೆದು ಬಂದ ಹಾದಿ, ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನಾನು ಹಿಂದಿನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳನ್ನು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ.

ಇಂತಿ,

ರಾ.ಗುಹಾ

೨. ಪ್ರಿಯ ಶ್ರೀ ನಾಗಭೂಷಣ್,

ಈ ಕೆಳಗಿನ ಈ ಮೇಲ್ ನೋಡಿ. ನಾನು ಈ ಯುವ ವಿದ್ವಾಂಸನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ಕಳುಹಿಸಲೇ? ನಿಮ್ಮ ಸಲಹೆ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಈತ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಈತನಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಬಲ್ಲದು.

ಇಂತಿ,

ಗುಹಾ

೩. ಪ್ರಿಯ ಶ್ರೀ ನಾಗಭೂಷಣ್,

ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ನಾನು ಗಾಂಧಿಯವರ ಸಂಗ್ರಹಿತ ಬರಹಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ನೀವು ಹೇಳಿರುವುದು ಸರಿ. ೧೯೪೮ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಗಾದಿಗೆ ಜೆ.ಪಿ ಹೆಸರು ಚರ್ಚೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದು ಹೌದು. ಇದು ನಿಜವಾಗಿ ಆಗಿದ್ದರೆ ನೆಹರೂ ಇದನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿರುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ ನನ್ನ ಅನುಮಾನವೂ ನಿಜವಾಗಿದೆ. ನೆಹರೂ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಹುದ್ದೆಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದಾಗ ಸಮಾಜವಾದಿ ಮುಖಂಡನೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ನರೇಂದ್ರದೇವ ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಗಾಂಧಿ ಇದಕ್ಕೆ ಜೆಪಿಯವರನ್ನೇ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸಬಹುದೆಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ನರೇಂದ್ರದೇವರಿಗಿಂತ ಜೆ.ಪಿ ನೆಹರೂಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದರು.) ನೆಹರೂವಿನ ಈ ಪ್ರಸ್ತಾಪ, ಗಾಂಧಿಯ ತಿದ್ದುಪಡಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ ಪಟೇಲ್ ಬಣದವರು ನರೇಂದ್ರದೇವ ಅಥವಾ ಜೆಪಿ ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜವಾದಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ನೇಮಿಸುವುದನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಆಗ ಹಿಂದು-ಮುಸ್ಲಿಂ ಐಕ್ಯತೆಯ ಕುರಿತಾದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದ ಗಾಂಧಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸಮಿತಿಗಳ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಕೆಲವು ಮೂಲಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇಮಾ ಬೆನ್ ಕಂಟಕೆಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾರೆ : “ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್‌ನ ನಿಲುವು ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾರಕವೇನಲ್ಲ ಆದರೆ ಅವರ ವಿಧಾನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಮಗೆ ಬಂದ ವಿರೋಧದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಗಾದಿಯನ್ನು ಅವರು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಬುದ್ಧಿವಂತ ನಿರ್ಧಾರ. ಪಕ್ಷದ ಅಧಿಕೃತ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಹೊರಗಿನಿಂದ ವಿರೋಧಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬ ಪಕ್ಷದೊಳಗಿನಿಂದ ಇಡೀ ದೇಶದ

ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ತನ್ನೊಳಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ದೇಶಪ್ರೇಮವಿದ್ದರೂ ಆ ಪದವಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.” ಬೇರೆ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಜೆಪಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಮಾಜವಾದಿ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಮುಂದುವರೆದು ‘ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು ನನ್ನ ಪ್ರಕಾರ ನಿಸ್ವಾರ್ಥರು, ಬದ್ಧತೆಯುಳ್ಳವರು ಮತ್ತು ಧೈರ್ಯವಂತರು’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ: ‘ಅವರೇನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ದಿನಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸುದ್ದಿಗಳಷ್ಟೇ ಸಾಕೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದಾದರೆ ನನಗೆ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ.’ ಈ ಮಾತು ನಿಮ್ಮನ್ನು ರೇಗಿಸಿದ ನನ್ನ ವಾದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ. ಗಾಂಧಿಗೆ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಗೌರವಾದಾರಗಳಿದ್ದರೂ ಅವರ ಆತ್ಮೀಯ ಬಳಗದಲ್ಲಿ ಅವರಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಗಾಂಧಿ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಗಾಂಧಿಗೆ ಜೆಪಿ ಒಬ್ಬ ಸ್ಪರ್ಧಿ ಆಗಿದ್ದರೂ ಎಂಬ ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಹೊಸ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಇಂತಿ,

ರಾ.ಗುಹಾ

... ..

ಡಿ ಎಸ್ ಎನ್ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ:

ಅಭಿನಂದನೆಗಳು ಗುಹಾಜಿ! ಕೊನೆಗೂ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಹುದ್ದೆಗೆ ಜೆಪಿಯವರ ಹೆಸರನ್ನು ಗಾಂಧಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದರು ಎನ್ನುವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಆ ಸಾಕ್ಷಿಯ ಮೂಲಕ ಗಾಂಧಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳಿಗೆ, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸುವಷ್ಟು ಹತ್ತಿರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ನಿಮಗೆ ನೀವು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕೂ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು, ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಹೌದು, ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಗಾಂಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಮುಖರಾದ ಭಗತ್ ಸಿಂಗ್/ ಸಾವರ್ಕರ್, ಜಿನ್ನಾ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ಗಿಂತ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಅವರೊಡನೆ ಪ್ರಮುಖ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗದ

ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು ಗಾಂಧಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿರವಿದ್ದರೋ, ದೂರವಿದ್ದರೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ವತಂತ್ರರಿದ್ದೀರಿ!

ಇಂತಿ,

ಡಿ ಎಸ್ ಎನ್

... ..

ಗುಹಾ ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ:

೧೧.೧೦.೨೦೧೭

ಶ್ರೀ ನಾಗಭೂಷಣ್

ಜಿನ್ನಾ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಜೊತೆ ಗಾಂಧಿಯ ಮಾತುಕತೆಗಳು ಈ ದೇಶದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವದ್ದೆಂದು ನೀವು ಒಪ್ಪದೇ ಇರಲಾರಿರಿ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆ ದಿನ ಬೇಸರಕ್ಕೊಡ್ಡಿದ ವಿಚಾರ ಬಹುಶಃ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳ ಬದಲಿಗೆ, ಗಾಂಧಿ ಶಸ್ತ್ರಸಹಿತ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ವಾದಗಳನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದು ಆಗಿರಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ತೀರ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ೨೦೧೭ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಯುವಜನರಿಗೆ ಭಗತ್‌ಸಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಮಾವೋವಾದಿಗಳ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರೇಮವಿದೆ. ಈ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ರಾಜಕೀಯದೇ ಒಲವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸೆಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕಾದ ಧಕ್ಕೆಯ ನೋವಿನಿಂದ ನೀವು ಹೊರಬರುತ್ತಿರೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸಮಾಜವಾದಿಗಳಿಗೆ ಈ ದೇಶದ ಸದ್ಯ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ನ್ಯಾಯ ಸಿಗಬೇಕೆಂದು ನಿಮ್ಮಂತೆ ನಾನೂ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ನೆರವೂ ಬೇಡುತ್ತೇನೆ. ಸಮಾಜವಾದದ ಕುರಿತ ನಿಮ್ಮ ಬರಹಗಳ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವಿರಾ? ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜವಾದದ ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವ ಈ ಯುವಕನ ಬಳಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತೀರಾ? ಮೊದಲನೆಯದಾಗದಿದ್ದರೂ... ಎರಡನೆಯದು... ಅಥವಾ ಎರಡೂ...?

ಇಂತಿ,

ರಾ. ಗುಹಾ

... ..

ಡಿ ಎಸ್ ಎನ್ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ:

೧೧.೧೦.೨೦೧೭

ಪ್ರೀತಿಯ ಶ್ರೀ ಗುಹಾ,

ನನ್ನ ಉದ್ದನೆಯ ಪತ್ರಗಳಿಗೆ (ಇದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಸಹಕಾರವೂ ಇದೆ!) ಏನೇನೋ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಊಹಿಸಬೇಡಿರಿ. ಆ ದಿನ ನನ್ನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನೇ ಗಾಂಧಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಮಾತುಗಳೆಂದು ನೀವು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಕತೆಗಳೇ ಅವರ ಜೀವನದ ಪ್ರಮುಖ ಮಾತುಕತೆಗಳೆಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸಲು ಏನಾದರೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾರಣಗಳಿವೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಾಗಿತ್ತು. ಸಮಾಜವಾದಿ ಚಳುವಳಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ, ಗಾಂಧಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಮಾತುಕತೆ ನಿವೃತ್ತಿ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದೆಂದೆನಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಯಸಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಅನುಮಾನಗಳಿಗೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವ ಬದಲು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದ ಮೇಲಿನ ನಿಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ನೀವು ವರ್ತಿಸಿದಿರಿ. ಗಾಂಧಿ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿಮ್ಮ ವಾದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಿರಿ. ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾನೀಗಲೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತು ನನ್ನ ಓದು ನನಗೆ ಬೇರೆಯದೇ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬೇಸರಗೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ನೋವುಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ.?

***

ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬರೆಯುವ ಲೇಖಕರನ್ನೂ- ಎಚ್.ರಾಜಾರಾವ್, ಆರ್.ಕೆ ನಾರಾಯಣ್, ಮುಲ್ಕರಾಜ್ ಆನಂದ್, ವಿಕ್ರಂ ಸೇತ್, ಅರುಂಧತಿ ರಾಯ್ ಮುಂತಾದವರು - ನಾನು ಓದುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನೂ ಸಹ. ಆದರೆ ಅವರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ನಾನು ಅವರ ಬರಹಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೊಡಲಾರೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಅಧಿಕಾರ ಆವಾಹನೆಯಿಂದಾಗಿ ಅಹಂಕಾರ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದಾಗ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಮರುಕ ಮಾತ್ರ ಪಡುತ್ತೇನೆ. ಆ ದಿನ ಹೆಗ್ಡೋಡಿನಲ್ಲಿ ಜೆ.ಪಿ.ಯನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸುವ ಗಾಂಧಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪಕ್ಕೆ ನೀವು ಸಾಕ್ಷಿ ಕೇಳಿದಾಗ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ

ವಾದ ಮುಂದುವರೆಸಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ದಿನ ನೀವು ನಮ್ಮ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿದ್ದಿರಿ. ನಾನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದೆ. (ಆ ದಿನ ನಿಮ್ಮ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಾಕ್ಯವಾಹವೂ ನಾನು ಮುಂದೆ ಮಾತನಾಡದಂತೆ ತಡೆಯಿತು ಎಂಬುದೂ ನಿಜ!)

***

ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಗಾಂಧಿಯ ಮಾತುಕತೆ ಕುರಿತಂತೆ ಎಲ್ಲದರ ಬೈಬಲ್ ಎಂದು ನೀವು ನಂಬಿರುವ 'ಗಾಂಧಿ ಸಂಗ್ರಹಿತ ಲೇಖನಗಳಿಂದ' ನಿಮಗೆ ಕೆಲವು ಸಾಕ್ಷ್ಯ ನೀಡುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದಷ್ಟೇ ಭಾವಿಸಿ ನಾನು ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಳಿದೆ. ಆದರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಈ ಮಾತುಕತೆ ಇಷ್ಟು ಉದ್ದವಾಯ್ತು!

ನೀವು ಸರಿಯಾಗಿ ಗಮನಿಸಿರುವಂತೆ ನಾನೊಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸನಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸನಂತಹವರು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬಯಸುವವನೂ ಅಲ್ಲ. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಈ 'ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್'ಗಳೆಂದರೆ ನನಗೆ ಭಯ! ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಗಳ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅನುವಾದದ ಕುರಿತಾದ ನಿಮ್ಮ ಕಳಕಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಅದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಲ್ಲ ಕನ್ನಡಿಗರಿಂದ ಆಗಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ (ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಅರ್ಹತೆ ಇದ್ದರೆ.). ನನಗಂತೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬ 'ಸ್ವರಾಜ್ಯವಾದಿ'. ನನ್ನ 'ನೆರೆಹೊರೆ'ಯಷ್ಟೇ ನನಗೆ ಸಾಕು.

***

ನನ್ನನ್ನು ಬಿರುಸಾಗಿ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುವ ನಿಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನದಂತೆ ಲೋಹಿಯಾ ಮತ್ತು ಜೆಪಿಯವರ ಹೆಸರು ಕೆಡಿಸಲು ಸುಸ್ತಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಜಾತ್ಯತೀತವಾದಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿಗಳು ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿರುವ ಆ ಹಳೆಯ ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿದ ಆರೋಪಗಳನ್ನೇ ನೀವು ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿರುವುದು ಖೇದಕರ. ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ತರವಾದವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಜೆಪಿಯವರು ತಮ್ಮ 'ಸಂಪೂರ್ಣ ಕ್ರಾಂತಿ' ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಜನಸಂಘ ಮತ್ತು ಆರೆಸ್‌ಎಸ್‌ಎಸ್‌ಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನೂ ಆಯಾ ರಾಜಕೀಯ ಘಟ್ಟ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೋಡಬೇಕು. ಆಗ ಜನಸಂಘವಾಗಲೀ, ಆರೆಸ್‌ಎಸ್‌ಎಸ್‌ಗಳಿಗಲೀ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಬಲ ಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಲೋಹಿಯಾ ಮತ್ತು ಜೆಪಿ ಎಂದೂ ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ತತ್ವಗಳೊಂದಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಪ್ರೊಫೆಸರ್

ಬ್ರಾಸ್‌ರೊಂದಿಗೆ ಲೋಹಿಯಾರ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯ ಸಂದರ್ಶನ (ಆಗಸ್ಟ್ ೧೯೬೭) ವನ್ನು ನೀವು ಓದಿ. ಅಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆಯ ರಾಜಕೀಯ ಧಾರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ತಮಗಿದ್ದ ಸಂಬಂಧದ ಕುರಿತು ಲೋಹಿಯಾ ಮಾತನಾಡಿದ್ದಾರೆ. (ಲೋಹಿಯಾ ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆ-ಜನತಾ, ೨೦೧೦). ಜೆಪಿಯ ನಂತರ, ಜನಸಂಘವು ತನ್ನ ಬಿಜೆಪಿ ಎಂಬ ಹೊಸ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದಾಗ ೧೯೮೪ರ ಲೋಕಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೨ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗಿಳಿದಿದ್ದನ್ನು ನೀವು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿರಾ? ಅಲ್ಲಿಂದ ಸಂಘಪರಿವಾರದವರು ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಇಂದಿನ ಈ ಹಂತ ತಲುಪಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಈ ತಥಾಕಥಿತ ಜಾತ್ಯಾತೀತವಾದಿಗಳು ಕೇವಲ ಹಿಂದೂ ಮೂಲಭೂತವಾದ ವಿರೋಧಿ ಘೋಷಣೆಗಳ ಮೇಲೆ (ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಕೂಗುಗಳ ಮೇಲೆ) ಬೆಳೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬುಡದಿಂದ ಸಂಘಟಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಇವರಾರೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಜನತಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ತಮಗಾದ ಮುಖಭಂಗದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಲೋಹಿಯಾ, ಜೆಪಿಯವರ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮಸಿ ಬಳೆಯಲು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ. ಹಾಗೆ ನಿಮಗೂ ಸಹ!

ಇಂತಿ,

ಡಿಎಸ್‌ಎನ್

... ..

ಗುಹಾ ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ:

೧೧.೧೦.೨೦೧೭

ಶ್ರೀ ನಾಗಭೂಷಣ,

ನಾನು ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಭಾರತೀಯ ಸೋಶಿಯಲಿಸಂನ ಯುವ ಸಂಶೋಧಕನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ಕಳುಹಿಸಲೇ?

ಇಂತಿ,

ರಾ. ಗುಹಾ

... ..

ಡಿಎಸ್‌ಎನ್ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ:

೧೧.೧೦.೨೦೧೭

೧. ಶ್ರೀ ಗುಹಾ,

ನನ್ನ ಕೈ ತುಂಬಾ ಕೆಲಸವಿದೆ, ಜೊತೆಗೆ ಆಗಾಗ ಕೈ ಕೊಡುವ ಆರೋಗ್ಯವು ಹೊಸ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞ.

ಡಿಎಸ್‌ಎನ್

೧೨.೧೦. ೨೦೧೭

೨. ಶ್ರೀ ಗುಹಾ,

ಲೋಹಿಯಾ ಮೇಲಿನ 'ಇಂಡಿಯನ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಸ್'ನಲ್ಲಿನ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಇಂತಿ,

ಡಿ ಎಸ್ ಎನ್

... ..

ಗುಹಾ ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ:

೧೨.೧೦.೨೦೧೭

ಶ್ರೀ ನಾಗಭೂಷಣ,

ನಾನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ. ನೀವು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೆಲಸಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯ ನೂರ್ಕಾಲ ಚೆನ್ನಾಗಿರಲಿ. ನಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಈ ಮಾತುಕತೆಗೆ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಜೆಪಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ಕುರಿತು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮೊಡನೆಯ ಈ ಸಂವಾದ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಟ್ವಿಟರ್ ಮತ್ತು ಫೇಸ್‌ಬುಕ್‌ನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಮಾತುಕತೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುವಷ್ಟು ವಿರಳ.

ಹೆಗ್ಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವಾಗ ನನ್ನ ಮಾತು ಅಥವಾ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಗರ್ವ ಅಥವಾ ಹೀಯಾಳಿಕೆ ಇಣುಕಿದ್ದರೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸಿ.

ಇಂತಿ,

ರಾಮಚಂದ್ರ ಗುಹಾ

ಮರೆತ ಮಾತು: ನನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡರೆ ತಾವು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಪೋಷಕರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಡೆಹರಾಡೂನ್‌ನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದರಿಂದ

ಹಿಂದಿಯನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಕಲಿತೆ. ನನ್ನ ಮೊದಮೊದಲ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲದಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಪಡೆದೆ, ಜೊತೆಗೆ ಹಿಂದಿಯಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಅನುವಾದಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದೆ. ಜೆಪಿಯವರ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಬಂಧ 'ನಾಗಲ್ಯಾಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯ ಪ್ರಯತ್ನ'ವನ್ನೂ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದೆ. ನಮ್ಮಿ ಮಾತುಕತೆಯಿಂದ ತುಂಬಾ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದ ಅನುವಾದವನ್ನು ಈಗ ಪುನಃ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವವನಿದ್ದೇನೆ. ಶೇಖರ್ ಪಾಠಕ್ ಉತ್ತರಾಖಂಡದ ಆಧುನಿಕ ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತ ಹಿಂದಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಗೆ ಅನುವಾದಿಸುವ ಯೋಜನೆಯದು.

... ..

ಡಿ ಎಸ್ ಎನ್ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ:

೧೨.೧೦.೨೦೧೭

ಶ್ರೀ ಗುಹಾ,

ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳು ನನ್ನನ್ನು ವಿನೀತನನ್ನಾಗಿಸಿದೆ.

ಇಂತಿ,

ಡಿ ಎಸ್ ನಾಗಭೂಷಣ

ನಂತರದ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು : ಈ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ಮುಕ್ತಾಯವಾದ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂಬಂತೆ ನನಗೂ, ಗುಹಾರಿಗೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು ಮತ್ತು ನಾನು ಅವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದೆ. ನಾನು ನನ್ನದೇ ತಾತ್ವಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಬೇರೆ ವಿಷಯ.

ಈ ಸಂಬಂಧವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ಸಂಗತಿಯೊಂದಿದೆ. ಗುಹಾ ಅವರು ನನ್ನೊಡನೆ ಮುಖತಃ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮಾತನಾಡಲು ಬಯಸಿ ನನ್ನ ಬೆಂಗಳೂರು ಭೇಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ (ನಾನಿರುವುದು ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿ) ಪದೇ ಪದೇ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೧ರ (೨೦೧೭) ಸಂಜೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಯಾಗಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡಾದ ಮೇಲೆ, ಅದೇ ದಿನ ಸಂಜೆ ಅವರಿಗೆ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಿಗದಿಯಾಯಿತು. ಆದರೂ ಗುಹಾ

ಅವರು ಆ ಸಂಜೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರದಾನ ಸಮಯಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸಿದರು. ಅವರ ಪ್ರೀತಿ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಡಿ.ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ

(ಕನ್ನಡಾನುವಾದ : ಸುಬ್ರಮಣ್ಯ, ತಿರುವನಂತಪುರ)

ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ:

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ೨೦೧೭ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೪ ಮತ್ತು ೧೫ರಂದು 'ಕರ್ನಾಟಕ ಯಾರೂ ಬರೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ' (ಗೇಬ್ರಿಯೆಲ್ ಗಾರ್ಸಿಯಾ ಮಾರ್ಕೆಸ್ ಕಾದಂಬರಿ ಆಧರಿಸಿ; ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಶ್ರೀನಿವಾಸ ವೈದ್ಯ; ನಿ: ಬಿ.ಆರ್.ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳ), ೨೦೧೮ರ ಫೆಬ್ರವರಿ ೨ ಮತ್ತು ೩ರಂದು 'ಚಿರೇಬಂದಿವಾಡೆ' (ರಚನೆ: ಮಹೇಶ್ ಎಲ್ಲುಂಚವಾರ್; ಅನು: ಮಾರುತಿ ಶಾನಭಾಗ; ನಿ: ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ವನಾರಸೆ), ಮಾರ್ಚ್ ೧೧ರಿಂದ ೧೪ರವರೆಗೆ 'ಅರಸು ವಿಚಾರ' (ದ.ರಾ.ಬೇಂದ್ರೆ ಮತ್ತು ಸೇಡಿಯಾಪು ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟರ 'ಕೃಷ್ಣಾಕುಮಾರಿ' ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ; ನಿ: ರಘುನಂದನ) ಮತ್ತು ಮೇ ೩ರಿಂದ ೬ರವರೆಗೆ 'ಅಂದಿನ ರಾಮನ ಮುಂದಿನ ಕಥೆ' (ಭವಭೂತಿಯ 'ಉತ್ತರರಾಮಚರಿತ', ಅನು., ನಿ: ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ) ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಮೇ ೧೫ರಿಂದ ೨೦ರವರೆಗೆ ನಡೆದ ನಾಟಕೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಐದೂ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಿದರು. ಈ ನಾಟಕೋತ್ಸವದ ಕಡೆಯ ದಿನ ಸಾಗರದ ಸದ್ಗುರು ಸಂಗೀತಶಾಲೆಯ 'ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಚರಿತೆ' (ನಿ: ವಿದ್ಯಾ ಹೆಗಡೆ) ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಂಡಿತು. ಈನಡುವೆ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ರಂಗವಿನ್ಯಾಸ, ವಾಚಿಕಾಭಿನಯ ಮುಂತಾದ ಕಮ್ಮಟಗಳು, ಶ್ರೀ ಸತೀಶ್ ಯು.ಜಿ. ಅವರಿಂದ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದ ತರಗತಿಗಳು, ಶ್ರೀ ಮಹೇಶ ದತ್ತಾನಿ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ದಿ ಡ್ರಾಮಾ ಸ್ಕೂಲ್, ಮುಂಬೈ ಜೊತೆಗೆ ಜಂಟಿ ರಂಗ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ ಮತ್ತು 'ಮಾಟೇ' (ಲೋಕಾನ ಯೆರ್ಮಾ, ನಿ: ದತ್ತಾನಿ) ನಾಟಕಪ್ರದರ್ಶನ, ಭವಭೂತಿಯ ನಾಟಕದ ಕುರಿತು ಕಮ್ಮಟ, ಮೇ ೧೫ರಿಂದ ಜೂನ್ ೪ರವರೆಗೆ ಬೇಸಿಗೆ ರಂಗ ಕಮ್ಮಟಗಳು ನಡೆದವು. ಜೂನ್ ೧ರಿಂದ ೭ರವರೆಗೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಮಂಡಳಿಯ ನೆರವಿನಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ನಡೆಯಲಿವೆ.

ಜನಮನದಾಟ, ವಿಶ್ವಮನದಾಟ

ರಘುನಂದನ

2017ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 8ರಂದು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ನಯನ ರಂಗಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಜನಮನದಾಟ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಬಳಗ ಮತ್ತು ಅದರ ಹಿತೈಷಿಗಳು ನಡೆಸಿದ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಸಂಭ್ರಮಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಬರೆದ ಲೇಖನ.

ಅಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯವರ ಭಾವಚಿತ್ರದ ಮುಂದೆ ದೀಪವನ್ನು ಬೆಳಗಿ, ಈ ಸಮಾರಂಭದ ಉದ್ಘಾಟನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ನಾಡಿನ, ಲೋಕದ ನೊಂದವರಿಗಾಗಿ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು, ಸ್ನೇಹಿತೆ, ಸಂಗಾತಿ ಈಗ ನಮ್ಮೊಡನಿಲ್ಲ. ಯಾಕಿಲ್ಲ, ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲವಾದರು ಅನ್ನುವುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆಕೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ, ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬೇಕಾಗಿಬಂದದ್ದೇ ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಮಾತುಕತೆಯ ಒಳಶ್ರುತಿಯಾಗಿರಲಿ.¹

ಗಣೇಶ ಅವರು ಈಗಾಗಲೆ ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕವಾಗಿ ಕೆಲವು ಮಾತಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ನನ್ನ ಈ ಮಾತುಗಳು ಕೂಡ ಒಟ್ಟು ಆ ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕನುಡಿಯ ಒಂದು ವಿಸ್ತರಣೆ ಅಂತ ತಿಳಿಕೊಳ್ಳಿ, ದಯವಿಟ್ಟು; ಉದ್ಘಾಟನೆ ಎಂದಲ್ಲ. ಗಣೇಶ ನಿನ್ನ ನನಗೆ ಘೋನುಮಾಡಿ, ಏನೋ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇರುತ್ತೆ ಅಂದರು. ನಾನು, “ಬೇಡ ಮಾರಾಯಾ, ಸುಮ್ಮನೆ ಬರ್ತೇನೆ; ಬಂದು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಒಂದುಕಡೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತ್ಕೊಂಡೇನೆ; ಕಡೆಗೆ, ಬೇಕಾದ್ರೆ, ಅನೌಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಒಂದಷ್ಟು ಮಾತಾಡ್ತೇನೆ” ಅಂದೆ.ಆದರೆ, ಈಗ ಶುರುವಿಗೆ ಒಂದಷ್ಟು ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನನ್ನ ಮೇಲಿದೆ.

ಜನಮನದಾಟಕ್ಕೆ ಈಗ ಹನ್ನೆರಡು ತುಂಬಿದೆ. ಇದನ್ನು ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ ನಡೆಸಿಕೊಂಡುಬಂದಿರುವ ಗಣೇಶ ಅವರ ಮುತ್ತದ್ವಿತನ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು. ಈ ತಂಡದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ನಟನಟಿಯರಾಗಿ, ತಂತ್ರಜ್ಞರಾಗಿ, ಸಂಗೀತಗಾರರಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಘಟಕರಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಗೆಳೆಯಗಳತಿಯರು ತಮ್ಮ ಆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನದಾಟವನ್ನು ಲೋಕದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ

೩೮

ಜನರ ಮುಂದೆ ಈ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದಿಂದ ಇಡುತ್ತ, ಆಡುತ್ತ, ಅದನ್ನು ದಿಟವಾಗಿಯೂ ಜನಮನದ ಆಟವಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ತಂಡಗಳಲ್ಲಿ ‘ಇವರು ನಟನೆಮಾಡುವವರು, ಅವರು ಬೆಳಕಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮುಂತಾದ, ತಥಾಕಥಿತ, ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯ ಕೆಲಸಮಾಡುವವರು, ಆ ಅವರು ಸಂಘಟಕರು’ ಎಂಬಂಥ ಭೇದವಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಭೇದಭಾವವಂತೂ ಇರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಳಗಿರುತ್ತಾರೆ, ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ಜನಮನದಾಟದ ಈ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ, ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ತಂಡದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದ ಎಲ್ಲರ ಪಾಲಿದೆ. ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದ ಅವರೊಬ್ಬಬ್ಬರನ್ನೂ ನೆನೆಯಲು ಹೊರಟರೆ, ದೊಡ್ಡಪಟ್ಟಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೂ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

ಈ ತಂಡ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು 2005ರಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ ವೈದ್ಯರ ಶ್ರದ್ಧಾ ಮತ್ತು ಹಣತೆ ಎಂಬ ಎರಡು ಕಥೆಗಳನ್ನು ನಾಟಕವಾಗಿ ಆಡುವುದರ ಮೂಲಕ. ಆಗ ಗಣೇಶರೊಂದಿಗೆ ಈ ತಂಡವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ, ಆ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಟಿಸಿದ ಎನ್. ವಿ. ಶ್ರೀಕಾಂತ, ಸಂತೋಷಕುಮಾರ ಗುಡ್ಡಿಯಂಗಡಿ, ಮಹಾದೇವ ಹಡಪದ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಕಾಂತ ಕುಮಟಾ ಅವರು ಈಗ ಬೇರೆಬೇರೆ ಊರುಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತ, ಬೇರೆಬೇರೆ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲೆಯ ತಮ್ಮ ಕಾಯಕವನ್ನು, ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು, ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೆಸರುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಎನ್. ವಿ. ಶ್ರೀಕಾಂತ ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ತಾಲೂಕಿನ ಹ್ಯಾಳ್ಯಾ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯ ಸರಕಾರೀ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕಕಲೆಯ ಮೇಷ್ಟರಾಗಿದ್ದಾರೆ; ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ನಾಟಕತಂಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಂತೋಷ ಗುಡ್ಡಿಯಂಗಡಿಯವರು ಕೂಡ ಸರಕಾರೀ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕಕಲೆಯ ಮೇಷ್ಟರಾಗಿದ್ದು ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲೂಕಿನ ಬೇರೆಬೇರೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ತಾವಿದ್ದೇಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮದೇ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು, ಅವರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಬರಹ, ಓದು ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಯ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತ, ನೂರಾರು ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಹಿರಿಯರ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ; ತಾವು ಸ್ವತಃ ಬರಹಗಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಕಾಂತ ಮತ್ತು ಗುಡ್ಡಿಯಂಗಡಿಯವರಿಬ್ಬರೂ ಆ ಶಾಲೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲಿಗೆ ನಾಟಕಕಲೆಯ ಮೇಷ್ಟರುಗಳು ಮಾತ್ರವಾಗಿದೆ ಜೀವನಕಲೆಯ ಮೇಷ್ಟರುಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಮನದುಂಬಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಮಹಾದೇವ ಹಡಪದ ಅವರು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದು, ಆಟ-ಮಾಟ ಎಂಬ ಒಳ್ಳೆಯ ನಾಟಕ ತಂಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ; ನಾಡಿನ ಹಲವೆಡೆ

ಕೆಲಸಮಾಡಿದ್ದಾರೆ; ಬರಹಗಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ; ಒಳ್ಳೆಯ ನಟರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಮೊದಲ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನಟರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಕಾಂತ ಕುಮಟಾ ಅವರು ಈಗ ಕೋಣಂದೂರಿನ ಸರಕಾರೀ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕಕಲೆಯ ಮೇಷ್ಟರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಆ ಪ್ರಯೋಗದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದ ಇನ್ನಿಬ್ಬರೆಂದರೆ, ಅರುಣಕುಮಾರ ಸೊರಬ ಮತ್ತು ಕಿರಣನಾಯ್ಕ ಹೊನ್ನಾವರ ಅವರು. ಆ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಂಗೀತನೀಡಿದ ಅರುಣಕುಮಾರ ಈಗ ನೀನಾಸಮ್ ನಾಟಕಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತಗಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಆಗಿದ್ದ ಕಿರಣ ಹೊನ್ನಾವರ ಅವರು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಮತ್ತು ರಂಗಭೂಮಿಯ ನಟರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಆ ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರಯೋಗವಾದಮೇಲೆ, ಈ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಈ ತಂಡದ ರೂವಾರಿಯಾಗಿ ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಗಣೇಶರ ಮುಂಗಾಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಗಳು ದೊಡ್ಡವು. ಅದರಿಂದಾಗಿ, ಈ ತಂಡ ಈಗ ನಾಡಿನ ತುಂಬ ಮುಖ್ಯವಾದ ತಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ ಅಂತ ಹೇಳಲು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ತಂಡದ ನಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರು ಶ್ರದ್ಧಾ ಮತ್ತು ಹಣತೆ ಎಂಬ ಕಥೆಗಳ ರಂಗರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದಮೇಲೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಗಾಯಕ್‌ವಾಡ ಅವರ ಉಚಲ್ಯಾ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರತೇಜಸ್ವಿ ಅವರ ರಹಸ್ಯವಿಶ್ವ, ಹಾಗೂ ತಬರನ ಕತೆ, ಎನ್. ಮುಕುಂದರಾವ್ ಅವರ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಅವರ ಸೂರ್ಯನ ಕುದುರೆ, ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯನವರ ಊರುಕೇರಿ, ರೇವತಿ ಅವರ ಬದುಕು-ಬಯಲು, ಜಿ. ಪಿ. ದೇಶಪಾಂಡೆಯವರ ಸತ್ಯಶೋಧಕ ಮತ್ತು ಬೊಳುವಾರು ಮಹಮದ್ ಕುಂಞಿ ಅವರ ಓದಿರಿ, ಹೀಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಲೇಖಕರ ಬೇರೆಬೇರೆ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಹನ್ನೊಂದು ನಾಟಕಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಆ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ತಂಡದವರು ಕಳೆದ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ಆ ಪ್ರಯೋವೊಂದೊಂದರದ್ದಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಆಟ ಆಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವ ವಿದ್ಯಮಾನ ಅದು. ಯಾಕೆ, ಹೇಗೆ, ನೋಡೋಣ.

ನಮ್ಮ ಈ ಗೆಳೆಯರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಕಮ್ಮಿ ಎಲ್ಲರೂ ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದ ಪದವೀಧರರು. ಬಹುಶಃ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರೂ ಮೂವರೂ ಮಾತ್ರ ಆ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಕಲಿತವರಾಗಿರದೆ, ಸಾಣೇಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯ ನಾಟಕಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತವರಾಗಿರಬಹುದು. ಇವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ತಮ್ಮ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣದ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅವಧಿ ಮುಗಿದಮೇಲೆ, ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು,

ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷ, ಅಥವಾ ಮತ್ತೊಂದಷ್ಟು ಕಾಲ, ನಾಟಕ ಆಡುತ್ತ, ನಾಡನ್ನು ಸುತ್ತಿದವರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಜೊತೆಗೇ, ಇವರೆಲ್ಲ ಜನಮನದಾಟದಲ್ಲೂ ನಾಟಕ ಆಡುತ್ತಿದ್ದವರು.

ಜನಮನದಾಟದಲ್ಲಿ ಇವರ ತಾಲೀಮು ಮತ್ತು ಸುತ್ತಾಟ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು ಅಂದರೆ, ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟದ ತಾಲೀಮು ಜುಲೈ ತಿಂಗಳ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶುರುವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜನಮನದಾಟದ ಇವರು ಆ ಸದ್ಯದ ಹಂಗಾಮಿನ ತಮ್ಮ ನಾಟಕದ ತಾಲೀಮು ನಡೆಸಿ, ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮುಂಗಾರಿನ ಮೊದಲವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅದರೊಂದಿಗೆ ನಾಡನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಹೆಗ್ಗೋಡಿಗೆ ವಾಪಾಸ್ಸು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಳಿಕ, ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರುಯಾರಿಗೆ ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವುದಿತ್ತೋ, ಅಂಥವರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಆರೇಳು ತಿಂಗಳು ನಟನಟಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ತಿರುಗಾಟವೂ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಚಕ್ರ; ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಜನಮನದಾಟದ ತಾಲೀಮು, ಸುತ್ತಾಟ. ಹೀಗೆಯೆ ಆಗುತ್ತಬಂದಿದೆ, ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿಯ ಅಪವಾದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ.

ನನಗೆ ಇದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿದ್ಯಮಾನ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆ ಹೇಳಿದರೆ, ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟ, ರಂಗಾಯಣ, ಸಾಣೇಹಳ್ಳಿಯ ಶಿವಸಂಚಾರ, ಇಂಥ ಯಾವುದೇ ಹೊಸಗಾಲದ ಕಂಪನಿಯನ್ನು ತೊಗೊಳ್ಳಿ, ಇಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಹಳೆಯ ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಗಳನ್ನೇ ತೊಗೊಳ್ಳಿ, ಅಥವಾ, ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ಬಹಳಷ್ಟು ಹವ್ಯಾಸಿ ನಾಟಕತಂಡಗಳನ್ನೇ ತೊಗೊಳ್ಳಿ - ಇವೆಲ್ಲವೂ, ನಾಟಕ ಅನ್ನುವುದು ಒಂದು ವಿಲಾಸ ಅಂತ ನಂಬಿವೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ತುಂಬ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಆಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟ ಆಡುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಕೂಡ, ಆ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರ ಮತ್ತು ಆಡುವವರ ಪಾಲಿಗೆ, ವಿಲಾಸದ ಕೆಲಸಗಳೇ ಹೌದು. ಹೀಗೆಂದಾಗ, ಅಂಥ ಕಂಪನಿ ಮತ್ತು ತಂಡಗಳ ನಾಟಕಗಳು ಅದು ಹೇಗೆ ವಿಲಾಸದ ಕೆಲಸಗಳಾಗುವೆ; ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟವು ವೃತ್ತಿಪರವಾದ, ವೃತ್ತಿನಿರತವಾದ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲವೆ; ನಾಟಕವಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ, ಸೀರಿಯಸ್ ಆಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲವೆ, ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ವಿಲಾಸಿ ಅನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಅಮೆಚರ್ (ಅಂದರೆ ವೃತ್ತಿಪರ-ವೃತ್ತಿನಿರತವಲ್ಲದ್ದು, ಹವ್ಯಾಸಿಯಾದದ್ದು)ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸೋದಕ್ಕೆ ಆಡ್ಡೇವಲ್ಲವೇ - ಎಂಬೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇಳುತ್ತವೆ.

ಅಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಬೇಕು. ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟ,

ಸಾಣೇಹಳ್ಳಿಯ ಶಿವಸಂಚಾರ, ಮತ್ತು ಬೇರೆಬೇರೆ ರಂಗಾಯಣಗಳು - ಈ ತಂಡಗಳಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚಿನವರು, ನಟನೆಯ ಮೂಲಕವೇ, ಅಥವಾ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಕೆಲಸದ ಮೂಲಕವೇ, ತಮ್ಮ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವವರು. ಹಾಗಾಗಿ, ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಪರ-ವೃತ್ತಿನಿರತವಾದವು, ಹೌದು; ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಪರ-ವೃತ್ತಿನಿರತವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತವೆ, ಹೌದು. ಆದರೆ ಈ ಕಂಪೆನಿಗಳು ಮತ್ತು ತಂಡಗಳು ಆಡುವ ಬಹುತೇಕ ನಾಟಕಗಳ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅವು ನಾಟಕ ಆಡುವ ಬಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಮತ್ತು ಆ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅವು ಯಾಕಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಮಾಡುತ್ತವೆ, ಯಾಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ಆಡುತ್ತವೆ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಕುರಿತು ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ನಡೆಸಿದರೆ, ಅವುಗಳ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಆ ತಂಡಗಳ ಒಟ್ಟು ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆ ಏನಿದೆ, ಅದು ಮನೋವಿಲಾಸದ ಒಂದು ಲಹರಿಯೆ ಹೌದು ಅನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲದೆ, ವಿಲಾಸದ ಒಂದು ಲಹರಿ ಅಷ್ಟೆಯಷ್ಟೆ ಅನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆಲ್ಲ ಹೇಳುವಾಗ, ನಾನು ಆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ತಂಡಗಳ ಅಂಥ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳುಗೈಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಾಟಕ ನಿರ್ದೇಶನ ಮಾಡುವವನೇ, ಅಲ್ಲವೆ? ಸದ್ಯ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ನಾನು, ಅಂಥ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ತತ್-ತ್ವ ಮತ್ತು ಸ್ವ-ರೂಪವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಅಷ್ಟೆ. ಕಲೆ ಅನ್ನುವಂಥದು ಆನಂದ, ಹೌದು, ಮತ್ತು ವಿಲಾಸ ಹೌದು ಅನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಯಾವ ಅನುಮಾನವೂ ಇಲ್ಲ, ಜಿಪುಣತನವೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ಮಾತನ್ನು ಬಹಳ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ, ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಭಾವಗೀತೆ ಕವಿತೆ ದಿಟವಾದ ಮಾತನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ:

ಭೃಂಗದ ಬೆನ್ನೇರಿ ಬಂತು ಕಲ್ಪನಾವಿಲಾಸಾ
ಮಸೆದ ಗಾಳಿ ಪಕ್ಕ ಪಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಸಹಜ ಪ್ರಾಸಾ
ಮಿಂಚಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಒಂದು ಮಂದಹಾಸಾ

ಕಲ್ಪನೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಅದರ ವಿಲಾಸವಿಲ್ಲದೆ, ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ ಸದೃಶವಾದ ಮಂದಹಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಕಲೆ ಇಲ್ಲ, ನಿಜವೇ. ಆದರೆ, ಈ ಜನಮನದಾಟ ಅನ್ನುವಂಥದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮನವನ್ನು ಯಾಕೆ ಮುಟ್ಟಿತು, ಯಾಕೆ ನಮ್ಮ ಮನಗಳನ್ನು ಕಲಕಿತು ಅಂದರೆ, ಅದು ಕೇವಲ ವಿಲಾಸವಾಗದೇ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ; ವಿಲಾಸದ ಕಾಯಕವಾಗದೆ, ಕಾಯಕದ ವಿಲಾಸವಾಯಿತು ಆದ್ದರಿಂದ; ನಿಜಕಾಯಕದ ನಿಜವಿಲಾಸವಾಯಿತಾದ್ದರಿಂದ. ನಮ್ಮ ನಾಟಕಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಈ ಮಕ್ಕಳು

ಹಲವರು ಸೇರಿಕೊಂಡು, ಸ್ವಂತ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ, ಸ್ವಂತ ಊಮೇದಿನಿಂದ ತಮ್ಮದೇ ಹಣದಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಂದ ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ಮೊತ್ತದ ದೇಣಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಆ ಇದ್ದಬದ್ಧ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣದಲ್ಲಿಯೆ ಒಂದು ತಂಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ತಾಲೀಮು ಮಾಡಿ, ವೃತ್ತಿಪರವಾಗಿ, ವೃತ್ತಿನಿರತರಾಗಿ ನಾಟಕಮಾಡೋಣ ಅಂತ ಹೊರಟದ್ದಿದೆಯಲ್ಲ, ಅದು ದೊಡ್ಡ ಸಂಗತಿ.

ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯ ಹೇಳಬೇಕು. ಜನಮನದಾಟದವರಲ್ಲದೆ ನೀನಾಸಮ್ ಪದವೀಧರರು ಇನ್ನು ಹಲಕೆಲವರು ಸೇರಿ ಹೀಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ತಂಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಾಟಕವಾಡುತ್ತ ಹಲಕೆಲವು ವಾರ ಹಲವು ಊರು ಸುತ್ತುವುದಿದೆ. ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ಈ ಎಲ್ಲ ತಂಡಗಳಿಗೂ, ಒಂದೆಲ್ಲವೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನೆರವು ಮತ್ತು ಸದ್ಭಾವನೆ ದೊರಕಿದೆ. ಇಂಥ ಕೆಲವು ತಂಡಗಳು ತಮ್ಮ ತಾಲೀಮನ್ನು ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿಯೆ ನಡೆಸಿ, ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಾಟವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಆರಂಭಿಸುವುದುಂಟು. ಜನಮನದಾಟ ತಂಡದ ನೆಲೆಯಂತೂ ಹೆಗ್ಗೋಡೇ ಸರಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಇವರು ತಮ್ಮ ನಾಟಕಗಳ ತಾಲೀಮು ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದು ನೀನಾಸಮ್ ಆವರಣದಲ್ಲಿಯೆ. ಇದು ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಉದಾರತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. 'ನಿಮಗೇನು ಬೇಕೋ ಕೇಳಿ. ಉಡುಗೆ, ತೊಡುಗೆ, ಹಸ್ತಪರಿಕರ, ರಂಗಪರಿಕರ - ನಾವು ಕೊಡೇವೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಆಮೇಲೆ ವಾಪಾಸ್ಸು ಕೊಡಿ' ಎಂಬ ಉದಾರತೆ ಇದೆ ಅಲ್ಲಿ; ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಲಿತವರಿಗೆ ಒತ್ತಾಸೆನೀಡಿ, ಅವರನ್ನು ಪೊರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಸದ್ಭಾವನೆಯಿದೆ.

ನೀನಾಸಮ್ ಪದವೀಧರರ ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಕಳೆದ ಹತ್ತು-ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿವೆ. ತಿಪಟೂರಿನ ಪ್ರೊಫಿಯೂ ಅಂದರೆ ಪ್ರೊಫೆಷನಲ್ ಥಿಯೇಟರ್ ಯೂನಿಟ್‌ನಿಂದ ಶುರುವಾದ ಅಂಥ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಪ್ರಯಾಣ, ಥಿಯೇಟರ್ ಸಮುರಾಯ್, ಆಟ-ಮಾಟ, ಚಾವಡಿ, ಜನಮನದಾಟ- ಇಂಥ ತಂಡಗಳ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಮೂಲಕ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ.

ಉಳಿದ ತಂಡಗಳ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಜನಮನದಾಟ ತಂಡದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾತ್ಯವಿರುತ್ತಬಂದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ, ಈ ತಂಡದ ಮೂಲ ನೆಲೆಯಿರುವುದು ಹೆಗ್ಗೋಡಿನಲ್ಲಿ, ಇದರ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸಿರುವುದು ನೀನಾಸಮ್ ನಾಟಕಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಷ್ಟರಾಗಿರುವ ಗಣೇಶರು, ಈ ತಂಡದ ಹೆಚ್ಚುಕಮ್ಮಿ ಎಲ್ಲರೂ ಆ ನಾಟಕಶಾಲೆಯ ಪದವೀಧರರಾಗಿರುವುದು, ಹಾಗೂ ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ಇವರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಒತ್ತಾಸೆ, ಇವೆಲ್ಲದರ ಪಾಲಿದೆ ಅನ್ನುವುದು ನಿಚ್ಚಳವೇ ಆಗಿದೆ.

ಈ ತಂಡವು ಯಾವ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಯಾವ ಬಗೆಯ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ, ಯಾರಿಗಾಗಿ ನಾಟಕ ಆಡುತ್ತಬಂದಿದೆ ಅನ್ನುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಸಾತತ್ಯವಿದೆ. ಇವರು ಪ್ರಯೋಗಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಬಂದಿರುವ ನಾಟಕ, ಕಥೆ ಮತ್ತು ಕಥನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಆ ಸಂಗತಿ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವನ್ನು, ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗ-ಬಹಿರಂಗವನ್ನು ಯಾವುಯಾವುದೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತ ಇದೆಯೋ ಅಂತಹ ವಸ್ತುವುಳ್ಳ ಕತೆಗಳು ಮತ್ತು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಇವರು. ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ, ಅಂಥದೆಲ್ಲವನ್ನು ಆಡುವಾಗ ಕೂಡ ಇವರಲ್ಲಿರುವ ತೀವ್ರತೆ ಮತ್ತು ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮೆಚ್ಚಬೇಕು.

ಜನಮನದಾಟದವರು ರಾಜ್ಯದ ಮೂಲೆಮೂಲೆಗೂ ಹೋಗಿ ನಾಟಕ ಆಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದೆರಡು ಕಿಟ್‌ಬ್ಯಾಗ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲವೆ ಎರಡುಮೂರು ಚೀಲದಲ್ಲಿ, ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಉಡುಗೆ, ತೊಡುಗೆ ಮತ್ತುಪರಿಕರಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ರಾಜ್ಯಸಾರಿಗೆ ಬಸ್ಸು ಹತ್ತುವುದು, ನಾಟಕವಾಡಬೇಕಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇಳಿಯುವುದು, ನಾಟಕ ಆಡುವುದು, ಮತ್ತೆ ಬಸ್ ಹತ್ತಿ ಇನ್ನೊಂದು ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವುದು - ಮೊದಲಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗಿತ್ತು ಇವರ ಪರಿಪಾಠ. ಬಳಿಕ ಇವರು ವಾಹನವೊಂದನ್ನು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಪಡೆದು ಸುತ್ತಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಹೌದಾದರೂ, ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ, ಬಹಳ ಸರಳವಾದ ಸರಂಜಾಮಿನೊಂದಿಗೆಯೇ ನಾಟಕಕಟ್ಟಿ, ಆಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕೆಲಸದ ಹಿಂದೆ ಆ ಬಗೆಯ ಉಮೇದು, ಬದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಕಾಯಕನಿಷ್ಠೆಗಳಿವೆ.

ನನಗೆ ಬಹಳ ಇಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ವಿಷಯ ಏನೆಂದರೆ, ಜನಮನದಾಟದ ಈ ಯುವಕರು ಮತ್ತು ಯುವತಿಯರು ಈ ತಂಡದ ಒಂದು ಸುತ್ತಾಟಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿ, ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟ ಇಲ್ಲವೆ ಸಾಣೇಹಳ್ಳಿಯ ಶಿವಸಂಚಾರ ತಂಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿ, ಅಲ್ಲಿ ಹಲವು ತಿಂಗಳು ಕೆಲಸಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿನ ತಿರುಗಾಟವೋ ಸಂಚಾರವೋ ಮುಗಿದಮೇಲೆ, ಮತ್ತೆ ಜನಮನದಾಟವನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ, ನಾಟಕದಾಟವಾಡುತ್ತಾರೆ ಅನ್ನುವುದು. ಇದು ನಿಜಕ್ಕೂ ತುಂಬ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯ. ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರಣೆಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿಷಯ ಇದು. ನಾನು ತಿರುಗಾಟಕ್ಕೆ ನಾಟಕ ನಿರ್ದೇಶನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿಯಿದೆ. ನಾನು ರಂಗಾಯಣ ದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದವನು; ಅಂದಿನ ರಂಗಾಯಣವನ್ನು ಕೂಡ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೆನೆಯುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ, ನೀವು ಅಳಿದುಸುರಿದು ನೋಡಿದರೆ ತಿರುಗಾಟ,

ರಂಗಾಯಣಗಳು, ಶಿವಸಂಚಾರ, ಜಮುರಾ ಸುತ್ತಾಟ ಮುಂತಾದೆಡೆ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಸಂಬಳವಿರುತ್ತದೆ.² ಸಂಬಳದ ಮೊತ್ತ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ, ಅದು ನಿಯತವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಬಳಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುವ ಮಾತನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ನಾನು ಕೇವಲ ಕಲಾವಿದನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡರೆ, ಆದರ್ಶದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಾನು ಆನಂದದಿಂದ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ, ನಿಜ; ನನಗೆ ಆ ಕೆಲಸದಿಂದ ಆನಂದ ಸಿಗುತ್ತದೆ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಜನಮನದಾಟದಂಥ ತಂಡದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಇಂಥ ಬೇರೆ ತಂಡದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದೊಂದು ಲಕ್ಷಣ, ವಿಶಿಷ್ಟವಾದೊಂದು ಸತ್ತ್ವ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೇ: ಇಂಥಲ್ಲಿನ ಕಾಯಕಕ್ಕೆ ನಿಯತವಾದ ಸಂಬಳ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ಕಲಾವಿದರೇ ಇದರ ಉದ್ಯಮಿಗಳು, ಕೂಲಿಕಾರರು, ನಿರ್ವಾಹಕರು - ಎಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಥೆಯೂ ಅವರದ್ದೇ. ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅವರು ಎಲ್ಲವೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ ಅನ್ನುವುದು ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯ. ಹಾಗಾಗಿ, ಇವರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ, ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಿವಶರಣರಿಗಿದ್ದಂಥ ಕಾಯಕನಿಷ್ಠೆಯಾಗುವ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ, ಕರುಳಿನ ಅಸಲಿ ಕಾಯಕವಾಗುವ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ.

ಅಂದಿನ ಆ ಶರಣರು ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಭುದೇವರೊಡನೆ ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಅನ್ನುವಂಥದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ ಕಥೆ-ರೂಪಕವಿದೆ. ಜನಮನದಾಟದ ಒಟ್ಟು ಬಾಳ್ವೆ ಮತ್ತು ಕೆಲಸವು ಶಿವವನ್ನು ಕುರಿತ ಆ ಅಂಥ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಕಮ್ಮಟದತ್ತ ತುಡಿಯಬಹುದಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳದ್ದು. ಹಾಗಾಗಿ, ಇವರ ಒಟ್ಟು ಕೆಲಸವು ಅನುಭಾವಗೋಷ್ಠಿಯಾಗದಿದ್ದರೂ ತೀವ್ರವಾದ ಅನುಭವಗೋಷ್ಠಿಯಂತೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಇವರ ಈ ಅನುಭವಗೋಷ್ಠಿಗೆ ತಾನೊಂದು ಅನುಭಾವಗೋಷ್ಠಿಯೂ ಆಗುವ ತುಡಿತವಿದ್ದು, ಅದು ಅನುಭಾವಗೋಷ್ಠಿಯೇ ಆಗುತ್ತಿದೆ ಅನ್ನಿಸುವಂತಾದರೆ... ಆಹಾ! ಹಾಗನ್ನಿಸುವಂತೆ ಆಗುವ ದಿನ ಬರಲಿ.

ಇವರು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡ ವಸ್ತುಗಳು, ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ನಾಟಕಗಳು, ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ರೀತಿ, ನಾಡು ಸುತ್ತಾಡುತ್ತ ಒಂದೊಂದು ಜಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ನಾಟಕ ಆಡುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ರೀತಿ... ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕರುಳಿನ ಕಾಯಕ ಮತ್ತು ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಹಂಬಲಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದ್ದರಿಂದ, ಇವರ ಒಟ್ಟು ಯಾನವನ್ನು ಧೀಮಂತಿಕೆಯ ಒಂದು ಅನ್ವೇಷಣೆಯಾಗಿಯೂ ನೋಡಬೇಕು. ಅಂದರೆ, ಜನಮನದಾಟದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಯಾನವು ಧೀಮಂತಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಲೋಕಾನ್ವೇಷಣೆ ಯಾಗುವತ್ತ ಈ ತಂಡದವರಿಟ್ಟಿರುವ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಮೊತ್ತವಾಗಿದೆ, ಅಸಲಿ ಧೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತ ನಡೆಸಿದ ಸಾಹಸವಾಗಿದೆ.

ಇವರ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಈ ಕೆಲಸ ಕರುಳಿನ ಕಾಯಕ, ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಕಮ್ಮಟ ಮತ್ತು ಧೀಮಂತಿಕೆಯ ಅನ್ವೇಷಣೆ ತಾನಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಬೀಜಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿದೆ. ತಮ್ಮ ಈ ಸ್ವಸ್ವರೂಪದ ಅರಿವು ಈ ನಮ್ಮ ಗೆಳೆಯಗಳೆತಿಯರಲ್ಲಿ ಜಾಸ್ತಿ ಆಗಲಿ; ಅದು ಅವರಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗುತ್ತ ಹೋಗಲಿ, ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಹೋಗಲಿ ಅಂತ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಅದಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಡೆದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸದ ಮಾತಾಯಿತು, ಅದರ ಒಟ್ಟು ತುಡಿತದ ಮಾತಾಯಿತು. ಅದರೆ ಅಂಥ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುವ, ಅಂಥ ತುಡಿತವು ಬಾಳಿ, ಜತನವಾಗಿ ಬದುಕಿ, ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದ ನೆಲೆಯೆಂದರೆ ಈ ಲೋಕ ತಾನೆ? ಅಂಥ ಈ ಲೋಕದ ವಾಸ್ತವತೆ ಏನು, ನೋಡೋಣ. ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಾಭಾಸ ಅಂತ ಕರೆಯಬೇಕೋ, ವಾಸ್ತವತೆಯ ದರ್ಶನ ಅಂತ ಕರೆಯಬೇಕೋ... ಮಾತಿಗಾಗಿ ತಡಕಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಮನುಷ್ಯಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಆಯಾಮಗಳು, ಮಗ್ಗುಲಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಉಳಿದೆಲ್ಲರಿಗಿರುವ ಹಾಗೆ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿನ ತರುಣತರುಣಿಯರಿಗೆ ಕೂಡ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು, ಒತ್ತಡಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಅವರಿಗೂ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕಿರುತ್ತದೆ, ಅವರಿಗೂ ಮಕ್ಕಳಾಗುತ್ತವೆ, ಅವರೂ ಸಂಸಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜನಮನದಾಟದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯೂ ಕೆಲವು ವರ್ಷ ಬೇರೆ ಯಾವುದರ ಚಿಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕಾಯಕ ನಡೆಸಿದಮೇಲೆ, ಅವರು ಕೂಡ ನಿಯತವಾದ ಮತ್ತು ಸಂಸಾರ ಹೂಡಲುಬೇಕಾದ ಆದಾಯ ಗಳಿಸುವತ್ತ ಮನಸ್ಸುಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಗಾಗಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಈವತ್ತು 'ಟಿವಿ, ಸಿನಿಮಾಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸ' ಎಂದು ಬೆಂಗಳೂರು ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಹಲವರು ತಮ್ಮತಮ್ಮದೇ ಸಣ್ಣ ನಾಟಕತಂಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕೈಲಾದ್ದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅಥವಾ, ಎಲ್ಲಿ, ಯಾರಿಂದ ಕರೆಬಂದರೂ ಓಗೊಟ್ಟುಹೋಗಿ ರಂಗಕಮ್ಮಟ ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ; ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಎಂಥ ತಂಡಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದರೂ ನಾಟಕ ನಿರ್ದೇಶನಮಾಡಲು ತಯಾರಿರುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಎಲ್ಲರೂ, ಆಗೀಗ ಶಾಲಾಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಆಡಿಸುವ ಉಪವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಗೆಲ್ಲ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಈವತ್ತಿನ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವೂ ಹೌದೇನೋ. ಆದರೆ ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಜಾಗೃತರಾಗಿರಬೇಕಾದ್ದು ಇಂಥ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಅಂಥ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ. ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿದ್ದೇವಲ್ಲ, ಆ ಭಾವಚಿತ್ರದ ಎದುರುಗಡೆಯ ಆ ಮೇಣದ ಬತ್ತಿ, ಅದು

ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕೆಂಡವಾಗಿ, ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವತ್ತಿಗೂ ನಿಲ್ಲಬೇಕು.

ನಾವು ಜೀವನೋಪಾಯವಾಗಿ ಏನನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಟಿವಿ ಧಾರಾವಾಹಿಯಲ್ಲಿನ ಅಭಿನಯ. ಆಗ ನಾವು, ನಮ್ಮ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯಿರುವ ಆ ಧಾರಾವಾಹಿ ಒಟ್ಟಂದದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೊತ್ತಿರುವ ಪಾತ್ರ ಎಂಥದು ಅಂತ ಸತತ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಇರಬೇಕು; ಆ ಧಾರಾವಾಹಿಯ ವಸ್ತು-ವಿಷಯ-ವೈಖರಿ ನಮಗೆ ತಕ್ಕದಾದದ್ದೇ, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ, ಸಮಾಜದ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿತವಾದದ್ದೇ ಅಂತ ನಾವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು, ನಮ್ಮೊಳಗೆ ನಾವು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಆಗಲಿ, ನಮಗೇ ಆಗಲಿ ಅದು ಹಿತವಲ್ಲವೆನ್ನಿಸಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಕುಂದುಬಾರದಂತೆ (ಹಾಗೂ ನಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗದ ಸದರಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಆಫಾತ, ಅನ್ಯಾಯವಾಗದಂತೆ!) ಅದರಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ದಾರಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಾಗ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಟುವಾದ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಬಹುದು ನಾವು, ಕಟುವಾದ ನಿಲುವನ್ನು ತಾಳಬೇಕಾಗಬಹುದು, ಲೋಕರೂಢಿ ಮತ್ತು ಸಲೀಸು ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಬೇಕಾಗಬಹುದು. ನಾವು ಒಲ್ಲದ್ದರ ಜೊತೆ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಹಲವು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ, ನಿಜವೇ. ಹಾಗೆಯೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಸಾತ್ವಿಕವಾದ ಎದುರಾಣಿಕೆ ಕೂಡ (ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ) ಖಂಡಿತ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲವೇ? ಅಂಥ ಎದುರಾಣಿಕೆಯಿಂದ ನಾವು ಹಿಂಜರಿಯಬಾರದು.

ನಿಷ್ಕರವಾದ ಆತ್ಮಪರೀಕ್ಷೆ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ಹಾದಿಯ ಬದಲಾವಣೆ, ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗಬಹುದು ಅಂತ ಕೇಳಿದರೆ, ಪರಂಪರೆಯ ಪಾಲನೆ ಅಂತ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಾವು ಸಾಗುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಂಪರೆ ಅನ್ನುವಂಥದು ದೊಡ್ಡದು, ಅದರ ವಿವೇಕ ದೊಡ್ಡದು, ಹೌದು. ಆದರೆ, ಪರಂಪರೆಯ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಸಂವೇದನೆಯ ಕೊರತೆಯಿದ್ದಾಗ? ಅದರ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ ಅವಜ್ಜಿ, ಅಜ್ಞಾನ, ಉಡಾಫೆ, ಮತ್ತು ಮದಮತ್ತತೆಯೇ ಮೆರೆದಾಡಿದಾಗ? ಆಗ, ಅಂಥದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾವು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಕಾತ್ಮದೆ; ಅಂಥ ಹಲವು ರಿವಾಜುಗಳನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದರಿಂದ, ಮುರಿಯುವುದರಿಂದ ನಾವು ಆ

ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿನ ಒಳಿತನ್ನು, ಅದರ ಸದಾಶಯಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆಯೆ ಹೊರತು ಮಾಡಬಾರದ್ದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಪರಂಪರೆಯ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಿಡಿದು ಲೋಲುಪತೆಯಿಂದ ಕುಣಿದಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಲಕ್ಷ್ಯವೇನು, ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಸದಾಶಯವೇನು, ನೋಡಬೇಕು. ಲಕ್ಷ್ಯದತ್ತ ತುಡಿಯಲು ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೈಬಿಡುವುದು, ಸದಾಶಯವನ್ನು ಕಾಯಲು ಆಚರಣೆಯ ಕೈಬಿಡುವುದು, ಇಲ್ಲವೆ ಅದನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸುವುದು, ತಪ್ಪಲ್ಲ; ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ಅದನ್ನು ಕೈಬಿಡದಿರುವುದು, ಇಲ್ಲವೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸದಿರುವುದು, ತಾನೇ, ಆ ಪರಂಪರೆಗೆ ನಾವು ಮಾಡಿದ ಅಪಚಾರವಾಗುತ್ತದೆ, ಎಸಗಿದ ಮಹಾಪಾಪವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ, ಪರಂಪರೆ ಅಂದಕೂಡಲೆ ಉರಿದದ್ದು, ಅದನ್ನು ಸುಖಾಸುಮ್ಮನೆ ಕೀಳುಗೈಯುವುದು, ವಿಗ್ರಹಭಂಜಕತ್ವವೇ ಪರಾಕ್ರಮದ ಕುರುಹು ಅಂತ ಭ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕೂಡ ಬಂಡವಾಳವಿಲ್ಲದ ಬಂಡಾಯದ ಬಡಾಯಿ ಆಗುತ್ತದೆ, ಅಷ್ಟೆ. ಅಂಥದನ್ನು ಮತ್ತು ಅಂಥವರನ್ನು ಮೆರೆಯಿಸುವುದು ಕೂಡ ಮದಮತ್ತತೆಯೆ. ಅಸಲಿ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ಅಸಲಿ ಹಬ್ಬವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹುಸಿ ಉತ್ಸಾಂತಿಯ ಉದ್ದರಿ ಆವೇಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ನಮಗೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥಮವಿವೇಚನೆಯ ಅವಧಾನವಿರಬೇಕು. ಅದನ್ನೇ ಥಿಂಕಿಂಗ್ ಔಟ್ ಆಫ್ ದ ಬಾಕ್ಸ್, ಲಿವಿಂಗ್ ವಿಫೋಟ್ ಎ ಬಾಕ್ಸ್, ಎಥಿಕಲ್ ಮೈಂಡ್‌ಫುಲ್‌ನೆಸ್ ಎಂದೆಲ್ಲ ಕರೆಯುವುದು.

ಮುಖ್ಯ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ (ಯಾವುದೇ ಕಲೆಯ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೇ ವೈಜ್ಞಾನಿಕಶೋಧದಲ್ಲಿ - ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೇ ಸೃಜನಶೀಲ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ) ಆ ವಿವೇಚನೆಯ ನಾಟ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾಣ್ಕೆಯ ಕುಣಿತವನ್ನು ನಾವು ಧೀಮಂತಿಕೆಯಿಂದ, ಆನಂದದಿಂದ, ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಚೇತನ ಅನಿಕೇತನವಾಗುವುದು, ಹಾಗೆ. ಮತಿ ನಿರಂಕುಶವಾಗಿ, ಆತ್ಮಶ್ರೀ ದಕ್ಕುವುದು, ಹಾಗೆ.

ಈವತ್ತು ಇಲ್ಲಿ, ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೀನಾಸಮ್ ನಾಟಕಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿದವರು ನೀವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮೊಡನೆಯ ಸಲಿಗೆಯಿಂದಾಗಿ, ಈಗ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿಯೆ ಹೇಳೋಣ: ಇಲ್ಲಿ ಈವತ್ತು ಶಕೀಲನೂ ಇದ್ದಾನೆ.³ ಶಕೀಲ ನೀನಾಸಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಓದಿ, ಬಳಿಕ ಸಿಂಗಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವರ್ಷ ಕಲಿತು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಸವಿತಾ ಅನ್ನುವ ನಟ ಈವತ್ತು ಈ ಸಭೆಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ನೀನಾಸಮ್ ಪದವೀಧರೆಯಲ್ಲ; ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಟಕಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತು, ಅಲ್ಲಿನ

ರೆಪರ್ಟರಿ ಕಂಪೆನಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ವರ್ಷವಿದ್ದು, ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಮರಳಿಬಂದಿದ್ದಾಳೆ.⁴

ಸಿಂಗಪುರದಲ್ಲಿ ಓದಿಬಂದವರಿಗೆ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಕೊಂಡಿಗಳು ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೆ, ಶಕೀಲನಿಗೂ ಅವು ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಅದರಿಂದ ಅವನೂ ಯೂರೋಪಿಗೆ, ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೆರಿಕೆಗೆ ಹೋಗಿಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ, ಸಿಂಗಪುರದಲ್ಲಿನ ತನ್ನ ಕಲಿಕೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ನಾಟಕ ಆಡಿರುವುದು ಜನಮನದಾಟದೊಂದಿಗೆ, ಸತ್ಯಶೋಧಕ ನಾಟಕದ ಜ್ಯೋತಿಬಾ ಫುಲೆ ಅವರ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ. ಹಾಗೆಯೆ ಸವಿತಾ ಕೂಡ. ಕನ್ನಡನಾಡಿಗೆ ವಾಪಾಸುಬಂದಮೇಲೆ ಆಕೆ ದೊಡ್ಡಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ್ದು ಈ ತಂಡದಲ್ಲಿ, ಆ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ. ಆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ನಿರೂಪಕಿಯ ಪಾತ್ರ ಹೊತ್ತಿದ್ದಳು ಆಕೆ. ಆ ಪ್ರಯೋಗ ಊರೂರು ಸುತ್ತಿ ಎಷ್ಟೆಂದು ಆಟ ಕಂಡಿದೆ.

ಇದೆಲ್ಲ ಸಮಾಧಾನದ ಸಂಗತಿ. ಗಮನಿಸಿ, ಶಕೀಲ ಮತ್ತು ಸವಿತಾ ಅವರು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದು ನಮಗೆಲ್ಲ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಬೇಕು ಅನ್ನುತ್ತಿಲ್ಲ ನಾನು, ಅವರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದವನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ಈ ಆಯ್ಕೆಯಿಂದ, ಈ ಕೆಲಸದಿಂದ ನಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿದೆ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಅಷ್ಟೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಈ ಧರದ ತಂಡದ ಜೊತೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು, ಈ ಧರದ ನಾಟಕ ಆಡಿದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿರುವುದು ಶಕೀಲ ಮತ್ತು ಸವಿತಾ ಅವರಿಗೇನೆ. ಮತ್ತೂ ಯಾಕೆ ಅಂದರೆ, ಹೃದಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳೋಣ, ಜನಮನದಾಟ ತಂಡದಲ್ಲಿನ ಎಷ್ಟೋ ಜನ - ತಿಪಟೂರಿನ ಆ ಚಂದ್ರನಂಥವರು - ಯಾವ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಟ ಅಥವಾ ನಟಿಗೂ ಕಡಿಮೆಯಾದವರಲ್ಲ.⁵

ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಹೇಳೋಣ: ಹಾಗೆ ಹೇಳುವಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರ ನನಗಿದೆ: ನೀವು ಯಾವುದೇ ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಷನಲ್ ತಂಡದ ಒಬ್ಬ ನಟನನ್ನೂ ನಟಿಯನ್ನೂ ತಂದು, ಈ ಚಂದ್ರನ ಎದುರು ನಿಲ್ಲಿಸಿ: ಈ ಚಂದ್ರನ ಅಭಿನಯ ಬೆಳಗುತ್ತೆ, ತೊಳಗುತ್ತೆ. ಇಂಥದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣೋ ಆ ನಟ ಇಲ್ಲವೆ ನಟಿಯ ಮುಖವೂ ಬೆಳಗಿ, ಇವನನ್ನು ಕಂಡು ಅವರು ತಲೆದೂಗಿ, ತಲೆಬಾಗುವಂತಾಗುತ್ತೆ. ತುಂಬು ಭರವಸೆಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ಆದರೆ, ಒಂದು ಮಾತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಲಿ. ಸ್ಥಳೀಯ-ಸ್ವದೇಶೀಯಾದದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದ ಯಶಸ್ಸು ಮತ್ತು ಸ್ವೀಕೃತಿ ಮಾತ್ರ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದು ಅನ್ನುತ್ತಿಲ್ಲ ನಾನು. ಬದಲಿಗೆ, ಸ್ಥಳೀಯ-ಸ್ವದೇಶೀಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೆ ಕೊರೆಯಿಲ್ಲ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದೇನೆ; ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ, ವಿದೇಶೀ ಪ್ರಯಾಣ, ಹಾಗೂ ಅಂಥದ್ದರಲ್ಲಿನ

ಯಶಸ್ಸು ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯವಲ್ಲ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ವಿಶ್ವಮನವಿದ್ದಲ್ಲಿ, ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯತೆಯ ಹಪಹಪಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಹಲವು ಚಂದ್ರಚಂದ್ರಿಯರು ತಾವಿದ್ದಲ್ಲಿಯೆ, ನಮ್ಮ ನಡುವೆಯಿರುತ್ತಲೆ ಬೆಳಗಬೇಕು; ನಮ್ಮ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು, ಒಟ್ಟು ಲೋಕವನ್ನು ಬೆಳಗಬೇಕು. ಹಾಗಾಗುವಂತೆ, ಅವರನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿ, ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸುಬುದ್ಧಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕಿರಬೇಕು. ಅಂಥ ಬುದ್ಧಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಅದರಿಂದಾಗಿ ಪ್ರತಿಭೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುತಪ್ಪುತ್ತಿದೆ ಅನ್ನುವುದೀಗ ಬೇಸರದ ವಿಷಯ, ಅಷ್ಟೆ. ಅಂಥದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಹಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅಷ್ಟೆ.

ಆದರೆ, ಸ್ವದೇಶೀಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ವಿಶ್ವಮನದವರಾಗಲು ಬೇಕಾದ ಎಚ್ಚರ ಮತ್ತು ಕೆಚ್ಚು ಆಯಾ ಕಲಾವಿದ ಅಥವಾ ಕಲಾವಿದೆಗೂ ಇರಬೇಕು!

ಅಂಥ ಕೆಚ್ಚು ಮತ್ತು ಎಚ್ಚರದ ವಿಶ್ವಮನ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು, ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ಕರುಳಿನ ಪಸೆಯಿಂದ ಹೊಮ್ಮುವ ಕಾಯಕ, ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಹಂಬಲದಿಂದ ನಡೆಸುವ ಕಮ್ಮಟ, ಮತ್ತು ಧೀಮಂತಿಕೆಯ ಎಡೆಬಿಡದ ಅನ್ವೇಷಣೆ - ಇವುಗಳ ಮೇಳಗಾನದಿಂದ. ಆ ಮೇಳಗಾನದ ಶ್ರುತಿಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ನಾವು ಯಾವತ್ತಿಗೂ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಯಾಕೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ವಿವೇಚಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಈವತ್ತು ಆಗುತ್ತಿರುವ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಘೋರ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವಲ್ಲ, ಅಂಥ ಎಲ್ಲವುದರ ಬೇರು ಅನಾದಿ ಕಾಲದ್ದು ಅನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ; ಶೋಷಣೆ, ಭೀಕರವಾದ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡ, ಪರವಂಚನೆ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮವಂಚನೆಯ ವ್ಯಸನ - ಇದೆಲ್ಲ ಯಾವತ್ತಿಗೂ ಇದ್ದದ್ದೇ. ಆದಂಚ್ಚಾತ್ ಅನ್ನುತ್ತೇವಲ್ಲ, ಆ ಆದಂಚ್ಚಾತ್‌ಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಶಾಪ ಅದು; ಪ್ರಾಯಶಃ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣವೇ ಹೌದು.

ಆದರೆ ಆ ಶಾಪವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅದಕ್ಕೊಂದು ಉಪಶಾಪ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಆ ಉಪಶಾಪವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬದುಕಬೇಕು ಅನ್ನೋ ಅದಮ್ಯವಾದ ಬಯಕೆ ಕೂಡ ಈ ಆದಂಚ್ಚಾತ್‌ಗೆ ಇದ್ದದ್ದೇ; ಅದು ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಲಕ್ಷಣವೇ ಆಗಿದೆ.

ಆ ವಿಶ್ವಮನ, ಆ ಮೇಳಗಾನ ಮತ್ತು ಆ ಶ್ರುತಿಶುದ್ಧತೆಗಳು ಬೇಕಾದ್ದು ಆ ಉಪಶಾಪಕ್ಕಾಗಿ.

ನಾವು ಇವತ್ತು ಕಲಾವಿದರಾಗಿ, ಮನುಷ್ಯರಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ನೆಗೆತ ನೆಗೆಯಬೇಕು: ಮಾನವತಾವಾದ, ಹ್ಯೂಮನಿಸಂ ಅಂತ ಕರೆಯುತ್ತಾರಲ್ಲ, ಅಂಥದರ

ಮಿತ್ರಿಯಿಂದಲೂ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಕೆಲವು ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಧಿಕ್ಕರಿಸಬೇಕು ಕೂಡ. ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ ಅದು, ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲಸ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಮನುಷ್ಯರ ಒಳಿತನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ನಮ್ಮ ದುರಹಂಕಾರದ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆಗುತ್ತಬಂದಿರುವ, ಈಗ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ನಾವು ಹೀಗೆಯೆ ಮುಂದುವರಿದರೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಆಗಲಿರುವ ಅನಾಹುತದ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ಭೀಕರತೆ ಅಂಥದಲ್ಲ. ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಮರೆಯದಿರೋಣ: ಈ ಭೂಮಿ, ಈ ಲೋಕ, ಮತ್ತು ಈ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮನುಷ್ಯರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಗಿಡಮರಹುಲ್ಲು, ಹಾವುಹಕ್ಕಿ, ಹುಳುಹುಪ್ಪಟೆಯೂ, ಕಲ್ಲುಮಣ್ಣುಮಿಗ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡವೂ, ಮಳೆಮೋಡಮಿಂಚು ತೊರೆತಡಸಲೂ, ಹೊಳೆಯೂ ಕಡಲೂ, ಗಾಳಿಬೆಳಕುಗಳೂ, ಗ್ರಹತಾರೆಗಳೂ ಮತ್ತು, ಕಡೆಗೆ, ಕಾಳಗತ್ತಲು ಕೂಡ, ಬಹಳ, ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಹಲವೊಮ್ಮೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ, ನಮಗಿಂತ ಅವೇ ಮುಖ್ಯ ಅಂತ. ಹಾಗನ್ನುವುದು ಅಪಥ್ಯವಾದ ಮಾತಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ಹಾಗನ್ನಬೇಕು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ, ನಮ್ಮ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯಕೇಂದ್ರವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ನಿಸರ್ಗಕೇಂದ್ರವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಮನುಷ್ಯನೆಂಬ ಪ್ರಾಣಿಯು ನಿಸರ್ಗದ ಒಂದು ಭಾಗ ಅಷ್ಟೆ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸಾಗಬೇಕು ನಾವು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಾವು ನಮ್ಮ ಧೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರಂತರ ಧೀ ಅಂದರೆ ಅದೇ. ಜನಮನದಾಟವು ಅಂಥ ಧೀಶಕ್ತಿಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಯಲಿ.

ಜನಮನದ ಈ ಆಟ ಅನ್ನುವಂಥದ್ದು ಕೇವಲ ಹೊರಗಡೆ ಮಾತ್ರವಾಗದೆ ನಮ್ಮ ಒಳಗೆ ಕೂಡ ಆಗುತ್ತಸಾಗಲಿ. ಆ ಆಟವು ವಿಶ್ವದಾಟವಾಗಲಿ. ಜನರ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇಡಿಯ ವಿಶ್ವವೇ ಕುಣಿಯಲಿ. ಜನ ಅಂದರೆ ನಾವು ನೀವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಕೋತಿಯೂ ಜನವೇ, ಹುಲಿಯೂ ಜನವೇ, ಆಗೋ ಅಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯ ಭಾವಚಿತ್ರದಡಿ, ನಾವು ಆಕೆಗೆ ಮುಡಿಪಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಬಂದಿರುವ ಆ ಸೇವಂತಿಗೆ ಹೂ ಕೂಡ ಜನವೇ. 'ಒಂದು ಹೂವು, ಒಂದು ನಾಯಿ, ಒಂದು ಆನೆ, ಒಂದು ಜಿರಲೆಗೂ ನೋವಿರುತ್ತೆ, ನಲಿವಿರುತ್ತೆ' ಅನ್ನುವ ಕರುಳು ನಮಗಿರಲಿ.

ಈಸದ್ಯ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಂತಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತೆ ನಡೆಯತೊಡಗುವ ಗಳಿಗೆ ಬರಲಿ ಅಂತ ಆಸೆಪಡುತ್ತೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ವಿಚಾರ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುತ್ತೇನೆ.

ಅಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಈ ಹಾಸ್ಯಪ್ರಸಂಗ ನೋಡುತ್ತ ಕೂತ ನೋಡುಗರು ಸುಮ್ಮಾನದಿಂದ ನಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಈ ನಾಟಕ, ಈ ಪ್ರಯೋಗ

ಎಂಥದು? ನೋಡುಗರನ್ನು ನಾವು 'ಸುಮ್ಮನೆ' ನಗೆಯಿಸಲಷ್ಟೆ ಆಡುತ್ತಿರುವ ಆಟವೇ ಇದು? ಅಸಲಿಗೆ, ಅಂಥದೊಂದು ನಾಟಕ, ಪ್ರಯೋಗ, ಆಟ ಇರುವುದು ಮತ್ತು ಆಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಆ ನೋಡುಗರು, ಆಟವೆಲ್ಲ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತನಾಡಿಸುವಾಗಲೋ, ಇಲ್ಲ, ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೋ, “ಬಹಳ ಚಂದ ಇತ್ತು. ಹೊಟ್ಟೆಹುಣ್ಣಾಗುವಷ್ಟು ನಕ್ಕೆವು” ಎಂದು ಸಲೀಸು-ದೇಶಾವರಿ ಹೇಳಿ ನಡೆದುಬಿಡುವಂತಾಗಬಾರದಲ್ಲವೆ? ದಿಟವಾಗಿಯೂ, ನಾವು ನೋಡುಗರನ್ನು ನಗೆಯಿಸುವಾಗ ಅವರನ್ನು ತಿವಿದಂತೆಯೂ ಆಗಬೇಕು; ಕಡೆಯ ಪಕ್ಷ, ಅವರ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದಂತೆ ಆಗಬೇಕು, ಅಲ್ಲವೆ?

ಹಾಸ್ಯನಾಟಕ ಅಂತ ಜನ ಹೇಳುತ್ತಾರಲ್ಲ, ಅಂಥದನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಈ ಇಂಥ ಗಟ್ಟಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡಬೇಕಾದರೆ, ಇನ್ನು ಗಂಭೀರವಾದ ನಾಟಕ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥದನ್ನು ಕುರಿತು ಇನ್ನೆಂಥ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡಬೇಕಾದೀತು?

ಯಾವುದೇ ಕಲಾಕೃತಿಯ ಹಾಗೆ, ಗಂಭೀರವಾದ ನಾಟಕದಾಟವೂ ಆನಂದವನ್ನು ನೀಡಲೇಬೇಕು, ನಿಜ. ಆದರೆ, ಗಂಭೀರವಾದ ಅಂಥ ಆಟವನ್ನು ನೋಡಿದವರು ಕೂಡ, ಆಟ ಮುಗಿದಕೂಡಲೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದರೆ, ಅತ್ತರು-ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕಂಪಿನ ಮುಶಾಯರಾವೊಂದನ್ನು ಸವಿದುಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಖಿಯಾಲಿಗರಂತೆ, “ವಾಹ್, ಛಂದ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಮನಸೂರೆಹೋಯಿತು. ಬಹಳ ಮಜಾ ಸಿಕ್ಕಿತು” ಅಂತ ಆರಾಮು ಹೇಳಿ, ಬಿಂದಾಸ್ ಹೊರಟು ಹೋಗುವಂತಾಗಬಾರದು. ನಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗ ಮತ್ತು ಆಟಗಳು ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಲಕಿದ್ದರೆ, ಅವರಿಂದ ಮಾತು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೊರಡಬಾರದು. ತಾವು ದಂಗುಬಡಿದಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಲೇ ಮುದಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಾವಭಾವದಿಂದಲೇ ಹೇಳುವಂತಾಗಬೇಕು. “ಭೇ, ಎಂಥ ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟಿರಿ, ಹೇಗೆ ಮನಕಲಕಿಬಿಟ್ಟಿರಿ” ಅನ್ನುವಂತೆ. ಅವರಿಗೆ ಆಗಿರುವ ಆ ಆಘಾತವೂ ಆನಂದದ ಆಘಾತವಾಗಿ, ಅವರು ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಮೌನವಾಗಿಯೆ ತಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಂತಾಗಬೇಕು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ, ನಮ್ಮ ಕಾಯಕ ಸಾರ್ಥಕವಾದ ಹಾಗೆ.

ನಾಟಕ ಆಡಬೇಕಾದ್ದು ಕೇವಲ ವಿಲಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಆತ್ಮಮುಗ್ಧವಾದ ಖಿಯಾಲಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ನಾಟಕ ಆಡುವುದರ ಮೂಲಕ ನಾನು ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಕತ್ತಿನ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಹಿಡಕೋಬೇಕು - ನಾನೇ, ನನ್ನನ್ನೇ.

ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ, ಹತ್ತುವುದಿಂದು ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಮಾತಾಡಿದ್ದೇನೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳೋದಿಲ್ಲ; ಸೊಂಟದ ಕೆಳಗಿನ ಮಾತಿದು:

ನನ್ನನ್ನು ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ಹಿಡಕೋಬೇಕೋ ಅಲ್ಲಿ ಹಿಡಕೊಂಡು ಕೇಳಿಕೋಬೇಕು, “ನೀನು ಏನೋ, ಎಷ್ಟರವನೋ, ಎಂಥದೋ ನೀನು, ಏನು ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದೀಯೋ?” ಎಂಬಂತೆ.

ಹಾಗೆಯೇ, ನನ್ನ ಜಾತಿ, ನನ್ನ ದೇಶ, ನನ್ನ ಜನ, ನನ್ನ ಮತ, ಪಕ್ಷ, ಪಂಥ, ವೃತ್ತಿ, ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ತ ಮನುಷ್ಯಲೋಕ ಮತ್ತು ಈ ನನ್ನ ಕಾಲ... ಈ ಎಲ್ಲವುದರ ನಡುವೆ ನಿಂತು, ಎದುರು ನಿಂತು ಕೇಳಬೇಕು, ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು-ಧೈರ್ಯವಾಗಿ, ಲೋಕಹಿತಕ್ಕಾಗಿ. ಕೇವಲ ಖಿಯಾಲಿಯಿಂದಲ್ಲ; ಉದಾಘೆಯಿಂದಲ್ಲ. ಪಟ್ಟುಹಿಡಿದು ಕೇಳಬೇಕು; ಇರಿಸುಮುರಿಸಾಗುವಂತೆ ಕೇಳಬೇಕು; ಛಾಲ್‌ಂಜ್ ಮಾಡುವಂತೆ ಕೇಳಬೇಕು. ಸರ್ಜನ್‌ರ ಚಾಕು-ಕತ್ತರಿಯಂತೆ ನಾಜೂಕು-ಮೊನಚಾಗಿ ಕೊಯ್ಯಬೇಕು, ಬಗೆಯಬೇಕು.

ಮತ್ತು, ಅದಲ್ಲದರಮೇಲೆ, ಅದರೊಂದಿಗೇ, ಅದರಿಂದಲೇ ನಿಜ ಆನಂದವೂ ಆಗುವಂತೆ.

ಜನಮನದಾಟದವರು ಇಂಥ ಕೆಲಸವನ್ನು ಒಂದಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಆ ಕೆಲಸ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮೊನಚಾಗಿ, ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಆಗಬೇಕು. ಆಗಬೇಕಾದ್ದಕ್ಕೆ ಯಾವತ್ತೂ ಕೊನೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಇರಬಾರದು, ಅಲ್ಲವೆ?

ಈಹಿಂದೆ, ಇಲ್ಲಿ, ಈ ತಂಡದ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ವಿನ್ಯಾಸದ ಸರಳತೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿ, ಮೆಚ್ಚಿ ಕೆಲವು ಮಾತಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸರಳತೆ ಅನ್ನುವ ಒಂದೇ ದೊಡ್ಡ ಗುಣವು ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ವಸ್ತು, ವಿಷಯ, ಕಥೆ ಮತ್ತು ಕಥಾನಕಗಳು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಶೋಧ ಮತ್ತು ಮಂಡನೆಗಳನ್ನು ಬೇಡುವಾಗ, ಸರಳತೆಯ ದಾರಿಹಿಡಿದಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆ ಮತ್ತು ಹೆಮ್ಮೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಆ ಶೋಧ ಮತ್ತು ಮಂಡನೆಗಳನ್ನು ಸರಳೀಕೃತಗೊಳಿಸಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಸರಳೀಕೃತಗೊಳಿಸುವುದು ಉದರವೈರಾಗ್ಯದ ಹಾಗೆ: ಬೇರೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದಿರಬೇಕಾದವನು ಆ ಹಸಿವು ತನ್ನ ಒಳ್ಳೆಯತನ ಮತ್ತು ಸಂತತನವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ ಅಂತ ಭ್ರಮಿಸಿ, ಒಣಹೆಮ್ಮೆಪಟ್ಟಂತೆ. ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ವಸ್ತು, ವಿಷಯ, ಕಥೆ ಮತ್ತು ಕಥಾನಕಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಶೋಧ ಹಾಗೂ ಮಂಡನೆಗಳು ಹೊಮ್ಮಿಬರಬೇಕಾದ್ದು ನಾಟಕದ ಬಹುಸೂಕ್ಷ್ಮಸಮರ್ಥವೂ ಗಹನವೂ ಆಗಿರುವ ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ. ಅಂಥ ಅಭಿನಯವು ಮತ್ತೇನನ್ನು ಬೇಡದಿದ್ದರೂ ವ್ಯವಧಾನ ಮತ್ತು ಅವಧಾನಗಳುಳ್ಳ, ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ದೀರ್ಘವಾದ, ರಂಗತಾಲೀಮನ್ನು ಬೇಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ನಾನು ಕಂಡಂತೆ, ಈ ತಂಡದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯೋಗವು ತಯಾರಾಗುವುದು ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ.

ಅದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಗ ಸೊರಗುತ್ತದೆ; ಸ್ಥೂಲವೂ ರೂಕ್ಷವೂ ಆಗಿರುವ ಅಭಿನಯವಷ್ಟೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ಜೀವನದ ಭೌತಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಸಂಕಷ್ಟಗಳು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸಿನ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ತಾಲೀಮನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೆ ಮುಗಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದೆ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪೋಣ. ಆದರೆ, ಅದರೊಂದಿಗೆ, ಇಂಥ ಒಂದು ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕು ಅನ್ನುವುದನ್ನೂ ನಾವು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಯೋಗ ಸರಳ, ಆದರೆ ಅಭಿನಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಗಹನ ಮತ್ತು ಭೂಮ ಅಂತ ನಾವು ಅನ್ನುವಂತಾಗಬೇಕು.

ಹಾಗಾಗಿ, ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ವಸ್ತು, ವಿಷಯ, ಕಥೆ, ಕಥಾನಕಗಳನ್ನು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಶೋಧಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿ, ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಮಂಡನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲುಬೇಕಾದ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ಸಮರ್ಥವೂ ಗಹನವೂ ಆಗಿರುವ ಅಭಿನಯವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವ ವ್ಯವಧಾನ ಮತ್ತು ಅವಧಾನವನ್ನು ಈ ನಮ್ಮ ಜನಮನದಾಟ ತಂಡವು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಲಿ; ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ತಾಲೀಮುಮಾಡುವ ಪರಿಪಾಠವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಅಂಥದರತ್ತ ಈ ತಂಡವು ಮನಸ್ಸುಮಾಡಲಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಈ ತಂಡಕ್ಕೆ ದೊರಕಲಿ.

ಕಡೆಯದಾಗಿ, ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ಮನುಷ್ಯರಾದ ನಾವು ನಮ್ಮನಮ್ಮ ಒಳಗನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಾಗ ತೀರ ಮನುಷ್ಯಸಹಜವಾಗಿದ್ದು, ನಮ್ಮ ದಿನದಿನ ಬದುಕಿನ ಭಾಗವೇ ಆಗಿರುವ, ನಾವು ಒಂದಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ತಾಳಿಕೊಂಡು, ಕಡೆಗೆ, ಕ್ಷಮಿಸಲೂಬಹುದಾದ, ದೌರ್ಬಲ್ಯ, ವರಸೆ, ತಿಕ್ಕಲುತನ ಮತ್ತು ತೀಟೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇನ್ನೂ ದಿಟ್ಟವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಾಗ ನಮ್ಮನಮ್ಮನ್ನೇ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿ, ಬೆಚ್ಚಿಬೀಳಿಸಿ, ತಲ್ಲಣಗೊಳಿಸುವಂಥ ಮಹಾವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆಯೆ, ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಶುಭಮಂಗಳದ ಶಿವಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಜನಮನದಾಟವು ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯಜೀವನ ಮತ್ತು ಲೋಕದ ಒಳಹೊರಗುಗಳ ಅಂಥ ಬೇರೆಬೇರೆ ಮುಖಗಳು, ಆಯಾಮಗಳು ಹಾಗೂ ಆಳಗಳನ್ನು ಬೆದಕುತ್ತ ಸೋಸುತ್ತ ಸಾಗಲಿ. ಮೇಲಾಗಿ, ನಾವು 'ಇದು ಹೀಗೇ, ಇದು ಇಷ್ಟೇ, ಇದೊಂದೇ ಪರಮಸತ್ಯ, ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ' ಅನ್ನುವ ಹಠವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾವು ಹೇಳುತ್ತ-ಆಡುತ್ತ-ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೇ ಅನುಮಾನ, ಅತ್ಯಪ್ಪಿಗಳಿರುವಂತೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು, ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಂತಾಗಲಿ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆಯಾದರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವೇ ವಿಡಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆಯೂ ಆಗಲಿ.

ನಮ್ಮ ಗಮನದಲ್ಲಿರುವುದು ವೈದಿಕಗ್ರಂಥವಾಗಿರಲಿ, ಲಿಂಗಾಯತ ಗ್ರಂಥವಾಗಿರಲಿ, ಕುರಾನ್ ಆಗಿರಲಿ, ಬೈಬಲ್ ಆಗಿರಲಿ, ಇಂದಿನ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವೇ ಆಗಿರಲಿ ಮತ್ತೊಂದೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ಹೆಸರಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ನಡತೆ-ನಡವಳಿಕೆಯಾಗಿರಲಿ, ಅದನ್ನು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸೋಸುವ, ಹಾಗೆ ಸೋಸುವಾಗ ಅಗತ್ಯಬಿದ್ದರೆ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ, ಹಾಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ಧೀಮಂತಿಕೆಯ ರಸಾನುಭವವನ್ನು ನೀಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಜನಮನದಾಟವು ಮಾಡುತ್ತ ಸಾಗಲಿ.

ಆದರೆ, ಹಲವೊಮ್ಮೆ, "ಈ ಆಚರಣೆ, ಈ ವಾಡಿಕೆ, ಈ ನಡವಳಿಕೆ, ಈ ಕಾನೂನು, ಇದು ಈಗ ಇರುವುದು ಯಾಕೆ? ಇದನ್ನು ನಾವು ಪಾಲಿಸಬೇಕು ಯಾಕೆ? ಇದು ಬೇಡ. ಇದನ್ನು ಬಿಡೋಣ. ಇದನ್ನು ಹೀಗೆ ಬದಲಾಯಿಸೋಣ," ಅಂತ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ, ಬದಲಾಯಿಸುವಾಗಲೂ ಆತ್ಮವಂಚನೆ ಮತ್ತು ಪರವಂಚನೆಯ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ ನಾವು. ಸುಧಾರಣೆಯ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಮತ್ತೆ ಆ ಅದೇ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೆ ಅಥವಾ ಆ ಅದೇ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಹುಡುಕುವ ಹಠತೊಡುತ್ತೇವೆ. ಅದು ಅಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಇದೆ, ಇದೆ ಎಂಬಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ಶುದ್ಧ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ.

ಈವತ್ತಿಗೆ ಬೇಡವಾದ - ಪ್ರಾಯಶಃ ಯಾವತ್ತಿಗೂ ಬೇಡವಾದ - ಒಂದು ಸಂಗತಿ, ಒಂದು ಬೋಧೆ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಮತಧರ್ಮಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂದಾಗ, 'ಹೌದು, ಅಂಥದು ಅಲ್ಲಿದೆ. ಅದು ಬೇಡವಾದದ್ದು. ಅದನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸೋಣ' ಎಂಬ ಸರಳ ಸಂಕಲ್ಪ ತೋರೋಣ. ನಮಗೆ ಬೇಡವಾದ ಒಂದು ನಡೆಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ, ಬೇಕಾದ ನಡೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ, ಸುಳ್ಳುಸುಳ್ಳೇ, ಯಾವುದೋ ಗ್ರಂಥ, ಪರಂಪರೆ, ಅಥವಾ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ, ಸಮರ್ಥನೆ ಹುಡುಕುವುದು ಬೇಡ.

ಆತ್ಮವಿವೇಚನೆ, ವಿವೇಕ ಮತ್ತು ಧೀಮಂತಿಕೆಯ ಬಲದಿಂದ ಲೋಕಹಿತದ ದಾರಿಹುಡುಕಬೇಕು ನಾವು; ಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಗಳ ಹುಸಿಕಾದಿಯನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

ಪುಸ್ತಕದ ಏಸು, ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ಮಹಮ್ಮದ್, ಅಲ್ಲಾಹು, ಬುದ್ಧ, ಬಸವಾದಿಗಳಾಗಲಿ, ಪುಸ್ತಕದ ಗಾಂಧಿ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಮಾರ್ಕ್ಸ್, ಲೋಹಿಯಾ ಅವರುಗಳಾಗಲಿ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅನ್ನುವುದೊಂದೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಬಾರದು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬೇಕು, ನಿಜ: ನಮ್ಮ ಧೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು, ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಉದ್ದೀಪಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಬೇಕು. ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಆ ಅಲ್ಲಾಹು, ಆ ಅಲ್ಲಮ ಎಚ್ಚಿತ್ತ

ಮೇಲೆ, ಫಲಾಣಿ ಪುಸ್ತಕವೋ ಪರಂಪರೆಯೋ ತಾನು, ನಿಜಕ್ಕೂ, ಆ ನಮ್ಮೊಳಗಿನದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದೆಯಾದರೆ, ಹಾಗೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳೋಣ, ತುಸು ಸಮಾಧಾನ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆದರೆ, ಅದು ನಮ್ಮೊಳಗಿನದ್ದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲವಾದರೆ, 'ಅದು ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ; ಅದು ತಪ್ಪಿದೆ, ತಪ್ಪನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ,' ಅನ್ನೋಣ; ಮತ್ತು, ಧೈರ್ಯವಾಗಿ, ಸಾತ್ತ್ವಿಕವಾಗಿ ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಅಲ್ಲಾಹು, ಅಲ್ಲಮರು ಹೇಳುವ ಸರಿದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯೋಣ.

ಜನಮನದಾಟವು ತನ್ನ ಕಾಯಕವನ್ನು ಆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸಲಿ; ವಿಶ್ವಮನದಾಟವಾಗಲಿ.

***

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಗೌರಿ ಲಂಕೇಶ್ (1962-2017)
2. ಜಗದ್ಗುರು ಮುರುಘರಾಜೇಂದ್ರ ಬೃಹನ್ಮಠ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಇವರು ನಡೆಸುವ ರಂಗತಂಡ ಜಮುರಾ ಸುತ್ತಾಟ
3. ಶಕೀಲ್ ಅಹ್ಮದ್ ಮುಲ್ಲಾ, ಲೋಣಿ ಗ್ರಾಮ, ಇಂಡಿ ತಾಲೂಕಾ, ವಿಜಾಪುರ. ನೀನಾಸಮ್ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆ, 2009-10. ಸಿಂಗಪುರದ ಇಂಟರ್‌ಕಲ್ಚರಲ್ ಥಿಯೇಟರ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ನಲ್ಲಿನ ಕಲಿಕೆ, 2012-14, ಮೂರೂ ವರ್ಷದ ಪರ್ಯಂತ. ಜನಮನದಾಟದ ಒಡನಾಟ, 2015-16.
4. ಸವಿತಾ ಬಿ., ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಟಕಶಾಲೆ, 2009-12. ಅಲ್ಲಿನ ರೆಪರ್ಟರಿ ಕಂಪೆನಿ, 2013-15. ಜನಮನದಾಟದ ಒಡನಾಟ, 2015-16.
5. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಕೆ. ನೀನಾಸಮ್ ನಾಟಕಶಾಲೆ, 2009-10. ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟ, 2010-14. ಜನಮನದಾಟದ ಒಡನಾಟ, 2010-15.

ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟ 2017:

ಈ ಸಾಲಿನ ತಿರುಗಾಟದ ಎರಡು ನಾಟಕಗಳು: ಭಾಸ ಕವಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕ 'ಮಧ್ಯಮ ವ್ಯಾಯೋಗ' (ಅನುವಾದ: ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪ; ನಿರ್ದೇಶನ: ಸಾಲಿಯಾನ ಉಮೇಶ ನಾರಾಯಣ) ಮತ್ತು ಕಾರ್ಲೋ ಗೋಲ್ಲೋನಿಯ ಇಟಾಲಿಯನ್ ವೈನೋದಿಕ 'ದಿ ಸರ್ವೆಂಟ್ ಏಫ್ ಟೂ ಮಾಸ್ಟರ್ಸ್' ಆಧರಿಸಿದ 'ಸು ಬಿಟ್ಟಿ ಬಣ್ಣ ಬ ಬಿಟ್ಟಿ ಸುಣ್ಣ' (ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಜೋಗಿ; ನಿರ್ದೇಶನ: ಇಕ್ಬಾಲ್ ಅಹಮದ್). ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ನಂತರ ತಿರುಗಾಟ ತಂಡವು ಎಂದಿನಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಒಟ್ಟು 88 ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

ಸಂತತನ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆ

ಎಚ್.ಆರ್. ಅಮರನಾಥ

'ಸಂತ' ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೂಲದ ಪದ. ಕನ್ನಡವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಬಳಕೆಯಿದೆ. 'ಸಾಧುಸಂತರು' ಎಂದು ಜೋಡಿಪದವಾಗಿ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಬಳಸುವುದೂ ಉಂಟು. ಸಾತ್ವಿಕರು, ಸಜ್ಜನರು, ಸೌಮ್ಯ ಸ್ವಭಾವದವರು, ಮುಗ್ಧರು, ಸರಳ ಜೀವಿಗಳು ಎಂಬುದು ಇದರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥ. ವಿಶೇಷವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಂತ ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ ಎಂದ ಹಾಗೆ ಸಂತ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತಕವಿಗಳಾಗಿ, ದಾಸರಾಗಿ ಸಾಮ್ಯವಿದ್ದರೂ ಸಂತ ಕವಿ ಕನಕದಾಸರು ಎಂದ ಹಾಗೆ ಸಂತ ಕವಿ ಪುರಂದರದಾಸರು ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. 'ಸಂತ' ಪದದ ವಿಶೇಷಾರ್ಥ ಬಳಕೆ ಯಾವಾಗ, ಯಾರಿಂದ, ಏಕೆ, ಹೇಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಎಂಬುದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಬಹುದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ ಅದಲ್ಲ.

ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ 'saint' ಪದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ 'ಸಂತ' ಎಂಬುದನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ 'ಸಂತ' ಪದಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಚೌಕಟ್ಟಿದೆ. ಚರ್ಚ್ ಕೆಲವು ಸಾಧಕರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಂತರೆಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ, ಘೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಘೋಷಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ನಿಯಮ, ನಿಬಂಧನೆಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಂತ ಪದವಿಯನ್ನು ಮರಣೋತ್ತರವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂತರೆಂದು ಘೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಜೀವಂತ ಮನುಷ್ಯರ ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆ ತರವಲ್ಲ. ಅಂತಿಮ ಹಂತದ ಒಂದು ನಿಯಮವೆಂದರೆ ಆ ಸಾಧಕರು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಎರಡಾದರೂ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಚರ್ಚ್ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸಮಿತಿ ರಚಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಇವಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇನ್ನೂ ಹಲವು ನಿಯಮಗಳಿವೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮದರ್ ತೆರೆಸಾ

ಅವರಿಗೆ ಸಂತ ಪದವಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿರುವ 'canonisation' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಸಂತೀಕರಣ' ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. (ಜಾನ್ ಡನ್‌ನ 'canonisation' ಕವಿತೆಯ ಓದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಬಹುದು.) ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮದ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ ನಾನು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಸಿದ್ಧತೆಯಾಗಲೀ, ಉದ್ದೇಶವಾಗಲೀ ನನಗಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂತೀಕರಣ ಪದ್ಧತಿ ಕೆಥೊಲಿಕರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ಟಿ.ಎಸ್. ಎಲಿಯಟ್‌ನ Murder in the Cathedral ಮತ್ತು ಜಾರ್ಜ್ ಬರ್ನಾರ್ಡ್ ಶಾನ್ Saint Joan ನಾಟಕಗಳ ಅನುಸಂಧಾನದ ಫಲಶ್ರುತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮೆದುರು ಮಂಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದು ಆ ನಾಟಕ ಕೃತಿಗಳ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲ.

ಈ ನಾಟಕಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಪಾತ್ರಗಳಾದ ಥಾಮಸ್ ಬೆಕೆಟ್ (1118-70) ಮತ್ತು ಜೋನ್ ಆಫ್ ಆರ್ಕ್ (1412-31) ಇಬ್ಬರೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಬೆಕೆಟ್‌ನನ್ನು ಅಂದಿನ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವ ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು; ಜೋನ್ ಅಂದಿನ ಧರ್ಮವ್ಯವಸ್ಥೆ-ರಾಜ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಅಪವಿತ್ರ ಮೈತ್ರಿಗೆ ಬಲಿಯಾದಳು. ಬೆಕೆಟ್ ಕೊಲೆಯಾದ ಮೂರೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಂತ ಪದವಿ ನೀಡಲಾಯಿತು (1173); ಜೋನ್ ಗತಿಶಿ ಐದು ಶತಮಾನಗಳ ನಂತರ ಸಂತಳೆಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಯಿತು (1920). ಇಬ್ಬರೂ ಸಂತರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಹುತಾತ್ಮರೂ ಹೌದು.

ಸಂತತನ ಎಂಬುದು ಇರುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದೆಯೇ ಹೊರತು ಹಾಗೆಂದು ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಪದವಿ ನೀಡಿ ಗುರುತಿಸುವವರು ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಅಷ್ಟೇ. ಅಲ್ಲದೇ ಸಂತರಾಗುವವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆಯಾಮ ಇರಬೇಕಾದ್ದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಗೆ ಅವರ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಧರ್ಮದ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇರಬಹುದು (ಬೆಕೆಟ್‌ಗೆ ಇದ್ದಂತೆ), ಅಥವಾ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ (ಜೋನ್‌ಗೆ ಆದಂತೆ). ಸಂತರೆಲ್ಲರೂ ಹುತಾತ್ಮರಾಗಿರಬೇಕಿಲ್ಲ, ಹುತಾತ್ಮರೆಲ್ಲರೂ ಸಂತರಾಗಿರಬೇಕಿಲ್ಲ. ಯಾವುದಾದರೂ ಘನ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ನೋವು ಅನುಭವಿಸಿದವರಿಗೆ, ಪ್ರಾಣ ಬಲಿದಾನ ನೀಡಿದವರಿಗೆ ಹುತಾತ್ಮರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ರೆಟಿಸ್, ಗಾಂಧೀಜಿ ಕೂಡ ಹುತಾತ್ಮರೇ. ಗಾಂಧಿ ಹತ್ಯೆಯಾದ ಜನವರಿ 30ನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹುತಾತ್ಮರ ದಿನವೆಂದು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಅಂದು ಸ್ಮರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಟಿ.ಎಸ್. ಎಲಿಯಟ್ (1888-1965) ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕವಿ, ವಿಮರ್ಶಕ ಮತ್ತು ನಾಟಕಕಾರ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನವ್ಯ ಪಂಥದ ಪ್ರವರ್ತಕ. ಇವನ 'The Love Song of J. Alfred Prufrock' (1917) ಎಂಬುದು ರಮ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ನವ್ಯಕಾವ್ಯದ ಕಹಳೆ ಊದಿದ ಕವನವೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ 11 ಪುಟಗಳ 'The Waste Land' (1922) ನವ್ಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯವೆಂದು ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಇವನು ಹಲವು ಪದ್ಯರೂಪಕಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಎಲಿಯಟ್ ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದರೂ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಅದರ ಪೌರತ್ವ ಪಡೆದನು. I am 'a classicist in literature, a royalist in politics and an Anglo-Catholic in religion' ಎಂದು ತನ್ನ ನಿಲುವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ (1928).

ಎಲಿಯಟ್‌ನ ಪದ್ಯ ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ 'Murder in the Cathedral' (1935) ಮೊದಲನೆಯದಾದರೂ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಯಶಸ್ಸು ಕಂಡ ಕೃತಿ. ಎಲಿಯಟ್‌ನ ಸಾಹಿತ್ಯರಾಶಿಯಲ್ಲೇ ಇದು ನಗರ ಕೇಂದ್ರಿತವಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಯುಗೀನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಸ್ತು ಹೊಂದಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಈ ಕೃತಿಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳು. ಧರ್ಮವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಘರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಂಟರಬರಿ ಕೆಥೆಡ್ರಲಿನ ಆರ್ಚ್‌ಬಿಷಪ್ ಥಾಮಸ್ ಬೆಕೆಟನ ಹತ್ಯೆಯು ಕಥಾನಕದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಪದ್ಯರೂಪಕದ ವಸ್ತುವಾದರೂ ಕೇಂದ್ರ ಪಾತ್ರವಾದ ಬೆಕೆಟನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಹುತಾತ್ಮತೆಯೇ ಇದರ ಪ್ರಧಾನ ಕಾಳಜಿ. ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಹುತಾತ್ಮತೆಯು ಎಂದಿಗೂ ಮಾನವ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲ, ದೈವೀ ಸಂಕಲ್ಪ ಎಂಬುದು ಎಲಿಯಟ್‌ನ ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿಲುವು. ದೈವೇಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವವನೇ ನಿಜವಾದ ಹುತಾತ್ಮ ಎಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣವನ್ನು ಬೆಕೆಟ್ ನಾಟಕದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ (Interlude) ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವರು ಪ್ರಲೋಭಕರನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವರು ಸರದಾರರನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಸಮಾಂತರ ಬಂಧವಾಗಿದೆ. ಇವನ್ನು ಹುತಾತ್ಮನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಳಗಿನ ಶತ್ರುಗಳು ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಶತ್ರುಗಳು ಎಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಆಗುಹೋಗುಗಳಿಗೆ ಕ್ಯಾಂಟರಬರಿಯ ಬಡ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕಾರ್ಮಿಕ ಹೆಂಗಸರ ಮೇಳ ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಆತಂಕ, ಉದ್ವೇಗ, ಉದ್ಗಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಲೋಭಕರ ಪಾತ್ರಗಳು ಮಾನವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲ, ಅಮೂರ್ತಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಾದ ಮೂರ್ತರೂಪಗಳು. ಇವು ಮಧ್ಯಯುಗೀನ ನಾಟಕಗಳ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯಷ್ಟೇ

ಅಲ್ಲ, ಬೆಕೆಟನ ಇದುವರೆಗಿನ ಜೀವನದ ಆಶಯಗಳು ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು. 1. ಬೆಕೆಟ್ ಈಗಿನ ವಿರಕ್ತ ಜೀವನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಹಿಂದೆ ಪ್ರಾಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ರಾಜನ ಸ್ನೇಹ ಮತ್ತು ಆಸ್ಥಾನಿಕ ಜೀವನದ ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳಿಗೆ ಮರಳಬೇಕೆಂಬ ಆಮಿಷ. 2. ದೊರೆಯ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಫಾನ್ಸಲರ್ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಅಧಿಕಾರ ಬಲದಿಂದ ಕಾನೂನು ಮೂಲಕ ಒಳಿತು ಮಾಡುವ ಆಮಿಷ. 3. ಚರ್ಚಿಗೂ ಜನರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶತ್ರುವಾಗಿರುವ ರಾಜನನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಬೇರನ್ (ಜಹಗೀರುದಾರ) ರೊಂದಿಗೆ ಕೈಗೂಡಿಸುವ ಆಮಿಷ. 4. ಹುತಾತ್ಮನಾಗುವ ಮೂಲಕ ಶಾಶ್ವತ ವೈಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಆಮಿಷ. ಮೊದಲ ಮೂರನ್ನು ಬೆಕೆಟ್ ಮೊದಲೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಎದುರಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ 'ತಪ್ಪು ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸರಿಯಾದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವ' ಆಮಿಷವೆಂದು ಗುರುತಿಸಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ವೈಭವದ ಆಸೆಗೆ ಮನಸೋತು ಸೇಟನ್ ಪತನೋನ್ಮುಖಿಯಾದನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತನಿಗೆ ಎದುರಾದ ಪ್ರಲೋಭನೆಗಳು ಮೂರೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಬೆಕೆಟ್ ಮೂರನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಏಸುವಿಗೆ ಸೇಟನ್ ಒಡ್ಡಿದ ಆಮಿಷಗಳೆಂದರೆ 1. ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿವಿನ ತೃಪ್ತಿ 2. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಳುವ ಲೌಕಿಕ ಅಧಿಕಾರ 3. ಅಲೌಕಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪವಾಡ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದು. ಪ್ರಲೋಭನೆಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಮೂಲಕ ಬೆಕೆಟ್ ಏಸುವಿನಂತೆ ಆತ್ಮವಿಜಯ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಹೆಣ್ಣು ಆಮಿಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಇನ್ನೊಂದು ಸಮಾನತೆ. ಒಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಬೆಕೆಟನಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಭೂತ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತದೆ; ಏಸುವಿಗೆ ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ಭೂತವಿಲ್ಲ. (ಎಲಿಯಟನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭೂತದ ಪಾತ್ರ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಲೋಭಕರು ಬೆಕೆಟನ ಗತಕಾಲ ಜೀವನದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ.) ಬೆಕೆಟ್ ಏಸುವಿನಂತೆ ಹುಟ್ಟಾ ಸಿದ್ಧಪಡುವಷ್ಟಲ್ಲ; ಸ್ವ-ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಪಡೆಯುವ ಸಾಧಕ ಪಾತ್ರ.

ನಾಟಕದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಾಲ್ವರು ಸರದಾರರು ಬೆಕೆಟನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಎಲಿಯಟ್ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಇವರನ್ನು ಸರದಾರರೆಂದೇ ವ್ಯವಹರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಲೆಯ ನಂತರ ಇವರು ತಮ್ಮ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿವರಣೆ/ಸಮರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. 1. ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಸ್ವಭಾವತಃ ದುರ್ಬಲರ ಪರವಾದವರು. ನಾಲ್ವರು ಸೇರಿ

ಒಬ್ಬನನ್ನು ಕೊಂದಾಗ ಆ ಒಬ್ಬನ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಇರುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಜನ ಸ್ವಭಾವತಃ ನ್ಯಾಯದೃಷ್ಟಿ ಹೊಂದಿದವರೂ ಆದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ವಾದವನ್ನು ಆಲಿಸಿ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು. 2. ನಾವು ದೇಶದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದ್ದೇವೆ, ಹತ್ಯೆಯಿಂದ ನಮಗಾವ ಲಾಭವೂ ಇಲ್ಲ, ನಾವು ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ಕೃತ್ಯ ಎಸಗಿದ್ದೇವೆ 3. ಬೆಕೆಟನಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಪಾರಲೌಕಿಕ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಒಂದಾಗುವ ಆದರ್ಶದ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದ್ದರೂ ಆತ ಅದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ. ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಕೊಡುವಾಗ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಿಂಸೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. 4. ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಪಕಾಶವಿದ್ದರೂ ಬೆಕೆಟ್ ಸಾವನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿದ. ಆತನ ಸಾವು ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಿದ್ದಾಗಿನ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ.

ಹುತಾತ್ಮತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಿಥ್ಯಾಯೋಚನಾಕ್ರಮಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ, ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣೆ - ಇಂತಹ ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆಗಳಿಂದ ಸಂತರನ್ನು ಅಥವಾ ಹುತಾತ್ಮರನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವು ಕೊಲೆಗಡುಕತನದತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪಾಖಂಡೀ ವರ್ತನೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಎಲಿಯಟನ ದರ್ಶನವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂತತನ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಹುತಾತ್ಮತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಕೆಟ್‌ನ ಜೀವನವಾಗಲೀ, ಎಲಿಯಟ್ ಮಾಡಿದ ಅವನ ಚಿತ್ರಣವಾಗಲೀ ನಿರ್ಧಾರಕವೆಂದು ಯಾರೂ ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಜೋನ್ ಆಫ್ ಆರ್ಕಳ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಅವಳ ಸಂತೀಕರಣವಾದ ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಜಾರ್ಜ್ ಬರ್ನಾಡ್ ಶಾ (1856-1950) ಬರೆದ 'ಸೇಂಟ್ ಜೋನ್' (1923) ಎಂಬ ನಾಟಕ ಒಂದು ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲವು. ಇದು 'ಸಂತತನ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಲೇಖನದ ವಿಷಯವಾಗಬಹುದು. ಸಂತತನ ಮತ್ತು ಹುತಾತ್ಮತೆಗಳನ್ನು ಎಲಿಯಟ್ ಒಳಗೆ ನಿಂತು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿದರೆ, ಬರ್ನಾಡ್ ಶಾ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ನರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಂತನಿಗೂ ಭೂತವಿದೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪಾಪಿಗೂ ಭವಿಷ್ಯವಿದೆ ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಗಾದೆಯೊಂದಿದೆ. ಸಂತನಿಗೆ ಭೂತವಿದೆ ಎಂಬುದು ಬೆಕೆಟ್‌ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಜೋನಳ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಜೋನ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಚರ್ಚಿಗೇ ಪರಿಮಾರ್ಜನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪಾಪಭೂತವಿದ್ದುದು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪಾಪಿಗೂ ಭವಿಷ್ಯವಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾನವನ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಶಾವಾದಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾದಿಗಳ್ಳು ಬೇಡನಾಗಿದ್ದವ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯಾದ ಕತೆ,

ನಕ್ಲೈಟ್ ಒಲವಿನ ಅರವಿಂದರು ಮಹಾಯೋಗಿಯಾದ ಸಂಗತಿ - ಇದೇ ಆಶಯವನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತವೆ.

ಆದರೆ ಆತ್ಮಂತಿಕ ದುಷ್ಟತನಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಿದೆಯೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿಸ್ತನಿಗೆ ದೋಹ ಬಗೆದ ಜುಡಾಸನಂಥವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮಪಂಥದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧಾರದ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆಯೇ? ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ 'ಒಥೆಲೋ' ನಾಟಕದ ಇಯಾಗೋನಂಥವರಿಗೆ ಯಾವ ಪಂಥ ಸಾಧನಾಪಥ ತೋರುತ್ತದೆ? ಆತ್ಮಂತಿಕ ದುಷ್ಟತನವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವೇ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಇರಬಲ್ಲದೇ? ಅಂತಹ ನೀಚ ವ್ಯಕ್ತಿ/ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಕಾನೂನು ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕು? ಅಥವಾ ಆತ್ಮಂತಿಕ ದುಷ್ಟತನ ಇದೆ ಎಂಬುದೇ ಮಿಥ್ಯಾಗ್ರಹಿಕೆಯೇ? ನಿತ್ಯನರಕ ಎಂಬುದು ನಿತ್ಯಸ್ವರ್ಗದಂತೆ ಭ್ರಾಮಕ ಕಲ್ಪನೆಯೇ? ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಸ್ವರ್ಗ, ಪಾಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ನರಕ - ಎರಡೂ ಸಾಪೇಕ್ಷ ಎನ್ನಬೇಕೆ? ಸ್ವರ್ಗಕಾಮನೆ, ನರಕಭೀತಿ ಎರಡನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ದೈವತೋರಿದ ಸತ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದೇ ಸಂತತನ ಎನ್ನಬಹುದೇ? 'ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಯೂ ಅಲುಗಾಡದು ಅವನಿಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೇ, ಗುಡ್ಡ ಬಿದ್ದೀತೇನು ಗುಂಡಿನೇಟಿನಿಂದ?' ಇವು ಗಾಂಧಿ ಹತ್ಯೆಯಾದಾಗ ಬೇಂದ್ರೆ ಬರೆದ ಸಾಲುಗಳು. ಬರ್ನಾಡ್ ಶಾನ 'ಸೇಂಟ್ ಜೋನ್' ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯ ವಾಕ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಲೇಖನ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ:

“ಈ ಸುಂದರವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಓ ದೇವರೇ, ನಿನ್ನ ಸಂತರನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಇದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು ಯಾವಾಗ? ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ, ಪ್ರಭುವೇ, ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ?”

****

(ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು : ಲೇಖನದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ ಶ್ರೀ ವಿಲಿಯಂ, ಸಾಗರ ಇವರಿಗೆ)

Reference Books :

- 1) T.S. Eliot's Murder in the Cathedral, with an introduction and notes by Nevill Coghill, Pearson Longman, Faber and Faber, 2006.
  - 2) Bernard Shaw's Saint Joan, Edited for students by A.C. Ward, Orient Longman, 1980
- (ಕೃಪೆ : 'ಚಾರ್ವಾಕ' ವಾರಪತ್ರಿಕೆ, ಸಾಗರದ 10ನೇ ವರ್ಷದ ವಿಶೇಷಾಂಕ ಏಪ್ರಿಲ್ 2017)

ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರ ಸಂಬಂಧದ ವಿಶಿಷ್ಟ ನಿರ್ಮಿತಿ: ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮ ರೆಡ್ಡಿಯವರ ಶೃಂಗಾರಮಾಸ ಚಲನಚಿತ್ರ ಸುಂಕಂ ಗೋವರ್ಧನ

ಕನ್ನಡದ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾತ್ಮಕ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದಾದುದಾಗಿದೆ. ಜನಪ್ರಿಯ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕೇವಲ ಬಯಕೆ, ಹಪಹಪಿಕೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಹದಿಹರೆಯದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ವಾಂಛೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಬಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಯೌವನದ ಹಲವು ಸಾಹಸಗಳ, ಧಿಕ್ಕಾರಗಳ, ಬಂಧುವರ್ಗದ ವಿಧ್ವೇಷಗಳ ಪಾಠಗಳಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಹಂಬಲಿಸುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಏನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಒಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಅನುರಕ್ತರಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಬಾಹ್ಯ ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಒಂದಾಗುವುದೇ ಜೀವನದ ಪರಮಧ್ಯೇಯವೆಂದು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಜನಪ್ರಿಯ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಕಟ್ಟಿದ ಕನ್ನಡದ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟ ಚಲನಚಿತ್ರವೊಂದು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ವಿಶ್ವಸ್ತವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದು ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. 'ಸಂಸ್ಕಾರ' ಚಲನಚಿತ್ರದ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮ ರೆಡ್ಡಿಯವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ 'ಶೃಂಗಾರಮಾಸ' ಚಲನಚಿತ್ರವು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧವು ಕೇವಲ ಪರಸ್ಪರ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಬದಲಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿಘ್ನಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತಾ ಕ್ರಮೇಣ ಅದು ಒಂದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಯವಾಗಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಈ ಚಿತ್ರವು ಬಯಲಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ

ಇಂತಹ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇಡೀ ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರ ಜಗತ್ತೇ ಯಾಕೆ ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರ ಲೋಕದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಪ್ರೀತಿ. ಚಿತ್ರವು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಪೌರಾಣಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹೀಗೆ ಯಾವ ವಿಷಯವೇ ಇರಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಬೆರೆಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಭಾರತೀಯ ಜನಪ್ರಿಯ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ. ಆದರೆ ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮ ರೆಡ್ಡಿಯವರು 1982ರಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿದ 'ಶೃಂಗಾರಮಾಸ' ಚಲನಚಿತ್ರವು ನಿಧಾನವಾದ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು, ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಶುದ್ಧವಾದ ಪರಿಚಲನಾತ್ಮಕ ಕಾಲಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಜನಪ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಪರ್ಯಾಯ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳೆರಡೂ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ನಡುವಿನ ಆಕರ್ಷಣೆ, ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರೇಮ, ಪ್ರಣಯ ಮುಂತಾದ ಮಾನವ ಸಹಜ ಗುಣಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಎಂದರೆ ಏನೇನೂ ತಪ್ಪಾಗದು. ಇಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಪರಸ್ಪರ ಮೆಚ್ಚಿ ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ಮಾತ್ರ ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಪ್ರಮುಖ ಗುರಿಯೆಂಬಂತೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು ತಿಳಿದಂತಿವೆ. ಆಧುನಿಕ ಬದುಕಿನ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಲೈಂಗಿಕ ಬಯಕೆ ಅದನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾನವರು ತಾವು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೂ ಪ್ರಾಣಿಸಹಜ ಬದುಕಿನ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಅಗತ್ಯಗಳು. ಅದನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಭಾರತದಂತಹ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯನ್ನುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿರ್ಬಂಧಿತ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನ್ನಣೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಜನಪ್ರಿಯ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗುವಾಗ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನ್ನಣೆ ಹೊಂದಿದ ನೀತಿಯನ್ನು ನಾವು ಇದಕ್ಕೆ ಆರೋಪಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಪರ್ಯಾಯ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡು ಯಾರೇ ಇರಲಿ ನೀತಿಯ ಆಚೆ ಮನುಷ್ಯನ ನೈಜ ಪ್ರಕೃತಿಗುಣಗಳನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮ ರೆಡ್ಡಿ ಅವರ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಸವು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಹಾಗೂ ಅತೀ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಯೋಗವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಾಂಕೇತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಾಟ ನಡೆಸಿದ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನವಿದೆ.

ಋತುಗಳ ಬದಲಾವಣೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗುವ ಈ ಚಲನಚಿತ್ರವು ಕಾಲವು ಮಾಗಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯನ ನಡುವೆ ಇರುವ ಶಂಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಕಳೆದು ಸಹಜವಾದ ಮಾನವ ಪ್ರೀತಿಯು ಒಡಮೂಡಿಯೇ ತೀರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾನವ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಕಾಯಬೇಕು. ಕಾಯುತ್ತಲೇ ಮಾಗಬೇಕು. ಸಂಬಂಧಗಳು ಹಳಸಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನಸ್ಸು-ಮನಸ್ಸುಗಳ ನಡುವೆ ಇರಬಹುದಾದ ತೆಳುವಾದ ಕಂದಕವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಅನುಕೂಲಕರ ಸಮಯದವರೆಗೆ ಕಾಯಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಒಳತೋಟಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸೂಕ್ತವಾದ ಕಾಲದ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಚಿತ್ರ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಥೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಸಂವೇದನೆಯಿದೆ. ಅನಂತ ಬಯಕೆಗಳಿವೆ. ಹಲವಾರು ಕನಸುಗಳಿವೆ. ಪರಸ್ಪರದಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ನಂಬಿಕೆಗಳಿವೆ. ಗಂಡು ತನ್ನ ದವಲತ್ತನ್ನು ತೊರೆದು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಲೈಂಗಿಕ ವಾಂಛೆಗೆ ಇಂಬುಕೊಡಬಹುದಾದ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಇಬ್ಬರೇ ಇಬ್ಬರು ಯುವ ಜೋಡಿಗಳು ಇದ್ದೂ ಪರಸ್ಪರ ಒಪ್ಪಿತವಿಲ್ಲದೇ ಈ ಜೋಡಿಗಳು ಒಂದಾಗಲಾರರು. ಹೆಣ್ಣಿನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇಲ್ಲದೆ ಗಂಡು ಪಶುವಂತೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಎರಗದಂತಹ ಸಂಯಮವನ್ನು ತೋರುತ್ತಲೇ ಮನೆಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರವು ಅತ್ಯಂತ ನಿಧಾನ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಸಂವೇದನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಲವು ಸಾರ್ಥಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮನೆಯೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾ ಕಟ್ಟುತ್ತಾ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬೆಸೆಯುವ ಅಸಾಧಾರಣ ತಂತ್ರವನ್ನು ಈ ಚಿತ್ರ ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ತಂದಿರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಈ ಚಿತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಉರಿಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಅದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಾ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಅದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಲೇ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಚಿತ್ರ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮ ರೆಡ್ಡಿಯವರು ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಲು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ದಾರಿಯೊಂದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಳಿದಾಸನ ಋತುಸಂಹಾರದ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೋ ಏನೋ ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವ ಕತೆ

ಶಿಶಿರ, ವಸಂತ, ಗ್ರೀಷ್ಮ, ವರ್ಷ ಮತ್ತು ಶರತ್ ಋತುಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಬಂದು ಕಡೆಗೆ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಸಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡದಾದ ವೇದಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಆರೂ ಋತುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಆರು ಭಾಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಚಿತ್ರದ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಣೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಹೇಮಂತ ಋತು

ಶಿವನಿಲ್ಲದೆ ದೇವಿಯಿಲ್ಲ

ದೇವಿಯ ಹೊರತು ಶಿವನೆಲ್ಲಾ ಕಾಣಲೊಲ್ಲ.

ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಕೊಂಚವೂ ಭೇದವಿಲ್ಲ.

ತಿಂಗಳಿಗೂ ಬೆಳ್ಳೆಗಳಿಗೂ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ.

ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗುವ ಈ ಭಾಗ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಲಗ್ನತೆಯಲ್ಲಿ ಭೇದವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಇವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅನಂತ ದೂರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಮಂತವೆಂದರೆ ಚಳಿಗಾಲ. ಸಂಗಾತಿಗಳು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕಾಲ. ಮಿಥುನದ ಎಲ್ಲ ಗರಿಗಳನ್ನೂ ಬೀಸಿ ಹಾರುವ ಕಾಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಾಯಕಿ ನಾಯಕನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಮುಖಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಶಾಲನ್ನು ಹೊದ್ದು ಯಾವ ಮಾತೂ ಇಲ್ಲದೇ ಯಾವ ಸಂತೋಷ ಸಮಾಧಾನವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಕಡೆಯ ಪಕ್ಷ ಯಾವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಈಕೆ ತಟಸ್ಥಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ನಗರದಲ್ಲಿನ ಜನಜೀವನದ ಜಂಜಡಗಳಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡಿದ ಜೀವಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಯಾವ ಹಂಗೂ ಇಲ್ಲದ ಯಾರ ಚಿಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಉಳಿಯಲು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಶಃ ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ಆತ ಮಾಡಿದ ದಾಳಿಯಿಂದ ಆಕೆ ವಿಚಲಿತಳಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಆಕೆಯ ಒಂದು ಕನಸಿನ ಕನವರಿಕೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕಿ ಸದಾ ಶಾಲನ್ನು ಹೊದ್ದು ಒಂದು ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ತನ್ನ ಒಂಟಿತನವನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ ಇಂಜು ನೀಡದಂತೆ ಮೌನದಿಂದ ಎದುರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ತನ್ನ ಅಳಲನ್ನು ಎಷ್ಟು ತೋಡಿಕೊಂಡರೂ ನಾಯಕಿಯ ತಟಸ್ಥ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಪುರುಷ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಲು ಹಂಬಲಿಸಿದರೂ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಿರಾಗವನ್ನು ತಾಳುತ್ತಾನೆ. ಆತ ನಾಯಕಿಯ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಇದುವರೆಗೂ ಕೇಳಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆಕೆ ಯಾವ ಭಾಷೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಕೂಡ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

ಆದರೂ ಇಬ್ಬರೂ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಲು ಬಂದಿರುವುದು ನೋಡುಗರಿಗೆ ಕುತೂಹಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬರುವಾಗ ಹಾದಿಯನ್ನು ದಾಟಲಾಗದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಆತ ನೀಡುವ ನೆರವನ್ನು ಈಕೆ ಮೌನದಿಂದಲೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಆಕೆಯ ದೃಢತೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಶಂಕೆಯೆಂಬ ಬೆಂಕಿ ಸೋಕಿ ಬೇಯುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ. ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಹೂಬನವೂ ಕೂಡ ಮೌನವಾಗಿ ಹೊರಳುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಈತ ಮಾತ್ರ ಆಕೆಯನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ 'ದುಃಖದ ಹಿಮ ಸುರಿದು ಮುರಿದ ಮೊಲೆ ಹೂವನ್ನು ಪ್ರೇಮದ ಹೊಂಗನಸು ಹರಿಸಿ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವೆನು' ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಸಂಯಮಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆಕೆ ಆತ ಪ್ರೇಮಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣು; ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗದು ಎಂಬ ನಿತ್ಯಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತಿರುವವನು ಇವನು. ಈ ಋತುವೆಲ್ಲ ಆಕೆಯ ತಣ್ಣನೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಆತ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಮುದುಡುವಿಕೆಯನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

ಶಿಶಿರ ಋತು

ಹೇಮಂತನ ಚಳಿ ಕಳೆದು ಶಿಶಿರನ ಆಗಮನ ಆಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಜರಿದಿದ್ದರೂ ಇವರಿಬ್ಬರ ಮನಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿಶಿರದಲ್ಲೂ ಚಳಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಶೀತಲ ದಿನಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿರುವ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಶುಶ್ರುಷೆಯ ಕಾಲವೆಂದು ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದೇನೋ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಚಿಗುರೆಲೆ, ಹಕ್ಕಿಗಳ ಹಾರಾಟ, ಚೀರಾಟಗಳು ಭೋರ್ಗರೆಯುವ ಕಾಲವಿದು. ಅಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹರುಷ ಉಕ್ಕಿ ಬರುವ ಕಾಲವಿದು. ಸಕಲ ಚರಾಚರಗಳ ಭೋಗಕಾಲವಿದು. ಆದರೆ ನಾಯಕನ ನೆರಳೂ ಕೂಡ ಒಲ್ಲದ ನಾಯಕಿ. ಆತನ ಕಾಯುವಿಕೆಗೂ ತಾಳಿಕೆಗೂ ಈ ಕಾಲ ಸವಾಲೇ ಸರಿ. ಈ ಸವಾಲನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು 'ಆತನ' ವಿಶೇಷತೆಯೇ ಸರಿ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಯಕಿಯು ನಾಯಕನಿಗೆ ವಿಮುಖಳಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹಲವು ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬಹುದಾದ ಸಮಾಗಮಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದ್ಯಾವ ಭೀಕರ ನೆನಪುಗಳು ಒತ್ತಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವುದೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ನವೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯು ಮೊರೆಹೋಗುವುದು ಮೌನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ. ನಾಯಕನ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕೂಡ ಇವಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ತಳಮಳವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಆಕೆಯ ಅಂತರ್ಮುಖಿತೆಯನ್ನೇ ತಾನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ವಸಂತ ಋತು

ಚಳಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಬರಿದಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹಸಿರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೂ ತಳೆದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಜೃಂಭಣೆಯ ಕಾಲವಿದು. ವಸಂತ ಬರುವುದೆಂದರೆ ಹೊಸದಾದ ಜೀವನವೊಂದು ಸಕಲ ಚರಾಚರಗಳಲ್ಲೂ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದು ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ವಸಂತನ ಆಗಮನವನ್ನು ಸೂಸುವ ಬಣ್ಣದ ನೀರು, ಓಕುಳಿಗಳು ಈ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ಸೂಚನೆಗಳು. ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆವಾಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲವಿದು. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾಯಕಿ ಇದುವರೆಗಿನ ಮೌನವನ್ನು ದಾಟಿ ನಗಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆತನನ್ನು ಕಂಡು 'ಇಂದಿನಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಹೂದೋಟದ ಮಾಲಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪುರುಷ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೂ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ನಾಯಕನನ್ನು ನಾಯಕಿಯು ತನ್ನ ಒಳಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಂತರವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಯೇಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ಅಂದರೆ ಆತ ಇದುವರೆಗೂ ಯಾವ ಸುಮಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನೋ ಅದನ್ನು ನಿಂತು ನೋಡಬಹುದೇ ವಿನಃ ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೂದೋಟವನ್ನು ಎಂದರೆ ನಾಯಕಿಯನ್ನು ಕಾಯುವ ಮಾಲಿಯಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಈತ ಬಡ್ಡಿ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು ಭೋಗಿಸುವ ಪೂಜೆಯ ಹಂತ ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ವಸಂತದಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಾಹಚರ್ಯ ಸಿಗದೇ ಇದ್ದಾಗಲೂ ಆತ ನಿರಂತರ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ನನ್ನ ಕಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಆಕೆಯನ್ನು ವಿಹ್ವಲತೆಗೆ ನೂಕುತ್ತಾನೆ. ಇದುವರೆಗೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಿಲುವನ್ನೂ ಹೊಂದಿಲ್ಲದ ಆಕೆ ಈ ವಿಷಯ ಬಂದ ತಕ್ಷಣ ಗಲಿಬಿಲಿಯಾಗುವುದು ಒಂದು ಸೋಜಿಗದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಆಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಅನಾಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಹಲಬುತ್ತಾನೆ. ಆಕೆಗೆ ಇದರಿಂದ ಅಸಮಾಧಾನ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಆತನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಆಕೆ ಯಾರು ಎಂದು ತವಕಿಸಿದಾಗ ಆತನ ಉತ್ತರ ವಿಶೇಷವಾದದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಆಗಿರದೆ ಆತನ ತಾಯಿಯಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಕಾಡಿನ ಗಾಢವಾದ ಘಳಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕಿಯ ಸಾಂಗತ್ಯ ದೊರೆಯದ ನಾಯಕನು ತನ್ನ ಗಂಡುತನವನ್ನು ಮರೆತು ಮಗುತನವನ್ನು ಹಂಬಲಿಸುವುದು ಆತನಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲಟಗೊಂಡ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಆತ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ತನಗೆ ಸಿಗದ ಸಂಗಾತಿಯ ನೋವನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಬಹುಶಃ ಆತನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಮರೆತು ಇವಳಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾಗಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಇದು ಧ್ವನಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಈ ಮಾತಿನ

ನಂತರ ಆಕೆಯಲ್ಲೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ನಂತರ ಈ ಋತುಮಾನದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಬಣ್ಣದೋಕುಳಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಪುಳಕವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸಂತಸದ ಓಕುಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಮಿಂದೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಗ್ರೀಷ್ಮ ಋತು

ಗ್ರೀಷ್ಮ ಋತು ಬೇಸಿಗೆಯ ಕಾಲ. ಜೇಷ್ಠ, ಆಷಾಢ ಮಾಸಗಳ ಸಂಯುಕ್ತ ಕಾಲವಿದು. ಉಷ್ಣ, ಸೆಕೆ, ತಾಪವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಬೇಸಿಗೆಯ ಕಾಲವಿದು. ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಯಕಿಗಾಗಿ ನಾಯಕನು ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಅಂದರೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ತಂದ ಹೂವನ್ನು ನಾಯಕಿಗೆ ಮುಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಹೂವಿಗೆ ಬರವಿರದಿದ್ದರೂ ಪೇಟೆಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ತೆರಳಿದ್ದ ನಾಯಕನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಹೂವನ್ನು ತರುವುದು ಆತನ ಪೇಟೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮಾಸಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೊರಗಿನ ಲೋಭದಿಂದಲಾದರೂ ಈಕೆಯನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿರಲಿಕ್ಕೂ ಸಾಕು. ಗ್ರೀಷ್ಮದ ಬಿಸಿಲು ಇವರೀರ್ವರಲ್ಲಿರುವ ಕಾವನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸಬಹುದೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ತಿರುವಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಬಿಸಿಲಿನ ಬೇಗೆಯಿಂದ ನಾಯಕನಿಗೆ ಆವರಿಸುವ ಜ್ವರದ ಬೇಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ತಬ್ಬಿಬ್ಬು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದುವರೆಗೂ ಯಾವ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಾಯಕಿ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಅದೇ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಜ್ವರದಿಂದ ಸುಸ್ತಾದ ನಾಯಕ ಮಲಗುತ್ತಾನೆ. ಪುರುಷನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಾಹಚರ್ಯದ ಸಂಲಗ್ನತೆ ಸಿಗದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಆತ ಸಾವಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನಾಯಕಿಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಆಕೆಯಲ್ಲೂ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಕಾವಿನ ಬಯಕೆಗೆ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಕಡೆ ಇಂಬು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೂಕೆಂಪು ಈ ತಾಪಮಾನವನ್ನು ಹಾಗೂ ಲೈಂಗಿಕ ಹಪಹಪಿಕೆಯನ್ನು ಅದನ್ನು ಮೀರಿದ ಸಂಯಮವು ತಂದೊಡ್ಡಿದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ವರ್ಷ ಋತು

ವರ್ಷವೆಂದರೆ ಮಳೆಗಾಲ. ಇನ್ನೇನು ಮಳೆಗಾಲ ಆರಂಭವಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾಯಕನಿಗೆ ತನ್ನ ಕಾಯುವಿಕೆ ಯಾವುದೇ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರಿದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಿರ ಬಂದ ಹೆಣ್ಣು ಒತ್ತಿಗೆ ಬರದೇ ಹೋದದ್ದನ್ನು ಆತ ಹೊರಗೆ

ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲಾರ. ಇಡೀ ಮಳೆಗಾಲದ ತುಂಬ ಮೌನವಾಗಿರುವ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಮಳೆಗಾಲ ಗಂಡಿನ ಧಾತು ಹಾಗೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಆಂತರ್ಯವನ್ನು ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿಸಬೇಕಾದ ಕಾಲ. ಮಳೆಗಾಲದ ಹಲವು ಘಟನೆಗಳ ಫಲವಂತಿಕೆಯು ಅನಾದಿ ಕಾಲದ ಜಗದ ನಿಯಾಮಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿರುವುದು ಹೊಸ ಸಂಗತಿಯೇನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಇದು ಈಡೇರದ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಅದುಮಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ದ್ಯೋತಕದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರನ್ನು ಕೊಡು, ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಕೊಡು ಎಂದು ಕೇಳುವ ಆಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವಾಗಿ ನನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಡುವೆ ಎಂಬ ಆಕೆಯ ಮಾತು ಆತನಲ್ಲಿ ಮಳೆಯ ಪುಳಕವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಬೆಂಕಿಯ ಮಳೆಯ ಆಕ್ರಂದನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮನಗಾಣಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತಿ ತನ್ನ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಧನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಮಳೆ ಇಳಿಯಲೇಬೇಕು. 'ಚಂದ್ರಹಾಸ ಅಂತೂ ನಗಲೇ ಬೇಕು'. ಶೃಂಗಾರಮಾಸ ಬರಲೇಬೇಕು. ಈಗ ಕಾಮದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಪ್ರತಿಮೆಯಾದ ಸರ್ಪ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ರಂಗೋಲಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಶಿವ-ಶಿವೆಯರನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಯಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಿಪೂರ್ಣ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಡು ನವಿಲು ಸಂತಸಗೊಂಡು ನಲಿದಾಡುವ ದೃಶ್ಯವಂತೂ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಒಂದಾದ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಚಲನಚಿತ್ರದ ತುಂಬಾ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನು ಯಾವುದನ್ನು ಬಯಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನೋ ಅದು ಘಟಿಸಿಯೇ ಹೋದಾಗ ಅದು ಆಕಸ್ಮಿಕದಂತೆ ಆಗಿಹೋಗುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಶರತ್ ಋತು

ಮಳೆಗಾಲದ ಅನಂತರದ ಆಶ್ಚರ್ಯಜ ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸಗಳ ದೀಪೋತ್ಸವ ಕಾಲವಿದು 'ಪ್ರೀತಿ ಕಾವಿಗೆ ಕರಗಿ ಮೌನ ಮುಚ್ಚಿತು ಹಿಮಗಿರಿ' ಎಂಬ ಸಂಪತ್ತಿನ ಸಂತ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಕಾಲವದು. 'ಯಾವ ದಿವ್ಯಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವನು ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷನ' ಎಂದು ತೊನೆದಾಡುವ ಕಾಲವಿದು. ವರ್ಷ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿದ ಮಳೆಯ ಹನಿಹನಿಯ ಸುಖವನ್ನು ಧರೆ ಹೊತ್ತು ನಲಿಯುವ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮಾಸವಿದು. ಅಂತಲೇ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರ ಸಮಾಗಮದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದದ ಸಾಧಿತ ಕಾಲವಿದು. ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಬ್ಬರಲ್ಲೊಬ್ಬರೂ ಕರಗಿಹೋದ ಕಾಲವಿದು.

ಹೀಗೆ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನಸ್ತಾಪದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದಾಗುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಸಮಯವನ್ನು ಋತುಗಳ ಚಲನೆಯ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿ ಒಂದು ನಾವೀನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದಂತಹ ಈ ಬಗೆಯ ಚಿತ್ರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ನಗರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಭೋಗಿಸುವುದು ತನ್ನ ಹಕ್ಕು ಎಂಬಂತೆ ಎರಗುವ ವ್ಯಾಘ್ರನಂತಹ ಗಂಡು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಡಿಲಿನಲ್ಲಿ 'ಕಾದು ಪಡೆಯುವ' ಹಂತಕ್ಕೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಣೆಗೊಂಡಿದ್ದು, ಸಮಾಧಾನದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ದರ್ಶನದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಒಪ್ಪಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲದೇ ಪರರಲ್ಲಿ ಮಿಥುನದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ ಎಟುಕಲಾಗದು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಚಿತ್ರ ತನ್ನ ಸತ್ತ್ವಯುತವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಶೃಂಗಾರ ಮಾಸ ಚಿತ್ರದ ನಿಧಾನ ನಡೆಯೂ ಕೂಡ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಅನುರಾಗ ಫಲಿಸಿದಷ್ಟೇ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಆವರಣವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿದೆ. ಹಾಗೂ ರಾಜೀವ ತಾರಾನಾಥರ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಯಮದ ಸಂಗೀತ, ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ, ಎನ್.ಎಸ್.ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ, ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರ ಪದ್ಯಗಳು ಈ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ನವ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ತುಂಬುವ ಚಿಮ್ಮುವ ಕಾರಂಜಿಗಳೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಈ ಸಿನಿಮಾದ ತುಂಬ ಮನೆಯೆಂಬ ರೂಪಕವನ್ನು ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಈ ಮನೆಯ ಆವರಣವನ್ನು ರೂಪಕದಂತೆ ಸಶಕ್ತವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಚಿತ್ರದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಕಾಡಿನ ಮನೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಸ್ವಂತದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬ ಎಚ್ಚರವನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕು. ಖಾಲಿಖಾಲಿಯಾದ ಈ ಮನೆಯೂ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೇಮಂತಕ್ಕೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮನೆ ಸಜ್ಜುಗೊಳ್ಳಲು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಗೃಹಿಣಿ ಗೃಹಮುಚ್ಚತೇ' ಗೃಹಿಣಿಯೇ ಗೃಹವಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯಂತೆ ಈ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ವಸಂತ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮನೆ ಬಣ್ಣಗಾಣುತ್ತದೆ. ಬಾಗಿಲಗಳನ್ನು ಭದ್ರಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಮನೆಯನ್ನು ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಬಣ್ಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯನ್ನು ಬಂಗಾರದ ಪರದೆಗಳಿಂದ ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಇಡೀ ಮನೆಯೆಂಬ ಭೌತಿಕ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಆಚೆ ಮಾನಸಿಕ ಮಹಲಾಗಿ ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗ್ರೀಷ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ಮನೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಿಂಗಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ವರ್ಷ ಋತುವಿನ ಆಗಮನಕ್ಕೆ ಮಳೆಗಾಲದ ತೊಂದರೆಯಿಂದ ವಿಮುಖರಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ಸೋರುತ್ತಾ ಸಾಗಿದಾಗ ಇಡೀ ಮಾಡಿಗೆ ಆ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊರಗಾದ ಟಾರ್‌ಪಾಲನ್ನು ಹೊದಿಸಿ ಭದ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನನಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಗರಿಕತೆಯೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸುಖಿಗಳಾಗಿರುವುದಲ್ಲವೇ? ಮತ್ತು ಅವರು ವಸ್ತುಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಆತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರ ಸಹಜ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲವೇ. ಈ ಮಳೆಗಾಲದ ಮಳೆಗೆ ಮಣ್ಣು ತನ್ನತನವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿಗೆ ಹಸಿರನ್ನು ಪಸರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸುಖ ಬೇರೆ ಇನ್ನಾವುದರಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ನೀಡುವ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ಇನ್ನಾವುದಕ್ಕೂ ನೀಡದು. ಮಳೆಯ ನೀರಿನಿಂದ ಮನೆಯವರೆಗೂ ಗಿಡಗಳು ಹರಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಗಿಡಗಳು ಹಸಿರಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಮನೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸಿ ಮಳೆಗಾಲ ಮುಗಿಯುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸತೋರಣ ಕಟ್ಟಿ ದೀಪಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶರದ್ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮನೆಯ ರೂಪಕ ಅದ್ಭುತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮನೆಗೆ ದೇವಾಲಯದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಶಿವಲಿಂಗ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಯಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಂಗೋಲಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವ ಮತ್ತು ಶಿವೆಯರನ್ನು ಬಂಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಇವರೀರ್ವರೂ ಸೇರಿ ಒಂದಾದ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಈ ಮನೆಯು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಚಲನಚಿತ್ರವೊಂದು ವಾಚಾಳಿಯಾಗದೆ ಕೇವಲ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪದ್ಯದ ಹಂತಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದ್ದು ಈ ಚಿತ್ರದ ಪ್ರಮುಖ ಗುಣವಾಗಿದೆ. ಇಡೀ ಚಿತ್ರದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕೇವಲ ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮ ರೆಡ್ಡಿಯವರ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಕೇವಲ ನಾಯಕ ಮತ್ತು ನಾಯಕಿ ಎಂಬ ಎರಡೇ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಖಾಸಗಿತನದ ಸಂಗತಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರ ಕಂಡ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ನಟರಾದ ಅಮೂಲ್ ಪಾಲೇಕರ್ ಮತ್ತು ಪ್ರಬುದ್ಧ ನಟಿ ದೀಪಾ ಧನರಾಜ್ ಇಬ್ಬರೇ ಇಬ್ಬರು ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳಾಗಿರುವುದೊಂದು ವಿಶೇಷ. ಬಿ.ಸಿ ಗೌರಿಶಂಕರರು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಛಾಯಾಗ್ರಾಹಕರಾಗಿ ಚಿತ್ರರಂಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ಈ ಚಿತ್ರದ ಮೂಲಕವೇ ಎಂಬುದೂ ಕೂಡ ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ರಾಜೀವ ತಾರಾನಾಥರ ಸಂಗೀತ ಈ ಚಿತ್ರದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ವಿವಿಧ ಸಂಚಾರಿ ಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿಸಿದ್ದು ಈ ಚಿತ್ರದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ.

ನೀನಾಸಮ್ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು:

ಜನವರಿ ೭ರಂದು ಶಿಕಾರಿಪುರದ ಗುಡಿ ಸಂಸ್ಥೆಯವರಿಂದ 'ಅಂಧಯುಗ' (ನಿ: ಇಕ್ವಾಲ್ ಅಹಮದ್) ಪ್ರದರ್ಶನ, ಜನವರಿ ೧೨ರಂದು ಪಂ. ಕಿರಣ ಹೆಗಡೆ ಮಗ್ಗಾರು ಇವರಿಂದ ಬಾಂಸುರಿ ವಾದನಗಳು ನಡೆದವು. ಫೆಬ್ರವರಿ ೪ರಂದು ಮೈಸೂರು ರಂಗಾಯಣ ತಂಡದವರಿಂದ 'ಶಿಕಾರಿ' (ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲರ ಕಾದಂಬರಿ ಆಧರಿಸಿ; ನಿ: ಪ್ರಕಾಶ ಬೆಳವಾಡಿ), ಫೆಬ್ರವರಿ ೧೧ರಿಂದ ೧೩ರವರೆಗೆ ರಂಗಶಂಕರ, ಬೆಂಗಳೂರು ತಂಡದವರಿಂದ 'ಬೀದಿಯೊಳಗೊಂದು ಮನೆಯ ಮಾಡಿ' (ನಿ: ಮೋಹಿತ್ ಟಾಕಲ್ಕರ್), 'ಸರ್ಕಲ್ ಆಫ್ ಲೈಫ್' (ನಿ: ಸುರೇಂದ್ರನಾಥ್), 'ಮರ್ಯಾದೆ ಪ್ರಶ್ನೆ' (ನಿ: ಸುರೇಂದ್ರನಾಥ್) ನಾಟಕಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ನಡೆದವು. ಫೆಬ್ರವರಿ ೨೪ರಂದು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಶ್ರೀಯುತ ವಿಶುಕುಮಾರ್ ಅವರು ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಇಲ್ಲಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಟಕಶಾಲೆ, ದೆಹಲಿಯ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಥಿಯೇಟರ್ ಒಲಿಂಪಿಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ನೀನಾಸಮ್ ತಂಡವು 'ಮಾಲತೀ ಮಾಧವ' (ನಿ: ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ) ನಾಟಕವನ್ನು ಚೆನ್ನೈನಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿತು; ನಂತರ ಹೆಗ್ಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ಮರುಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಿತು.

ನೀನಾಸಮ್ ರಂಗಶಿಕ್ಷಣಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದ ೪೦ ವರ್ಷದೊಳಗಿನವರಿಗೆ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಕಾರ್ಯೋಜನೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಿ
ಬಿ.ಸಿ.ಎಸ್. ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಫೆಲೋಷಿಪ್ ೨೦೧೮
 ಇದೀಗ ಆರಂಭಗೊಂಡಿದೆ.
 ಫೆಲೋಷಿಪ್‌ನ ಮೊತ್ತ ರೂ. ೫೦,೦೦೦
 ಫೆಲೋಷಿಪ್‌ನ ವಿವರಗಳು, ಬೇಡಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಮತ್ತು ಆಯ್ಕೆಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು
 ತಿಳಿಯಲು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ: www.ninasam.org
 ಬೇಡಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಕಡೆಯ ದಿನಾಂಕ: ೩೧ ಆಗಸ್ಟ್ ೨೦೧೮

ಈಚೆಗೆ ನಿಧನರಾದ
 ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯ ಬರಹಗಾರ
ಡಾ| ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ
 ಅವರಿಗೆ ನೀನಾಸಮ್ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ

ಮಾತುಕತೆ ೧೨೫-೧೨೬

ನೀನಾಸಮ್ ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ ೫೨೨ ೪೧೨

ದೂರವಾಣಿ: ೦೮೧೮೩-೨೬೫೬೪೬

www.ninasam.org

ಖಾಸಗಿ ಪ್ರಸಾರದ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಸಂಪರ್ಕಪತ್ರ

(ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮೇ-ಆಗಸ್ಟ್-ನವೆಂಬರ್)

ಸಂಪಾದಕ: ಬಿ.ಆರ್. ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳ

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ: ಟಿ.ಪಿ.ಅಶೋಕ, ಜಶವಂತ ಚಾಧವ್

ವಾರ್ಷಿಕ ವರ್ಗಣಿ: ಎಂಬತ್ತು ರೂಪಾಯಿ

ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ: ಅಕ್ಷರ ಗಣಕ, ಹೆಗ್ಗೋಡು,

ಮುದ್ರಣ: ಸ್ಪ್ಯಾನ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಫೆಬ್ರವರಿ ಮತ್ತು ಮೇ ೨೦೧೮ □ ವರ್ಷ ಮೂವತ್ತೆರಡು □ ಸಂಚಿಕೆ ಒಂದು-ಎರಡು

೧.	ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಗಾಂಧಿ: ರಾಮಚಂದ್ರ ಗುಹಾ ಮತ್ತು ಡಿ.ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ ಸಂವಾದ	ಪುಟ ೦೧
೨.	ಜನಮನದಾಟ, ವಿಶ್ವಮನದಾಟ - ರಘುನಂದನ	ಪುಟ ೩೨
೩.	ಸಂತತನ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆ - ಎಚ್.ಆರ್. ಅಮರನಾಥ	ಪುಟ ೫೬
೪.	ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರ ಸಂಬಂಧದ ವಿಶಿಷ್ಟ ನಿರ್ಮಿತಿ: ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮ ರೆಡ್ಡಿಯವರ ಶ್ರಂಗಾರಮಾಸ ಚಲನಚಿತ್ರ - ಸುಂಕಂ ಗೋವರ್ಧನ	ಪುಟ ೬೨

MAATHUKATHE

February-May 2018 (Year 32 Issue 1&2)

Ninasam's Quarterly Newsletter

Published every February, May, August and November

Annual Subscription: Rs.80

FOR PRIVATE CIRCULATION

NINASAM HEGGODU (SAGARA) KARNATAKA 577 417

second cover ←

ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ

ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ - ೫೨೨ ೪೧೨

ಈಚಿನ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ: ಸಮಸ್ತ ಕಥೆಗಳು	
ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳ ಸಂಕಲಿತ ಆವೃತ್ತಿ	ರೂ. ೪೮೦
ಕತೆ ಕತೆ ಕಾರಣ (ಕಥೆಗಳು - ವೈದೇಹಿ)	ರೂ. ೧೪೫
ಕರುಣಾಳು (ಕವನ ಸಂಕಲನ - ಸವಿತಾ ನಾಗಭೂಷಣ)	ರೂ. ೫೫
ನೆನಪಿನಿಂದಿನ ಬಾಳಚಿತ್ರಣವ (ತಂಗಿ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನಿಂದ	
ಅಕ್ಕ ಮಂಕಾಳಮ್ಮನಿಗೆ ಪತ್ರಮಾಲೆ, ೧೯೩೦ರಿಂದ	
೧೯೯೦ರವರೆಗಿನ ಕಥನಗಳು - ಸಂ: ಡಾ ವಿಜಯನಳಿನಿ ರಮೇಶ್)	ರೂ. ೧೩೫
ಮಾಲತೀಮಾಧವ (ಭವಭೂತಿ ಮಹಾಕವಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕದ	
ಕನ್ನಡ ರಂಗರೂಪ) - ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.	ರೂ. ೯೦
ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ (ಕನ್ನಡಾನುವಾದ - ಆದ್ಯರಂಗಾಚಾರ್ಯ)	ರೂ. ೫೮೦
ಫಾಚರ್ ಫೋಚರ್ (ಕಥಾಸಂಕಲನ - ಪರಿಷ್ಕೃತ ಆವೃತ್ತಿ)	
- ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ	ರೂ. ೧೫೫
ಜಗದ ಜತೆ ಮಾತುಕತೆ	
(ಕವನಸಂಕಲನ - ಕಮಲಾಕರ ಕಡವೆ)	ರೂ. ೮೦
ನುಡಿಯೊಡಲು (ಭಾಷೆ-ತತ್ತ್ವ-ಕವಿತೆ ಕುರಿತ ಪ್ರಬಂಧಗಳು	
- ಮಾಧವ ಚಿಪ್ಪಳಿ)	ರೂ. ೧೦೦
ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಷೆಗಳು (ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಜನಪರಿವೀಕ್ಷಣೆ:	
ಸಂಪುಟ ೧೪ ಭಾಗ ೩, ಪ್ರಧಾನ ಸಂ: ಗಣೇಶ ದೇವಿ,	
ಸಂ: ರಾಜೇಶ್ವರಿ ಮಹೇಶ್ವರಯ್ಯ, ಎಚ್.ಎಂ. ಮಹೇಶ್ವರಯ್ಯ)	ರೂ. ೨೦೦
ವೈದೇಹಿ ಕಥೆಗಳು ೧೯೭೯-೨೦೧೬ (ಈವರೆಗಿನ ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ)	ರೂ. ೨೦೦
ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ	
ಅಂದಿನ ರಾಮನ ಮುಂದಿನ ಕಥೆ (ಉತ್ತರರಾಮಚರಿತದ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ:	
ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	
ರಂಗಪ್ರಪಂಚ (ಪರಿಷ್ಕೃತ ಆವೃತ್ತಿ, ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	
ಬಾಲರಾಮಾಯಣ (ರಾಜಶೇಖರನ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕದ ದ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ:	
ಎಂ.ಎ. ಹೆಗಡೆ)	

Third cover →

ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನದ ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಪುಸ್ತಕದಂಗಡಿ

www.aksharaprakashana.com

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿಕೊಡಿ